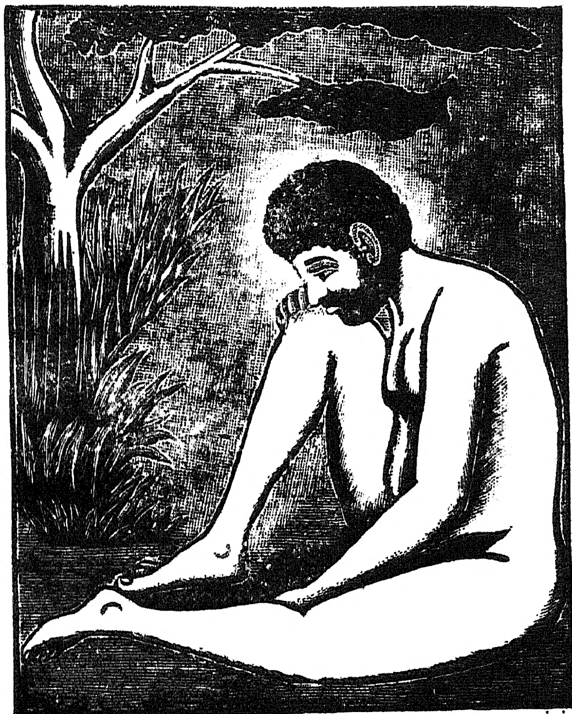
వేమన యోగి
పద్యరత్నములు.

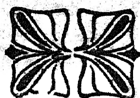
యస్. అప్పలస్వామి అండు సన్సు

పబ్లిషర్సు : రాజమండ్రి.

1945 రు. 1—0—0

వేమనయోగి

పద్యరత్నములు

ప్రకాశకులు:

చంద్రయ్యా అండు కో.

వల్లిమర్ను : : రాజమండ్రి.

1945

 0—12—0

Printed by Sri Chintamani Press, Rajahmundry,
Paper Issue card No. E. G. 36 for Chandrayya & Co.,
Paper Issue card No. 14th Sep 45. 1000 Copies

విషయసూచిక

స్వప్న సుషుప్తి జాగ్రదవస్థలు	వేషగాండ్రు
తలిదండ్రులు	మూర్ఖులు
కల్లరులు	ఫలము
అజ్ఞానులు	కాయులు
విశ్వకర్మ	రూపము
బ్రాహ్మణులు	హత్యలు
వైశ్యులు	కథలు
శూద్రులు	జీవము-జీవాత్మ
వంకరకులజాను	పరమాత్మ
మాంసభక్షణము	సగుణోపాసనము-భక్తి
యజ్ఞములు-జంతువధ	త్రిగుణములు
కల్లు	కపటయోగులు
యోగాసనము	షట్చక్రాలు
కులము	దశవాయువులు
గుణము	పంచేంద్రియములు-శ్రోత్రము
ఉపవాసవ్రతములు	,, త్వక్కు
స్నానము-సంకల్పము	,, చక్షువు
సంధ్య జపతపములు	,, జిహ్వ
జంధ్యము-వడుగు	,, నాసిక
వేదము	నవద్వారములు
చదువు. సంధ్యలు	జ్ఞానేంద్రియములు
గురువు	కర్మేంద్రియములు
విద్య	వాగింద్రియము
శకునము	ప్రాణేంద్రియములు
కర్మము-విధివ్రాత	పాదేంద్రియములు
కోరిక	వాయువేంద్రియము

వేమనయోగి పద్యరత్నములు.

అవతారిక

క॥ శివకవులకు నవకవులకు, శివభక్తిదత్త్వమునకు చింతామణికిన్ శివ
లోకప్రమథులకును, శివునకు గురువునకు శరణుసేయుమురవేమా

క॥ వేమన చెప్పినమాటలు, సామంబున జదివి పట్టి సజ్జనులెల్లన్ సోమన
తలనుందురు కదు నేమంబున జూతుమయ్య నేర్పున వేమా.

గీ॥ శ్రీకరంబుగ వేమన చెప్పినట్టి, పద్యములు నెవ్వడేనియు బఠనసేయు
నట్టిపురుషుడు మనమున నట్టిదనుచు, జెప్పరానట్టివస్తువు జేరు వేమ

క॥ వేమన్న తెల్పువాక్కులు, నీమహిలో వేదచయము, ఇటుగాదంచున్
ఏమానవుడననాతడు, భూమి నిగాడిదయటండ్రు బుధజనముఖ్యుల్

త్రిమూర్తులు; బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు

ఆ॥ బ్రహ్మగుడ్రమయ్యె భవుడు పల్లంబయ్యె, నాదివిష్ణు వెన్నసంక
మయ్యె, నందిమీదవాడు యూడుదో మగవాడో, విశ్వ.

ఆ॥ వెడగువేత్తలగుచు విని కవరీనరుల్, వేయిమార్గములను వేలుపజాడె
అతడు సృష్టికర్త యంతటికి గురుతెన్న, నలి కిదలయేదియగును వేమ

ఆ॥ బ్రహ్మయొవనికొడుకు వరికి వగాభుని, విష్ణువెవనికొడుకు వెం[illegible]
భువిని, వెనుక జక్రితిరుగు విష్ణుచక్రంబులో, విశ్వ.

ఆ॥ విష్ణుగర్భమందు వెలసెను లోకాలు, అందు సకలజీవులమరగలవు
ప్రాణికోటులెల్ల బరగ వైష్ణవులయా, విశ్వ.

ఆ॥ రుద్రరూపుదాల్చి రుద్రుని నిందించి, నరులత్రోవకేగు భ్రష్టజనులు
అంకులకును దిరుగు రమణుల చందమా, విశ్వ.

ఆ॥ శివునియనుభవంబు సృష్టిలోపలనొక్కఁ, డనుభవించు సాధ
కులకు, చెలగి దివ్వెలేక చీకటి బాయురా, విశ్వ.

ఆ॥ సకలధర్మములకు శంభుఁడు అధిపతి, శంభుఁ వేఁడక ముక్తిసౌఖ్య
మేది తెలుచు ద్రోవదిగిరి భ్రష్టులౌదురు, విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గురుండునట్టి మూలమెఱింగియు, ముగ్గురనునొకటిగ మొదట
తెలిసి, పరగ జిహ్వతోడ బ్రస్తుతి చేయరా, విశ్వ.

ఆ॥ మూలమెవ్వరనుచు ముగ్గురు లోపల, మూలమెఱుగలేక మూఢ
జనులు మూలము ముగ్గురికిని ముఖ్యమైయుండురా విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గుర నెఱుగనట్టి మూలమెఱింగియు ముగ్గురి మీద నొకటి
మునువు దెలిసి పరగ జిహ్వచేత బ్రస్తుతి సేయరా, విశ్వ.

ఆ॥ ముగ్గురిలో మహాత్ము ముందెఱుగలేక, సకలమునులు యోగిప్రవరులు
కలరె ముగ్గురి కందనట్టి మూలమూర్తికెఱుంగ విశ్వ

ఆ॥ ముగ్గురధిపులనుచు ముందుగానగలేక, కానలేరు కానలేరు
ముగ్గురి కందరకును మూలమొక్కటి సుమీ, విశ్వ.

కం॥ సరసిజభవు నెదనెంచియు హరియును కలసి హరుని హరునిగఁ జే
సెన్ బురహరుని గలిపి తానే, హరుడై యానందవిధమున వరవేమ

ఆ॥ బ్రహ్మఁ జంపి విష్ణుభావంబులో గలిపి, విష్ణు జంపి శివునిలోన శివుని
జంపి తాను శివయోగి గావలె, విశ్వ.

ఆ॥ బ్రహ్మవిష్ణువులకు బరగంగ రుద్రుండు శిగయూనొాట సతి సృష్టి
జనుల రుద్రనిందఁ జేసి రూఢి తప్పిరి జనుల్ విశ్వ.

ఆ॥ భవుడు గురుమూర్తియై భక్తులకు వేడ్కం బాయె విష్ణువాయురా మె విధి
యా జిహ్వాతురుల పమ్మ భవుడు తానెక్కటోలెగా, విశ్వ.

ఆ॥ హరిహరులకెన్నైన సజును తానే పడుము యోని ముగ్గురను ను
నొప్పుచుండు గళ నన విని కలుగుట గళగానరాదయా విశ్వ

ఆ॥ ఈశ్వరునకు వేసితిసు మంతయును సాధ్య బ్రహ్మ పతునికి కాదు
సాక్షి విష్ణుదేవుకిసితి విపరీతమగు సాధ్య విశ్వ.

ఆ॥ అఖిలజీవములను సజుకవైపుట్టించి విష్ణువగుచు దాని వెలయ
జేసి శివుడవై సకలము శిక్షించుచుందువు, విశ్వ.

క॥ త్రినేత్రుఁ రుద్రునకును త్రినోటను బ్రహ్మకెపుడు సిరికలుగంగా
త్రిసలిపె హరిఅభ్యున త్రినెడఫగ గురుడవీవు తెలగితివేమ

— ♦ మంత్రము–పంచాక్షరి ♦ —

క॥ పంచాక్షరబీజములను పంచితముగ నెఱుగనాతఁ డఖిలజ్ఞుడౌ
పంచనమెఱుఁగక కవలయునంచాము సేయువాడు కేఁభుమవేమ.

ఆ॥ ఏకవర్ణమందు నెఱుగగల్గినయోగి పరు నెఱిచూక భావమందు
నాదరణములందు నప్పటఁదానగు విశ్వ.

ఆ॥ శివునిమంత్రము మాఱి శ్రీహరిమంత్రము, దెలిసి తెలియలేరు
తిక్కనరులు, దేవునిమంచి తమదేహమే మందురు, విశ్వ.

ఆ॥ మంత్రము యొకటిచెప్పి మఱిదేవతార్చన, జేసికరుణతోడఁ జెం
దియుపుడుఁ వేదపఠనజేసి వెఱ్ఱులైచెడుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ తంత్రవాదులైతె తరనుగానున్నారు, మంత్రవాదులైతెమహిని
లేరుఁ జంత్రగాని బొమ్మచందంబులాయెరా, విశ్వ.

ఆ॥ మాటలుడుగకున్న మంత్రంబు దొరుకదు, మంత్రముడుగకున్న
మనసునిలవు, మనసు నిల్పకున్న మఱి ముక్తిలేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ రామమంత్ర మెఱుక రవితుని తెలిసిన, భావము తలపోయ
ప్రబలుడైన నామరూపరహితుడై మహివెలసిన, రామమనగ
నొప్పరమణవేమా.

ఆ॥ అదియొకటితెలిసి యదిమనంబుననిల్పి, యాది బాయకున్న
సభవుడౌను, అది బాసినట్టి యాతఁడే ధవుడయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఒకటిలోనగొట్టి రెంకటిలోనబెట్టి యొకటిలోనజూడు మొన
రఁగాను, ఒకటియందుజూడ నొనరంగ ముక్తిరా, విశ్వ.

ఆ॥ రెండు రెండు రెండు రెండును రెండును రెంటిమీద లెక్కనుంటి
యున్న, కొండమీద నెక్కఁగలఁడు తెరంగ వశఁబె విశ్వ.

ఆ॥ మూఁట గ్రహించి మూటవిసర్జించి మూటి మూటి మూటి
మూటిరోసి, మూటి మూటి మూటి మూటినే తత్వంబు విశ్వ.

ఆ॥ నాల్గు నాలుగింట నలరుచుండునుగాని, నాలవంబులు వాని నరయ
లేరు, అట్టివానినరయు నాతడే శివయోగి, విశ్వ.

ఆ॥ ఐదువర్ణములను నాపైద మెఱిగిన, సందెయుండ ముక్తియులరు
చుండు, నైదులోన దెలియనిదియెపో బ్రహ్మంబు విశ్వ.

గీ॥ నరవిపంచాక్షు రెఁగిన నరుఁడట పరమాత్మనెఱుఁగుమెఱిగినవామిహి
ప్రవ్వాఁల్లు, బ్రజ్వరిల్లెడువాఁడె యెల్లచోట్లఁ, దానెపరమాత్మ
యగునట ధరను, వేమ.

ఆ॥ పంచవర్ణమెఱిఁగఁ బరము నెఱుఁగును, బరము నెఱుఁగనిచ్చు బ్ర
జ్వరిల్లు, బ్రజ్వరిల్లువాఁడె పరమాత్మ తానౌను విశ్వ.

ఆ॥ పంచతంత్రులందెగి పంచబాణునిగొల్చి పంచవర్ణములను బరనచేసి
పంచముఖములుగలభవురాజ్ఞగలవానిపంచఁజేసువాఁసు ప్రభువు వేమ

ఆ॥ పంచముఖములందుఁ బంచాక్షరియు బుట్టె బంచవర్ణములను
బ్రబలెజగము పంచముఖునిమీఁదు ప్రస్తుతిసేయరో, విశ్వ.

క॥ అక్షపుటడవి జొరబడి; యక్షరములు వేయిలక్ష లరయఁగనేలా
యాక్షితి శివుశకయొదు రెండక్షరములుపరిశబిల్లెరయుము వేమ

ఆ॥ అక్షరాలవెంట నడవులవెటను గొండరాళ్ళ గోళ్ళకడువనేల
హృదయమందున శివుడుండుట దెలియరో విశ్వ.

ఆ॥ ఐదుచక్రములను నాదినిబడవైచి యైదుచక్రములకు నవలవెలసి
యైదుచక్రములను నడవి బైలెత్తోచు విశ్వ.

క॥ ముప్పదిరెండక్షరముల ముప్పిరిగొన్నట్టి మూలమును దెలిసినచో
దెప్పన గడతేరగనగ, జెప్పితిగద మహిమ నీకు జెల్లును వేమా.

క॥ శివయను రెండక్షరముల భువిలో నెవ్వడైనగాని పొలుపు దలిర్పన్
శిశివయని శతమాఱును పలికిన మల్లెచేయు బరముదు వేమ.

— నద్గ్రంథములు —

ఆ॥ రాక్షస హరణంబు రామాయణము జూడ, బంధు నాశనముగద
భారతంబు పాపహరణమయ్యె బనవపురాణంబు విశ్వ.

— పాప పుణ్యములు —

ఆ॥ పుణ్యపురుషువీవు పుట్టైన నింతలో వసుధలోని జాల వార్త
కెక్క బేదవారియింట పెండ్లియున నెరుగరు విశ్వ.

ఆ॥ పాపమనగ వేఱెవర దేశముగ లేదు తాను జేయుపనుల దగిలియుండు
గర్మజనుడు దక్క ఘనుడెందు నుండునా విశ్వ.

ఆ॥ ఇసుకబొగ్గురాయి యినుమును ధర్మంబు కనలుపోచలు గట్టిగాని
వాడు వడ్లతో ముసట్టి పాపాత్ముడడ్డమా విశ్వ.

ఆ॥ పూర్వజన్మముననుపుణ్యంబు జేయని పాపకర్ముడాశపడిన ధనము
పిత్తనముదిగోయు వెదకిన గలుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ గీతు విడిచి పెట్టెకిక్కురుమని కుండజీవివిడుచు వేళ శివునిదలచుమనసు
గొల్వకయును మూయచే బొరలెను పాపజనుల కెచట పరము వేమ

ఆ॥ తాతచేసి ట్టి ధనహింసలెల్లను నొప్పియుండునట్టి యుత్తముడు
నకలజనులయందు సత్యుండు తానయ్యె విశ్వ.

ఆ॥ పాపమనగ వేఱెవర దేశముగ లేదు తానుచేయువనులదగిలియుండు
పాపముందు శివునిగరికించియుండిన బాపభయము లేదువనగ వేమ.

క॥ సత్యముగల హరిశ్చంద్రుండు నిత్యము తాబొందియుండినిలుచుట
యెంతో భృత్యుడవై తనమదిలో సత్యుడవై నిలిచిచూడు వేమా.

ఆ॥ భూమిమీద మంచి పుణ్యులు లేకున్న జగము లేల వెలుగు పగులు
గాని అంతతలచుశేదె ఆడకాదకుగాని విశ్వ.

— ♦ స్త్రీ మాయ ♦ —

ఆ॥ స్త్రీల మాయచేత జిక్కియు గొన్నాళ్ళు గతులు వడియు నమిత
కలుషగాక తగులు విడచువాడె తానాధిమూలంబు విశ్వ.

ఆ॥ స్త్రీల ముఖముజూచి చిత్తంబు నిలుకడ జేయలేక నరుడు చెడును
గాదె, యేటిగట్టుబ్రాను యెందాక నిలుచురా విశ్వ.

ఆ॥ సతులజూచి సౌఖ్యంబుగోరును, గతులు గానగలేదు కర్మదేందు
గతులు సతులవలన గానంగ లేదయా విశ్వ.

ఆ॥ స్త్రీలుగల్గుచోట జెల్లాటములుగల్గు, స్త్రీలు లేనిచోట జిన్నవోవు
స్త్రీలజూచి మరచు జేసెనయోగంబు విశ్వ.

ఆ॥ పెదవి గొరుకు దురిల నధరామృతంబని, చొంగకడుపులోనజొచ్చు
నటుల మలముత్రిమీద మనసెట్లుపుట్టెనో విశ్వ.

ఆ॥ సతులమాయచూచి చాలించి ధైర్యవు పెద్దకడుపువాడు పెండ్లి
మానె పుట్టుకాశెగట్టె భువినాంజనేయుండు విశ్వ.

ఆ॥ సతుల మాయచూచి సౌఖ్యంబు నిలదని మతివిహీనులైరి మనుజు
లెల్ల గతుల సతులవలన గానంగ లేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ కాంచనంబులమీద గాంతలమీదను బ్రహ్మకైననుబుట్టు రిమ్మ
తెవులు తోయజాక్షి విడుచు దారయెవ్వడును లేడు విశ్వ.

ఆ॥ వెనుక జూతమంటె వెనుకగష్టవుగుంట ముందుచూతమంటె
మురికిగుంట వెలదిచూచి నరులు వేడుకపడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ తీపులోన దీపు తీసేసి బహ్మాంబు ప్రాణములకయినను పసిడితీవు,
పసిడికన్నదీవు పడతులమాటలు విశ్వ.

ఆ॥ పురుషు. డెరుగంగ జంపు భూపతి నొప్పించు, సఖుల రోతకెల్ల
నాలయంబు పరసతులతోపొందు ప్రత్యక్షనరకంబు విశ్వ.

— ♦ వలపు-విటులు ♦ —

ఆ॥ కానికులమునైన గంకణంబైనను విటుండు పంచనేలి విడువలేడు
మదిని గ్రుడ్డికుక్క మాంసము తిన్నట్లు విశ్వ.

విటులకసులకింతో విభ్రమమైయుండు సాటిలేనిపాలతి చక్కదనము కంటిలోనిపాప కుంటెనకాడయా విశ్వ.
వాతగుణముచేత వలపైన మగవాడు లొట్టకసులచెలికి లోబడియును పుట్టిజగతిలంచు బునరుద్భవంబున విశ్వ.
వలపు గలిగినేని వనజాక్షి యధరంబు పంచదారకుప్ప పాలతిప్ప చూతఫలరసంబు జుంటితేనెసమంబు విశ్వ.
వారకాంతలెల్ల వలపించివత్తురు ప్రొద్దులెల్లదొంగవుచ్చుకొంటు మూటకరముచేసి మగలెల్ల వత్తురు విశ్వ.
తనువలచిన దావలచును తనువలవక బాసియున్న తనువేలావడిలన్ దనువలచిన దావంబులు దనమాయలు పనికిరావుతథ్యము వేమా.
ఒడ్డెతునతి వలపెరుగును జడ్డువంజడి తిరుగుకాక జాణు దగునా అడ్డాదిడ్డముదిరిగెసి తెడ్డెఱుగున పాలతీపు తెలియును వేమా.
వలపువిటిగెనే వనజాక్షి యధరంబు, ములకపంటిరసము ముసిడికసరు, చింతవండురొడ్డు జీడిసమానమా విశ్వ.
తొడలుమెఱుగుజూచి దొడ్డకుచముజూచి, వనితజూచి, దానివగలుచూచి విటులకడుపులెల్ల విరహాగ్ని గొనుచుండు, విశ్వ.
పరసతీమనంబు ప్రత్యక్షనరకంబు, లరయనిందలకునునాలయంబు పురుషుండువినజంపు భూపతినొప్పించు, విశ్వ.
విటుడు తిరిగిరోసి విడిసిపెట్టినలంజె బీదవిటుని దగిలి ప్రియము సేయు, బండ్లు బడ్డకుక్క పసరంబు వలెవదా, విశ్వ.
విటుడు దాబుజేసి విడిచిపెట్టిలిలంజె, పేదవిటునిదగిలి ప్రియము సేయు; గుప్పలోన చెప్పు నుక్క గన్నట్లుగా, విశ్వ.
జాణలైనట్టి చపలాక్షులు వలపుచూపి భ్రమియు నేల బలియురూపులెల్ల బరికింపగానేల, విశ్వ.
వచ్చుదనముచూచి యిచ్చును గాముకుల్ చిచ్చులో బడుదురు క్షితిలమున నిచ్చు, విశ్వ.

ఆ॥ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములలో నుచ్ఛ్వాసగా జగము పుట్టె దానిలనాడే
ఇచ్చట గులజుండెవ్వడు, మెచ్చరితులు నెందరసుచు జాటరవేమ.

ఆ॥అత్తమామమూత్రమాయె జన్మంబు, నాలిమగని మూత్రమాయె
సుతుండు, మూత్ర దేహమునకు మురివమదేలను! విశ్వ.

ఆ॥వచ్చిఫలము బిసమ్ము, బంగారుటాకు నపులి, ఉచ్చ నప్పి తాగి
యుపుకకోళ్లు, కప్పు బిగియుచేయు గలుగునా తత్వంబు, విశ్వ.

ఆ॥ మలము మూత్రరక్తము లిమెసనము క్తమా, మట్టకుండ నీళ్ళ
ముంచనేల, పైపురికి యెపోవు లోపలికియుబోదు విశ్వ.

— ♦ మలమూత్రములు ♦ —

ఆ॥ కడుపులోనమలము గొనమెల్ల నెముకలు, తోలునోళ్ళ మాంస
తులముకాదె, మలము నెత్తిమోచ మూత్రనెట్టు లిగవా, విశ్వ.

క॥ ఉచ్చను బుట్టిన తనువును నెచ్చోటను నేది కులము యేదికి జంబా
మచ్చరమునాని నర్త్రం బచ్చునదా గలిపెనేని యధికుడు వేమా

ఆ॥ ఉచ్చలోనెబుట్టి ఉచ్చలోనె బెరిగి ఉచ్చకాశవడు యోగి గలడె
ఉచ్చరోయువాడె యుత్తమయోగిరా, విశ్వ.

— ♦ పంచభూతములు, భూమి ♦ —

ఆ॥ భూమివల్లపేను పుణ్యస్థలములాయె వెలయు రాళ్ళవల్ల వేల్పులాయె
నీళ్ళ పేరువల్ల నఖిలతీర్థములాయె, విశ్వ.

క॥ మృత్తికయే తనువులు మృత్తిక దశ మొత్తి విలువ మొదలావరువున్,
మృత్తికయు నాదిమూర్తికి నెత్తావులు ధరణి నుహిమ నెరుగరు వేమా

ఆ॥ భూమిలోన బుట్టి భూసారమెల్లను తనువులోన బుట్టె తత్వమెల్ల
న్వాయములోను బుట్టి సర్వంబు తానౌను. విశ్వ.

— ♦ జలము ♦ —

క॥ ఉదకములోపలి తత్వము నెవ్వకియు దానగుట తెలిసి వేగమెమదిలో
నుదకము వలెదా తత్వము నదెలసిన వాడు తత్వమయుడగు వేమా.

— తేజము —

ఆ॥ జ్యోతిచేతఁ బుట్టె సొంపైనవాదంబు నాదమందుఁ బుట్టె సరస
బిందువందుఁ బుట్టె పృథివియుగగనము, విశ్వ.

క॥ ఘనసారమగ్నిదరిఁ జేర ఘనసారము లేనియట్టి కారణవిద్యా ఘన
సారము విద్యాగ్నికి ఘనసారము కంటకంబు గలుగుర వేమా.

— ఆకాశము —

క॥ ఆకాశంబున వాయువు మాకునదావాగ్ని యటుమానవమందున్
యేకోంకారుఁడగమునజ్యోతై తనుదానె వెలుఁగు సుమ్మీర వేమా

క॥ చీలంబై యుండఁగనే చాలా తనువనెడి రథము జగములతిరుగన్
చీలతొలఁగి విడిపడిన నా చేతను తనువనెడి రథము విడుమ వేమా.

గీ॥ పంచభూతమొక్క [illegible] ద్రియములకో సంచరించి పుడమి జగము
బలుగు సంచరించు [illegible] జగములుకలుగు [illegible], విశ్వ.

క॥ భూతంబులైదు నుండగనే ఖ్యాతిగ దానొక్క దేహ మలిగిన భువిలో
[illegible] రూపింపా బహుచందము రెవుకు నోమక వేమ

— స్తనములు —

ఆ॥ ఇంతి కన్నుజన్ను లింతేసియని జూచి మోహపడును బుద్ధిమాలి
బాలుఁ గరిసె తేనె బానఁ గానలేదా మోహ, విశ్వ.

ఆ॥ చన్ను గుడిసి పెరిగి చన్నుకే యాశించి చన్నువల్ల ముక్తి చని
నారమె జన్ను పిసుకు నతడు సర్వదా యోగిరా, విశ్వ.

ఆ॥ చన్నులు వనకిక్కొప్పువగ కన్నులకును శాపమ్మప్టిగ దియక మును పే
న్నులు [illegible] తాఁగుడిచిన చన్నుల్ చూచఁగవలయు సహజము వే

ఆ॥ తొడల మొదలుగు జూచి దొడ్డచన్నులు జూచి వనిత జూచి దానివగ
జూచి పలుబన్నొపనమెల్ల విరహాగ్ని గొనుచుండు, విశ్వ.

— యోని —

ఆ॥ యోనిలోనె పుట్టి యోనిలోన పెరిగి యోనిలోని తెరవుఁగాన
యోనిజూచి పరమయోగంబు మఱచిరా, విశ్వ.

వేమనయోగి పద్యరత్నములు

ఆ॥ యోనియందు పుట్టి యోని దాఁజె మనసు చన్నుగుడిచి పెరిగి చన్ను
ముట్టు సృష్టిలోన ప్రాణి సిగ్గెఱుఁగదో విశ్వ.

ఆ॥ ఇంచుకంత యోని యీరేడుజగములు కంచెలో నిల్లి సట్లు
పంచబాణునింట బానసకులము, విశ్వ.

ఆ॥ పడతి యోని బడుగు బాటించి చూచితే కోటిపూజ లెల్ల గొల్లబోవు
సెగకు చెంతనున్న జెమునట తాపంబు, విశ్వ.

— ♦ లింగము ♦ —

ఆ॥ లింగము వరుస శివుకలీలతో జూడ జీవసంగమందు లింగమరియుం
డుధరణిజనులకెల్ల నరయ లింగములేక పుట్ట నేరరయ్య భువిని వేమ.

ఆ॥ జగతి జనులకును ప్రజాపతి యనులింగమునుండి రాతిలింగమొండెదేల
రాతిలింగమరయ రమణుల భోగంబు చేయనేరదయ్య క్షితిని వేమ

క॥ భావింప లింగముం జగ
భావింపగ లోకములను బ్రహ్మంబనగా
గావించు విధము దెలియక
యీవిధమున నరులు చెడుదురిలలో వేమ

ఆ॥ ఇట్టిలింగమందు నీరేడుజగములు పుట్టి బ్రతికి నరులు భువిని వెలసి
గట్టిగా మనమునికి గాసకలై యుండు రనిజనులు నెవుడు నమర వేమ

— ♦ ముట్టు ♦ —

ఆ॥ ముట్టుముట్టనుచును ముట్టరాదందురు ముట్టుకుదరియే నమ్మల
మేమి నరులకందరకును నవద్వారములు చూడ బుట్టి పుడె పుట్టె
ముట్టు వేమ.

ఆ॥ ముట్టులోనె పుట్టి ముట్టుటుకు రోసి, పట్టితీరమూను వారు గాక
నరులకందరకును నవద్వారములు చూడ బుట్టినపుడె పుట్టె ముట్టు వేమ

ఆ॥ ముట్టులోనె పుట్టి ముట్టుటుకు రోసి, పట్టితీరమూను వారుగాక
ముట్టుకుండ నీళ్ళు ముంచినా మడి యౌనా? విశ్వ..

— ♦ మలినము ♦ —

మురికిలోనె బుట్టి మురికిలోనె పెరిగి మురికి బ్రతుకులోని మురికిపై మేల
మురికి కరిగినాడు మురికిలో బుట్టునా? విశ్వ

ఆ॥ మురికి నవబిలముల మూసిపారుచునుండ బరమపావనమని పలుక
నేల తోలుబొమ్మలాట కీలుదెలియఁగ లేరు, విశ్వ

ఆ॥ మురికికొంపలోన నిరికించి జీవుని గర్భపాశమునను గట్టివేసె
గట్టికర్మజీవి కెచ్చట మోక్షంబె, విశ్వ.—

—♦ శుక్లశోణితములు ♦—

ఆ॥ శుక్లమరసిచూడ శుభ్రవర్ణము తెల్పు నరయ శోణితంబు నయము
నెఱువు తెలుపు లెఱుపు రెండు తేజరిల్లును నాత్మ, విశ్వ.

క॥ శోణితము కామనతులగు ప్రాణితముగ శుక్లముగ్రుము బహుపురు
షులకున్ ప్రాణమె తెలుపెరుపు గలయుగానగు విదేహగంధి
ఘనుడగు వేమా.

—♦ బిందునామములు ♦—

ఆ॥ నరుఁ బిందుచేత నాతిగర్భముగట్టె నాతిపువ్వుచేత రసముగట్టె
భూతలమున మనసు బుద్ధిని గట్టగా, విశ్వ.

ఆ॥ బిందురక్తమునకు బెంగిన దేహంబు, అంద మొఱుగక నరశబ్ద
మిండక నడచినను విడచును నరకమృత్యువు విశ్వ.

ఆ॥ పలుకులోని బిందు వలరంగావలె పలుకులోని దాని పదిలపరచి
వేడుకైనదాని వితలబెట్టుచుందురు, విశ్వ.

ఆ॥ బిందునాదుచేసి బిందుమొప్పగానల్ల నాదుబిందుచేసి బయలు
గాను బిందునాదునందు భేదించిచూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ నిజము కళలెఱింగి నిత్యుండుగావలె బలుకులోన పలుకు పదిల
పరచి వేడుకలరముక్తి వెదకుటి యుందురా, విశ్వ.

ఆ॥ నాదునాడి చూడ నాతులయుండుండు నాదులేక లోకనరులు లేరు
భేదముదిది దీని బ్రమవడి కాంచుడి, విశ్వ.

ఆ॥ నాదముల జేసు నాదము బొంగించి భేదమింత లేక పెరిగినపుడు
పాలుకాలువలె బారును నీనాదు, విశ్వ,

ఆ॥ నాదుబిందుకళల నయముమొందిన యాత్మయందు ధీర చపలచిత్తముకు
దనల్పి బ్రహ్మరంధ్రమునకు బ్రబలిన యోగియా, విశ్వ.

— ♦ గర్భిణీచిహ్నములు ♦ —

ఆ॥ పిండమండమందు బెనగుచున్నట్టితం డ్రిబిందునాదుదనరగూడియు
దక్షైరిలిదినయష్టగర్భమంద్రుయుపనిజనులునపుడునరయ వేమ.
ఆ॥ కడుపులోనున్న ఘనమైపిండంబు ముందుకట్టమిల్ల మొదటరోసి
యింకనైన నేనువిలమీద జ్ఞానంబుబుద్ధిమెచ్చుకొందుకొద్దివేమ.
ఆ॥ గర్భచిన్నెగలిగిఘనయుపద్రవముచేవగిలిబాధపడుచు తల్లికడుపు
పిండముదయమైనబ్రియముననజూడడియుండజనులకపుడునరయ వేమ

— ♦ పిండోత్పత్తి ♦ —

క॥ పిండమైయుదర బునసుంకును గొవ్వాళ్ల వెనుక ను దంసురి[illegible]
పిండంబుయు ధరబడినను పిండంబుప్రాణరక్ష, వృద్ధిం[illegible] వేమా.
క॥ పిండముపృథివినిబడ[illegible]నండ[illegible]యుము[illegible]త్రిసా[illegible] [illegible]పొల్పునుదా
మొ[illegible]ముగ మగవాం[illegible]టవి [illegible]డి[illegible]నీజవము నెరుగ[illegible]ధ[illegible]లో వేమ.

— ♦ జననము పసిబాల ♦ —

ఆ॥ పుట్టినపుడు భువిలో బొడ్డుగోయుమటంచు నపుడె గురువుముద్ర
నా[illegible]తిచ్చె, ముద్రలేనినరులు ముజ్జగంబునలేరు, విశ్వ.
ఆ॥ పుట్టుచుండువారలెవరు పుట్టనివారెవరు పుట్టిపుట్టనట్టి పుణ్యులెవరు
పుట్టిపుట్టనటుల బోధించి చూడరా, విశ్వ.
ఆ॥ పుట్టియూరకలేరు పురుషార్థములు భువిపుట్టనేమి [illegible]గిట్టనేమి
పుట్టలోనజెదలు పుట్టవా గిట్టవా, విశ్వ.
ఆ॥ పుట్టలోను తేనె పుట్టిన రీతిని గట్టుమీద మణియు బుట్టినట్లు
కట్టెలోనవగ్గి పుట్టినవిధమున బుట్టిమెట్టరలేను భువి వేమ.
ఆ॥ పుట్టిచచ్చువారు పూర్వమేమెఱుగక బట్టబయలునుండి భ్రమసి
యపుడు తెలివివిడిచి భూమిపైరుంగనేటికి, విశ్వ
ఆ॥ పుట్టుమర్మ తిరిగిపొయ్యేటియామర్మ తాను తెలియలేక
ఉన్ననాటికన్న నుపకారి కాలేదు, విశ్వ.

ఆ॥ ఏమిగొండువచ్చె నేమితాఁగొనిపోయె బుట్టువేళనరుడు గిట్టువేళ
ధనములెచటికేగు దానేగు నెచటికి, విశ్వ

క॥ వచ్చునది పోవునది మరిచచ్చెడిదియు గానలేరు సహజములను చూడ
విచ్చలవిడిగాదిరుగుచు జచ్చునటుమిందుతనలె ముక్తికో వేమ

క॥ సకలంబై తాఁబుట్టును సకలములొకటిగాన సర్వము దానే
వికటంబై తిరుగాడును సకలా యావస్తు వెశ్వరందురు వేమా.

ఆ॥ తానుబుట్టునుచోట దనుజూచి పలికిన దానబుద్ధి తిరుగు ధరణిలోన
దాను బుట్టుచోట దత్వంబు తలపోయు, విశ్వ

స్వప్నసుషుప్తి జాగ్రదవస్థలు

ఆ॥ స్వప్నమనగ దేహస్వాతంత్ర్యమును నాదు స్వప్నమనగ జీవసంక
టంబు అప్పలరుదు తెలియుటయనిలో నరుడయా, విశ్వ.

ఆ॥ జననమరణమెల్ల స్వప్నసుషుప్తంబు జగములెల్లం డింటలములందు
అవనిలోజనులంద అజ్ఞాయగలేరయా, విశ్వ

ఆ॥ నిద్రజాగరముల నె వుండానుండె గవ్వకొన్నమాయగానలేక
దబ్బరనిజములను దానులెన్నగగనక గొబ్బుజెడిపోవు గుణము వేమ

ఆ॥ నరుడుజాగరమున నటియించుచుండును నరునకిలనుజాగ్రతరును
సుమ్ము నరుడు జాగ్రదనట నవనిలో పరమాత్మ, విశ్వ.

ఆ॥ జాగ్రతనగనేమి జన్మమనగనేమి జన్మమువచ్చు పరయజాగ్రతా
యె జన్మ జాగ్రతను జతగూడుచుండదా, విశ్వ.

ఆ॥ ముజ్జగములవస్థమూండయ్యె శోధింప మూడనొక్కటుండి మొదట
రోసి మూటిలోనను నాడు ముక్తిఁగంటిరా. విశ్వ.

తల్లిదండ్రులు

ఆ॥ తల్లిజన్మమందు దాజనియించిన దనదుభోగసతికి దానెపుట్టి తల్లు
లిరువురంగ దనువును నొకటయా, విశ్వ.

ఆ॥ తండ్రికన్నకొడుకు తాఁగుణియయ్యెనో, చిన్నపెద్దతనము లెన్న
వలదు వసుధ కృష్ణునంది వసుదేవు నెంతురా విశ్వ.

ఆ॥ తండ్రిమాటలువిని తల్లిం దెగటార్చిపరశురాముడేమి ఫలముగ
నెను నిలువనీడ లేక మహేంద్రాద్రినుండడా, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లిదండ్రిమీద దయలేని పుత్రుండు పుట్టనేమి వాడు గిట్టనేమి?
అవనిబుట్టి చెడెను యమునిదుంబ పోను, విశ్వ

ఆ॥ తల్లిదండ్రులందు దారిద్ర్యయుతులందు నమ్మి నరుపేద నరుల
యందు ప్రభువునందు జూడ భక్తులుండుము, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లిదండ్రిసేవ దానాలితో గూడి యిల్లుకట్టుకొన్న నవగుణములెల్ల
గొంతమీఱదొలంగి కోరుకోరినరీతి విశ్వ.

ఆ॥ ధనము లేనియట్టి తండ్రిగర్భమునందుభాగ్యవంతుడొకడు పరగబు
ట్టిబహుళ ధనముగూర్చి భద్రమార్గంబున పరులకుపకరించు ప్రబలు వే

ఆ॥ తల్లియాలునయ్యె, దగ గోడలయ్యె గోడలినగనుగొన గూతు
రయ్యెం జూపలబసిదాయె జూడగా వేశ్యయె మాయ విడుగ
ముక్తిమహిమ వేమ.

ఆ॥ తండ్రిధనముకల్గి తనయులు లేకున్న బుత్రవాంఛ చేతబొరలుచుండు
బుత్రులుంగలిగిన భూమిమీద ననుపుణ్యపురుషుండు దుడగతిబుద్ధి వే.

ఆ॥ ఎన్నినాళ్ళనుండి యెంచినమోహంబు దలచిచేతనుండి తల్లి లేక తల్లి
తండ్రి పుత్రదారాదులనియట్టి భ్రాంతి చేతజిక్కువనుమరు వేమ.

ఆ॥ తల్లితండ్రిగలరె తగుజన్మజన్మన దనకుదెల్పువాని గనగలేరు
నాదమేయనమున నమ్మినవారికి నమాముణందు బరముగనెను వేమ.

ఆ॥ తల్లిదండ్రులనుచు దత్త్వంబుదెలియక యోనిలింగమున నుద్భ
వించివిష్ణువరయతల్లి వెలయురుద్రుడు తండ్రి విశ్వ.

ఆ॥ తల్లిదండ్రులెన్నొ తనదుజన్మములెన్నొ తిరిగివెదుగనట్టి దిక్కు-
లెన్నొ స్థిరము నస్థిరంబు దెలియలేడజ్ఞాని విశ్వ.

ఆ॥ ఆలుబిడ్డలు ధనమరయతండ్రి కలవనుజూడు మిత్రుల గప్పనను
తినకు నెవరులేరు తాన్బ్రహ్మమగన్న, విశ్వ,

ఆ॥ తల్లికెదురుకొనుట తండ్రికెదురుకొనుట అన్నకెదురుకొనుట
నరయమూడు పాతకముల నెఱిగి వర్తింపగావలె విశ్వ

ఆ తన్నుగన్నయట్టి తల్లివంటిదిసుమ్మి అన్నకాంతలెల్ల నరసిచూడ
గన్నదాన్ని జనులు గానంగలేరయా విశ్వ

— ♦ అన్నదమ్ములు ♦ —

ఆ. అన్నయనగనెవరో యదితెలియగజూడ దనకుముందుపుట్టినవారు
ముండె నన్నవటివాడు మాతృడౌను గురుడౌను మిన్నమన్ను
మూడ్కి మెలగవేమ

ఉ. అన్నయు దమ్ముడున్ జెల్లెలు నక్కయు బావయు జుట్టపక్కముల్
పన్నుగ వీడ జేర్చుటకు బాగుగ బ్రేమను జూపినప్పుడే
మున్నుగ మానపోక మదిమూర్తికి దోషనెఱుంగ జేసి నీ
వెన్నుగ నీతివాక్యముల నేమరకుండిన నుండు వేమ.

ఆ. తమ్ముడెదురుపల్కు తలపడితిట్టిన నరకప్రాప్తిగాని నవ్వుగాదు
తమ్ముడు శిశుబంటు తనకన్న తక్కువ విశ్వ

ఆ. మైలకోకతోడ మాసినతలతోడ నొడలుమురికితోడ నుండెనేని
యధికకులజుడైన నట్టిట్టు బిలువరు విశ్వ

ఆ. పూనపోగుపసిండి ప్రప్పంబు మొనలైన సంపదగలవాడు జగతి
లోన హీనకులజుడైన నెట్టివాడైనను రండురండటందు రిలను వేమ

— ♦ బంధువులు

ఆ. బంధుకోటిబాసి బైలుతెలియగలేక బంధుప్రేమమాయం జిక్కు
గాదె శార్ఙ్గియంతవాడు జనులకుశక్యమా విశ్వ

ఆ. పొగవచ్చెడంబు బైగూసంబున పోగులు గరాలు బొజ్జకడుపు
కలుగుపట్టిపరి గైకొన్నద్రుము బంధువు విశ్వ

ఆ. తానసంగ నెవరు తనవారు నెవ్వరు తెలిసి తెలియలేరు తిక్క
నరులు పసరుకాండపురుగు పద్ధతి గనలేరా విశ్వ

ఆ॥ జాతిలోన నట్టిజాతి ముఖ్యమటంచు నెరుగలేక తిరుగనేమికద్దు
తెరువెరిగినవాని కేజాతియైననేమి విశ్వ

ఆ॥ జాతిమతములనెడి చనుయోగిదేమేలు జాతితోడనున్న రీతిగాదు
మతములన్నిపాయు మనుజుడొక్కడు లేడు, విశ్వ

ఆ॥ జాతివేరులేక సూత్రక్రమంబున నెమ్మదిని విభుని నిలిపెనేని యఖిల
జనులకెల్ల నాతడె ఘనుడయా, విశ్వ

—♦ ఉచ్ఛిష్టము–అంటు ♦—

ఆ॥ ఎట్టిమంత్రమైన నెంగిలికాకుండ బలుక వశముగాదు బ్రహ్మకైన
నెంగిలెంగిలండ్రు యీనోరుబెట్టుక, విశ్వ

ఆ॥ ఎంత కడుగబోరు యెంగిపోవునెగాక అమృతమూరునోరదియునోరు
అనుదినంబుజూడ నమృతమూరెడునోరుగాదు కిరిదనోరు వేమ

ఆ॥ ఎంగిలెత్తవట్టు హీనవృగాదెచ్చక యొగ్గియు దురంతమున్న జనులు
కన్నయెంగిలెంత కనునెంగిలధికమా, విశ్వ.

ఆ॥ కడుపుకో రోత గడునోటనెంగిలి గడుగవశముబ్రహ్మకొడుకుకైన
నెంగిలెంగిలందు రీనోరుబెట్టుక, విశ్వ.

ఆ॥ ఎంగిలెంగిలనుచు నీనోరుబెట్టుక వేదములుచదివేరు వెర్రులారు యెంచి
చూచిన నిదియు నెంగిలికాదొకో, విశ్వ.

ఆ॥ పొత్తుకుడువనేర్చు బుత్రుండునైనను దొత్తుకొడుకు యెంగిలెత్తు
కొనుచు జానమతముబోలి గానరు యారీతి, విశ్వ.

గీ॥ ఎల్లవారికలెంగిలి యిపుడు తెలిసె బయలుమిక్కిలి యెంగిలి ప్రాప్తమాయె
జెడుగుయెంగిలెంతకు శ్లేష్మమాయె నిష్టమగువారి యెంగిలి హెచ్చు వేమ

ఆ॥ ఎంతకరువైన నెంగిలియన్నంబు బరులకిడెడు ధర్మపరుల జూడ
నిలనుబడినయట్టి యెంగిలాకులు నాకు కుక్కలైవుడుదురుకూడి వేమ

గీ॥ ఒకరియెంగిలినోటన నొనరసుమువదారక బ్రహ్మమైయిలలందరుగాదె యం
దలనుదత్తిచిన పదియెంగిలనరా యెంగిలెంగిలియన దేలయికను వేమ.

ఆ॥ మాలవాండ్రు ముట్టు మంచినీళ్ళు బోవు, మురికివానియింటు మ్రుల్లి
పోవు, ముచ్చురాలియింటు చచ్చినా పోదయా, విశ్వ.

ఆ॥ అంటువడని గుణము యది దేహసుఖమౌను అంటుపీడ గుణము
యాత్మసుఖము కర్మమంట గుణము గలిగినకలుగును, విశ్వ.

రసవాదము—పరుసవేది

ఆ॥ తెలుపు మావుచేసి దిట్టతనంబున దెలుపు భస్మము గను దేటపఱచు
విధము గన్న పరుసవేదియు లేమరా విశ్వ.

ఆ॥ నింబఫలములుండ బట్టునైన రసముండ బసిడికి దిగేరు పాట్లు
పడుచు, నెత్తువెచ్చశేసి సాధింపలేరొకో, విశ్వ.

ఆ॥ తాంకికల్లుదెచ్చి తాళ్ళకంబు కువండి కూడికి నేమేలగురుతెఱుఁగ
గాడిమహిమవండి కడతేకలేదయా, విశ్వ

ఆ॥ పాముచేవగొన జరగ గప్పుచుంచి పరుస దీని నగ్ని వండి దించి
రాగికరగివేయ రమణహేమంబౌను, విశ్వ,

ఆ॥ ఇంగిలీకమహిమ హేమింగా నేరక చిత్రపటము వ్రాసి చెఱచి
నారు బొంతచెముడుపాలు పొనగించి చేరరో, విశ్వ.

ఆ॥ కాయకాంతయగాల్చి కనకంబు చూడరా కాయమునగ బ్రహ్మకాయ
యమంద్రు కాయ దెలియునతడె కౌస్తుభధరుడౌను, విశ్వ.

ఆ॥ పేడు ముదిరిన కాయ పెనుబాము కుబుసంబు జోడుకూడిరసము
సోకనేసి నొక్కయేడు తినగ నుర్వి హేమమౌతాను, విశ్వ.

ఆ॥ మీటరక్కసందు బైటాగ్ని నడుమను మేటిరాగి తెచ్చి మెఱయ
గరంగి కూటమెఱుగువాడు కోటికి బడగెత్తు, విశ్వ.

ఆ॥ అంగలింగములను పారునితో మర్దించ జగము గంధినిలిపెసరణి
దెలిసి రంగుగా వసుధను నంగంబు చల్లురా, విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టమీద మన్ను పెట్టునందలి కాయ, పుట్టలోనివానిపుట్టుతు
దమగట్టి యీవచనము కాంచనం బగునయా, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లిచనుఁబాలు త్రాఁగి పుత్రులును తుదకువీర్యమునకు భద్రమది
దాని భూతిజేసి తామ్రంబుపై జల్లు విశ్వ.

ఆ॥ వెన్నెలగలుచుండి ఎపాపు పనివేసి అడ్డసరమురసమున దుఃఖోసి
కరగరాగియు మఱి కాంచనంబగునయా, విశ్వ.

ఆ॥ నాతికడుపునిలుచు నరుని బిడ్డవుచేసినాతి పుర్వుచేతరసముగట్టు
భూతలమునమునను బుద్ధిగట్టురా, విశ్వ

వృత్తి. అంబరంబు జూపనేల? అడవి దిరుగనేలనయ్య?
నంబళంబు నడుగనేల? శంబు దూరనేఁ?
నంబివాని గోచి చించి నాఁచేత గట్టనేల?
కంబళంబు హేమమాను కవరసత్తు గూడితేసు.

—♦ రాతి ప్రతిమలు ♦—

ఆ॥ దేవపూజసేయు దివ్యయోగములెల్లు తత్త్వమెరిగనేని దైవసముడు
ఏమిలేనినరుల కేగతి లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ శిలను ప్రతిమజేసి చీకటింట ప్రమొక్కవద్దు కత్తి మూఢులార
జీవులందెకాని శిలలందు లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ గట్టిరాళ్ళదెచ్చి కాళ్ళ దిమ్మపట్టి కాశయుదులచేత గాసినై :శిలకు
మొక్కనట్టి జీవి కెక్కడముక్తి? విశ్వ.

ఆ॥ రాయి యాయె నహల్య రామపదముసోకియాతదమ్యనందురవని
జనులు శిల్పపదము సోఁకి శిలలెట్లు దేవులాః విశ్వ

క॥ పసిపడి మ్రొక్కఁగనేలా? గుడిలోపలకఁ తినశిలలగుణసులు చెడునా
గుడిదేహ మాత్మదేవుడు చెడురాళ్ళకు వట్టిపూజ సేయకు వేమా

ఆ॥ మన్ను మిత్తి గరగిమఱియా పుగావించి గుంటనింప పూన్చి గుఱుతు
నిల్పి, మనుజులెల్లగూడి మఱి దేవుఁడందురు, విశ్వ.

ఆ॥ కొండరాళ్ళదెచ్చి కోటగట్టిన గుళ్ళలోనతిరిగి కుళ్ళనేల? పాయ
కానశివుడు ప్రాణియై యుండంగ, విశ్వ.

ఆ॥ జీవలింగపూజ చేసినవారికి శిలరూపమందు జిత్తయేల చెలఁగి
మధువు గ్రోల జేదు రుచించునా? విశ్వ.

ఆ॥ పూజపూజసేయుబూజారితానాయె పూజవస్తువన్ని భువినిదానవ
ద పూజసేయు నెల్లదిక్కులు తాన తానునేన తాను వేమ.

ఆ॥ ఎరిగిచేయుపూజ యెన్నడు చెడిపోదు మొదటివట్టు నెపుడువదల
దాస మొదలుచెడిన యూష మొదబట్టినిలుచునా? విశ్వ.

ఆ॥ మర్త్యమున సర్వకులముని మర్త్యులుతము దెలియలేక మునిమున
దిరిగే స్వర్థపుబిద్రుల జెప్పను శ్రద్ధగదా యెవరికైనాజరితము వేమ.

ఆ॥ మంటి లోహమదు ప్రమాకు శిలల దు బటముల మంటి గోవ
ప్రతిమలందు దమ్ము దెలియుకోరకు దగలడా పరమాత్మ విశ్వ

ఆ॥ అదమందునుండు సకిలము జకులా. యెదు లేకనుండు నెలుకు
డతడె యుండె పూజాఫలము నందెను జ ల్లార, విశ్వ

ఆ॥ మంటితోడఁగొన్ని ప్రమాణము తోగా రాయితోడగొన్ని రాగి
గొన్ని ప్రతిమలెన్నో జేసి భగవంతుడని మొక్క ముక్తియెట్లు
వచ్చు మొనసి వేమ.

ఆ॥ వంచిపూజలెన్నిచేయనేమి భక్తిలేని పూజ ఫలము లేదు. కన్న
పూజసేయు కారణంబులు సుమీ, విశ్వ.

ఆ॥ మూడువేళలందు మందముతో శివునాత్మ బూజసేయువాడు పుణ
మూర్తి పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరకునా, విశ్వ.

ఆ॥ కనకసామ్ములెన్నో కనకబు నొక్కటే పసులవన్నె నెన్నొ పాలు
నొకటి వుప్పజాతులెన్నో పూజయొక్కటే సుమీ, విశ్వ.

ఆ॥ హృదయంబు బలరగ జేసియు జెదరనియ్యనునది శివు జేసినపూజల్
వృధగాబది పంచంగనువదిసినయుందాక జేయు ముక్తు వేమా.

ఆ॥ తోలుకడుపులోన దొడ్డవామండగ గు భమిమమురెట గుల్లలోను
రాళ్ళు దేవులైన రాసులు మిం వా, విశ్వ.

ఆత్మ

ఆ॥ ఆత్మ దేహమందు నతిసూక్ష్మముగ జూచి దేహ మాత్మయందు దేట
పరచి యాత్మయందె చూడ నతడెపో ఘనయోగి విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మలోని జ్యోతి యమరుట లింగంబు దెలిసి చూచుకున్న దేటపడదు
గ్రుడ్డివాడెరుగునె గురు వైరరత్నంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మలోని సొమ్ము నంజనగా జూచి యంటి తిరుగువాడె యతియోగి
వుం జగూటనుండి ప్రొద్దు గిరికి కూయుదా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలనగా నాత్మసుమీ ఆలనగా నమ్మసుమ్ము యెరయగ మదిలో
నాలమ్మ యనగ నెవ్వాడు, వాలాయము మదిని తెలియవలెనుర వేమ.

ఆ॥ ఆత్మలోని శివుని ననువుగా శోధించి నిశ్చలముగ భక్తి నిలిపెనేని
సర్వమెఱుకదౌను సర్వంబు తానౌను విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మయందె దృష్టి ననువుగా నొనరించి నిశ్చలపు దృష్టి నిలిపెనేని
అతడు నీవెసుమ్మి యనుమాన మేలరా, విశ్వ,

ఆ॥ ఆత్మనున్నవాని ననుదినమును జూచి యతని మహిమ వవన నతని
దెలిసి అదియె సత్యమౌను నతనిసు దెలియరా, విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన నఖిలంబు దానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహబుద్ధి లయము ముందఱ గనుగొను విశ్వ

ఆ॥ తనువునయాత్మనున్న దైవంబు గానక తీర్థయాత్రలేల దిరుగు పల్ల
గంధవుదునుకుల గాడిద మోయుదా విశ్వ.

ఆ॥ మణియు దధియు ఘృతము మ్రానును దనలంబు జారుసూనములందు
సౌరభంబు తిలల తైలమట్లు తేజరిల్లవా యాత్మ, విశ్వ.

జీవనము

ఆ॥ జీవమేశనుండు భావముక్కడె నుండు గావురబుయేసగలిసియుండు
దనరుచున్న రెంటి స్థలమేల తెలియరో, విశ్వ,

ఆ॥ జీవులెల్లమందు జీవాత్మ బరమాత్మ జనెరింగి పాపజలధి
బడరు నావనడుపువాడు నట్టేటముంచునుగదా? విశ్వ

ఆ॥ జీవకోటులింత జీవాత్మమున్నట్టి చోటునుగనగలేక సుఖము విడచి
స్థిరమటంచునమ్మి జీవాత్మ తిరుగు నస్థిరము జీవివిముక్తి జెందు వేమ

ఆ॥ జీవముండుచోటు స్థిరము దెలియక తిరుగు నస్థిరమగు దేహమందు
ఉరుగనేల ననుచు దెలియలే రజ్ఞాని, విశ్వ

ఆ॥ జీవుడుండు నెవుడు శ్రీసుకంఠములందు ఫాలమందునుండు
బరమపరమాత్మ గన్నులందు జీవాత్మపరమాత్మ విశ్వ

ఆ॥ జీవనంజ్ఞలుగలుగు జీవునితత్త్వంబు జీవపరుని గురుని జెందజేసి
తినువు నిలువువాడు తాను తానై యుండు, విశ్వ

ఆ॥ జీవగుణములొగ్గు జీవుడు బ్రహ్మంబు సాటివచ్చునట్లు సరివితోను
ఊరగుక్కసాటి యోగి జేతురా విశ్వ

ఆ॥ జీవి జీవిజంపి జీవికి వేయగా జీవివలననేమి చిక్కియుండు
జీవహింసకులకు జిక్కునా మోక్షంబు? విశ్వ

ఆ॥ జీవి జీవిజంపి శివుదయజంపుట జీవు డరసిచూడ శివుడుగాడె
జీవుడే శివుడని సిద్ధంబు తెలియరా విశ్వ

ఆ॥ జీవుని దెలియక వేఱెదేవుని నిర్భ్రమబొందలువరుసు దేవునిదలపగ
జీవుడని వివరించిన భావంబ జీవిబట్టబ... వేమా

ఆ॥ జీవిపోకమును పె జీవవస్తువుచొప్పి జీవిలువవలయు జీవనముగ
జీవితొలగు వెనుక జీవవస్తువదేల విశ్వ

ఆ॥ తనదు లోనిజీవి తత్త్వంబు దెలియక వేఱెనుచుదలచి వెదకుచెల్ల
భానునికయి దివ్వెపట్టి వెదకినరీతి విశ్వ

ఆ॥ సకలజీవములందు సమముగానుండెడి యాశని క్రమము దెలియలేదె
యోగి అతడు నీవెయగును నన్యుండు గాదయా విశ్వ

ఆ॥ ఎవ్వరెరుగకుండ నెప్పుడు పోవునో పోవుజీవయట్టి బొందివిడచి
అంతమాత్రమునకు నంకిస్తు తెలియక విఱ్ఱవీగు నరుడు వెఱ్ఱి వేమ

ఆ॥ ఎట్టిజీవికైన నీదెహా పైపడి, తెలియదనమ్మ యిపుడు తేటగాను
మనసు బుద్ధియున్న మతియొక్కటగునయ్య విశ్వ

ఆ॥ మొదలుమానునటుగను తునకతీయుచు మాను నోరులేక వద్దు
నాలుగలవు, జీవమొకటిలేదు జీవులం దంపరా విశ్వ

ఆ॥ కాలుకాలుఁగూడి గంటుగంటునుగూడి తోలుతోలుగూడి
దొమ్ములాడి జిడ్డు జిడ్డుగూడి జీవంబులాయెరా విశ్వ

క॥ ఎముకలు నరాలు గుల్ములు నబగిన జీవరాసు రమరు మును దా
బనియించు విధము తెలిసిన మనుజుండె జ్ఞానివిపరుమహి వేమ

ఆ॥ ప్రాణమాత్మ ... జీవుడటన్న జీవ ప్రాణమాత్మ నొకటి
కర్మబంధముఁ జేతగట్టబడ్డదిగాని దేహసంధి ... వేమ

— ♦ ప్రాణము ♦ —

ఆ॥ ప్రాణచేరరాదు వరగ దేహమునకు హాని లేకయుండు ... గాను
ప్రాణిపోయినపుడు ... దేహమునుచుబలు సమరించు ... లువేమ

ఆ॥ ప్రాణరక్షకిలను బరమశివునిమీదధ్యానమొంగ లేక ... నరుఁడు
పుట్టి చచ్చుచుండు బుడమిలోవల బుట్టు చెవలు... వాడు
చెందు వేమ

ఆ॥ ప్రాణమందు శివుని భావించవనేకక ముద్రలను బడియె మూఢు
లార ముద్రలందు లేదు మూలమందే కాక విశ్వ

ఆ॥ ప్రాణమిలను లేక వర మందగారాదు ప్రాణముండగా వరము
గద్దు ప్రాణివరము ననుట భావింపనేరరు విశ్వ

— ♦ కాయము ♦ —

ఆ॥ దేహమనెడియిల్లు దినదినంబునునూడ్చి అలికిపూసి మెత్తియుదుపు
వరచి కాది విడిచిపోవ గడవటు నీజీవి విశ్వ

ఆ॥ దేహము లేవగనున్నసుషోమణశక్త్యంబు తెల్లబోవుచుగ తెలియున్
దేహముబలికిగొన్నను సుషోమణశక్త్యంబు మేల బోధమదు వేమ

ఆ॥ దేవుడనగ వేరె దేశమందున్నాడె దేవుడనగ తనదు దేహమందె
వాహనంబునెక్కి వడిగదలునుచూడు విశ్వ

ఆ॥ దేహగుణములన్ని తెలిసినశివయోగి మోహగుణములందు మోస
పోడు సాహసియగువాడు సంగ్రామికోనగునా? విశ్వ.

ఆ॥ తనదుకాయమందు దనకున్న పరివారమంతనుబిలిపించిహెచ్చ మొనగి
ఎల్లభావమొఱిగి ఇాదందునెరిగియు వడువచేర్చువాడెనరుడు వేమ

ఆ॥ కాయము దనకూడి కడగియోగియున్న గాయమిలనుబడి ఘను
డుకాడు కాయమునను ముక్తిగతి కేగవలెనయా విశ్వ

ఆ॥ కాయముబయటాట బయలు కాయంబాట కాయముబయలందు
గాయమాట కాయమువిడుట లిలగాయంబె ముక్తిరా, విశ్వ.

ఆ॥ కడుపులోనమలము కడమెల్ల నెముకలు అరసిచూడ పైనమూరికి
తోలు ఇట్టిదేహసుఖ మదేమి సంసారంబు విశ్వ.

ఆ॥ తనువు తనువటంచు దలతురుజనులారతనువులస్థిరమని తలపరాదె
తనువుకానబడక తగులునా మోక్షంబు విశ్వ.

ఆ॥ తనువదెవరిసొమ్ము తనదని పోషింప ద్రవ్యమెవరిసొమ్ముదాచికొ
నగ ప్రాణమెవరిసొమ్ము పారిపోకను నిల్వ? విశ్వ.

ఆ॥ తనువుగడచిపోవుతరలెడివేళను తనదుభాగ్యసుతులంతగిన వారు
నొక్కరైనరారుఉసురుమాత్రమెకాని తనదుకర్మఫలమెతనకు
తోడు విశ్వ.

క॥ తొమ్మిదిద్రంతలతిత్తికిచిమ్మగు సొమ్ములును గులము నేమిటిచెపుమా
నమ్మకు దేహమునాదని బ్రహ్మమునేననుచు దెలిసి పలుకర వేమ.

ఆ॥ఒక్కతనువుకిలను పెక్కుపాట్లనుబడి పెక్కుదినములెల్ల ప్రేలిప్రేలి
అగ్నిలోనబడును అలనక్కపాలౌను దెలియుమయ్యా ఇకనుదీని వేమ

ఆ॥ బొందె యెవరిసొమ్ము పోషింపబలుమారు? ప్రాణమెవరిసొమ్ము
భక్తిచేయుధన మదెవరిసొమ్ము ధర్మమే తనసొమ్ము, విశ్వ.
ఆ॥ అస్థిరమగుమేను కధికపాటుబడి పెక్కువిధము లిలను బెంచి పెంచి
అగ్గిచ్చు లేక యడవినక్కలకిచ్చు, విశ్వ.
ఆ॥ కోటితత్త్వములోన తొలుత బెట్టినవాని వెనుక దెలియవలయు వివర
మెరిగి వెనుక దెలియకున్న వెట్టియై చెడిపోవు, విశ్వ.
క॥ నిత్యంబుకాని యొడలను నిత్యము దుఃఖపడుచు నిరతము నరులో
నిత్యానందపు బదవికి నిత్యము దుఃఖపడగనేరరు వేమా.
ఆ॥ కాంతమేనుజూచి కలవరపడెదరు కనువులోని రోతకానలేక ఇంత
రోత బ్రతుకు కీదేహమేలయా! విశ్వ.

—♦ అన్నము ♦—

ఆ॥ అన్నమధికమైన నదియు దాబంపును అన్నమంటనున్న నాత్మ
నొచ్చు చంప బెంప బువ్వ చాలదే వెయ్యేల? విశ్వ.
ఆ॥ అన్నరసమువలన నలబిందురస మయ్యె బిందుజలమువలన బీజమయ్యె
బిందు బీజసందు ఛేదించిచూడరా, విశ్వ.
ఆ॥ శేషణికి జేసె గనపుపనికి జేసె మన్ను నెరుకుజేసె పెఱిపకిలపుష్
మిలో జనులకు బువ్వట్లు చేసెరా, విశ్వ.
ఆ॥ అన్నముసకునంటుమైన నాత్మకునంటు ఆత్మను పెనగొన్న అన్నమం
టు ఆత్మశుద్ధి యన్న మన్నశుద్ధియు నాత్మమిన్న మూర్ఖ మెనయ వేమ
ఆ॥ కూటికింగలేక కూర్చున్నవానికి గాడు దానిమీద వాళగలదె అన్న
మదమునుండి యఖిలమదంబులు విశ్వ.
ఆ॥ అన్నపాదముచేత అతివలు పురుషులు నవుమీర మదమద దినం
దుఁ అన్నముంగ వెన్క నతడెందు బోవునో? విశ్వ.

—♦ మాయ ♦—

ఆ॥ మాయ జగమటంచు మనుజుఁ డెఱుంగక మాయయందు తాను
మగ్నుడయ్యె మాయ దెలియు నరులు మర్మజ్ఞులగుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ మాయజగము లనుచు మరివల్కుచుందురు మాయగాదు బ్రహ్మ
మాయముగాని మాయమైన పరముమరియొందు గలదయా? విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనె పుట్టి మర్మంబుదెలియక మాయలందునశముమురజ
ముండు మాయదెలియవలెడి మహిలోన దేవుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనిమాయ మర్మంబుదెలియక మాయలోనె తీగెలుల
యుచుండు తీగెలోనె వెళ్ళు త్రిపురారి యగును విశ్వ.

ఆ॥ మాయరొక్కరూపు మాయగా దెలిసియు మాయజిక్కెనంత
మాయబడిరి మాయదెలియ దివ్యమాయెను జన్మంబు విశ్వ.

ఆ॥ మాయలోనె పుట్టి మాయచే జిక్కియు మాయచేత మనువుమదిని
మరచి మాయలోన నరుడు మదినాశలికిగాను నేర్చునవుడు నరుల
కెరుగ వేమ.

ఆ॥ తమకుసాటి సురేంద్రు దైవజ్ఞులగు సురుల్ పరగ గూఢభావమెఱుంగ
లేక ఇ తమాయబడిన నెటు తెలియును మాయ విశ్వ

—♦ మఱపు ♦—

ఆ॥ మఱపు దెలిపుచేత మానవదేహంబు నెత్తవలసెగాని యిహము
నందు మరపులేకయున్న మరణమెక్కడిదన్న విశ్వ.

ఆ॥ తెరచు తనువుబాసి తిరితోదనుమరచి తాను నేననియెడి తలపు మరచి
యుండునాతడెగద యుత్తమయోగియా విశ్వ.

ఆ॥ పగలు రేయిమరచుభావంబు మఱచియు తాను నేననియెడి తలపు
మరచి యుండునాతడెగదా యుత్తమయోగియా విశ్వ.

ఆ॥ మతముదారిమరచు మధురామృతముజూచి మనుష రూపుజూచి
మనసు మరచుదౌన్ని జూచ పరమయోగంబుమరచురా మఱి విశ్వ.

—♦ సత్యము ♦—

ఆ॥ భూమిమీద మంచి పుణ్యులు లేకున్న జగములేల నిలుచు
పగులు గాని అంతతరచు లేదు ఆపకాదకుగాని విశ్వ.

ఆ॥ అనృతమాడలేక యలహరిశ్చంద్రుండు నాఁ బిడ్డలాలి నమ్మె యతఁడు
కూడ మాలవాని కపుడు మరిలోకువైయుండె విశ్వ.

ఆ॥ పలికి బొంకలేక భల్లాణరాజపుడు పడతిఁగూర్చియిచ్చెఁ బరువుచ
కడుపు చాళిమీద తుదకు బాలుఁడైయుండెరా విశ్వ.

ఆ॥ నిజము నరుననెరిగి నిత్యుండుగావలె బలుకుకోనబలుకు పదిల
పరచి పలుకుచూచనెవరొ పరికించిచూడరా విశ్వ.

ఆ॥ నిజముపల్కువాఁడు నిర్మలుండైయుండు నిజములాడువాఁడు నీతి
పరుఁడు నిజముపలుకకున్న నీచఘండాలుఁడు విశ్వ.

ఆ॥ నిజములాడువాని నిందించుజగమెల్ల నిజములాడరాదునీచుతోడ
నిజముజెప్పగవలె నిర్మలులనుగూడి విశ్వ.

ఆ॥ కల్లనిజములెల్ల కరకంఠుడెరుగును నీరుపల్లమెరుఁగు నిజముగాను
తల్లితానెరుగును తనయునిజన్మంబు విశ్వ.

—♦ పూజలు ♦—

ఆ॥ ఎఱిగి చేయుపూజ ఎన్నడు చెడిపోదు మొదటిపట్టు నెపుడు వదల
రాదు మొదలుచెడిన యూడ మొనబుట్టనిచ్చునా? విశ్వ.

ఆ॥ యెంచియెన్నిపూజ లెన్నిచేయగనేమి భక్తిలేనిపూజ ఫలము లేదు
కన్నుపూజసేయు గారణంబులుసుమీ విశ్వ.

ఆ॥ మూడువేళలందు ముదముతో శివనాత్మ పూజసేయువాడుపుణ్య
మూర్తి పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరకునా? విశ్వ.

ఆ॥ జీవలింగపూజ సేసినవారికి శిలలరూపమందు జాలయేల? చెలగి
మధుప్రగ్రోల చేదు రుచించునా? విశ్వ

ఆ॥ దేవపూజసేయ దివ్యయోగముగల్గు తత్వమెరిగనేని దైవనముడు
ఏమిలేనినరుల కేగతి లేదయా? విశ్వ

క॥ పదపడిమొక్కగనేలా గుడిలోపలి కఠినశిలలగుణములు చెడునా?
గుడిదేహ మాత్మ శేషుడు చెడురాళ్ళకుపట్టిపూజసేయకు వేమా.

ముక్తిమార్గము

ఆ॥ జీవకోటినెంత జీవాత్మయున్నట్టి చోటును గనలేక సుఖము విడిచి
స్థిరమటంచు నమ్మి జీవాత్మ తిరుగు స్థిరము జేరి ముక్తి వేమా.

తే॥ దేహి యజ్ఞానానలమున దాహమైన దేహమెల్ల తల్లడపడగా దేహ
ములో బొర్లాడుచు, మోహమడచి శివుని జూడ ముక్తి వేమా

క॥ హృదయము వదిలంబైతే గుడికొను సన్యాసమునకు గొమ్ములు కలవా
ఇదియెఱుగరు చదువరులట! మది ముక్తికాస్పదంబు మహిలో వేమా

ఆ॥ చదువులందు లేదు శాస్త్రంబులను లేదు వేదములను లేదు వాద
ములను బయటనుండి ముక్తి పాటించిచూడరా విశ్వ.

ఆ॥ ధరను దేవతముల తగులు పీడిననాడు తనువు గుడిగజేసి తన్ను
నిలిపి లోకబుద్ధి విడిచి లోచూపు చూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ దేవుడనగ వేరె దేశమందున్నాడె దేవుడనగ తనదు దేహ
మందు వాహనంబు నెక్కి వసి గదలుచుండు విశ్వ.

వారకాంతలు

ఆ॥ కులుకు చనులజూపి గొబ్బున కరగించి చేతి కాసులెల్ల జెల్లజేయు
యులక జేసికొందు రల వారకాంతలు, విశ్వ.

ఆ॥ వారకాంతలెల్ల వలపించి వత్తురు ప్రొద్దులెల్ల దొంగవుచ్చు కొరకు
మాటకరము జేసి మగలెల్ల వత్తురు విశ్వ.

ఆ॥ వడయనేర్పు లంజబాగారమాసించు మాటలకువలచుట మహిమ
గాదె కొరకనేర్చినదియు గోకితే చెప్పునా? విశ్వ.

క॥ కడుపునిండ తవుడు గంపలో బెట్టక చన్నుముట్టనీక తన్నుబములు
వారకాంతలెల్ల వలతురా యూరక, విశ్వ.

క॥ చక్కెరకలుపుకుతింటే ముక్కినతవుడైన లెస్స మోహముగలచో
నక్కరపుదాసియైనను మక్కువతో దివ్యభామ మణియగు వేమా

— గయ్యాళ్ళు —

ఆ॥ మగడు మదనుడైన మహిబ్రహ్మపురమైన సహజమేలమానుజార
కాంత పిండిదిన్నకుక్క పీతికాసించదా? విశ్వ.

ఆ॥ వలికి మారుపల్కు పడతియో శునకంబు మీరినసతితోడ మిగుల
గవయు పంది పందిగూడి పడదొక్కో రొంపిలో. విశ్వ.

ఆ॥ మాటవినని యాలు మగనికి యముఁరాలు పగనుబట్టుపాము వలెను
జూడ అట్టియాలి విడచి యటవి నుండుటమేలు, విశ్వ.

ఆ॥ వాడకుఁకికిట్టు వలదని మొకపెట్టు ముందు మగనితిట్టుమునుగు
పెట్టు నిట్టిజాలితోడ నెట్లువేగింతురు? విశ్వ.

ఆ. పూసపోగుబెట్టి పురుషుని భుజమెక్కి కన్నులార్పగానె కాంతకాదు
తనకులొంగువాని తడయక చంపురా, విశ్వ.

— సాధ్వి —

ఆ. తగిన కులజుడైన తనయొత్తు ధనమైన వరపురుషుని నేలపట్టనిచ్చు
బరమసాధ్వి చూడ పరులనంటదు సుమీ, విశ్వ.

— స్త్రీ పురుషులు —

క॥ మగవాడై యాడుదియై పగ తెగిపోరానివాని వరుసలవారై యుగ
యుగముల నటియించును సుగుణా యిటువంటివస్తుచూడర వేమ

ఆ॥ పుణ్యమంతకూడి పురుషుడై జన్మించె బావమునను బుట్టె పడతి
భువిని గష్టమూ సతియని కనరోయతేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఆడుదనగరోత అందుజూచినరోత, తలచిచూడదమకు దామె
మెచ్చి, ఎంతవారయినను నెంచరు తమలోన విశ్వ.

ఆ॥ జననమరణవేళ స్వాతంత్ర్యహీనుండు మొదటగర్తకాడు తుదను
కాడు నడుమగర్తననుట నగుబాటుకాదొక్కో విశ్వ

— సంసారము —

ఆ॥ సతులు సుతులుమాయ సంసారములుమాయ సుఖముజూడ
మాయ సొమ్ముమాయ మాయబ్రతుకెంత మాయగల్పించెర్రా విశ్వ

క॥మాయాసంసారము కై మాయలలో బొరలుచుండు మనుజుడు మరిదా
మాయయని మదిదలచిన మాయలనే ముక్తి గలుగు మహిలో వేమ.

ఆ॥బ్రతుకులన్ని మాయ భవబంధములు మాయ తెలివిమాయ తన్ను
దెలియమాయ నెఱుగువాడె మహిత విజ్ఞానిరా విశ్వ.

ఆ॥దారబందిగంబు తనయులు సంకెలల్, బంధువర్గమెన్న బ్రహ్మచారి
గోడ, మోహమెఱుగలేడు మొక్కలికాడగు విశ్వ.

ఆ॥భార్యయనగ తనదుపాలిట సంకెళ్ళు, చిన్నబిడ్డలెల్ల జింజరీలు
సన్నుతియనెడి తెరచాలుకొట్టుమనుచున్న విశ్వ.

ఆ॥ఆలుబిడ్డలనుచు నతిమోహమునసున్న, ధనముమీద వాంఛతగిలి
యున్న, నట్టివారల కిలను నరయముక్తిమెలేదు విశ్వ.

ఆ॥ఓజలేని యాలు ఓలిమాడలచేటు, పోటుబంగనిబంటు కూలిచేటు
వలికిమాలుతొత్తు బత్తెంబుచేటయా విశ్వ.

ఆ॥తుంటరివింటవానితూపులఘాతతో, మింటిమంటి నడుమ మిండతె
దరమె ఇంటియాలువిడచి యెట్లుండవచ్చును. విశ్వ.

ఆ॥ఆపదైనవేళ నరసిబంధులజూడు, భయముచేళజూడుబంటుతనము
పేదవేళజూడు పెండ్లాముగుణమెల్ల విశ్వ.

ఆ॥మొదలుమగడుచూడ మొనసి ఈశ్వరుడౌను, వెనుకనాలుచూడ
విష్ణువగును,ఆలుమగ లదెవరొ యాదిని దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ఆలివంకవారు నాప్తబంధువులైరి, తల్లివంకవారుతగినపాటితండ్రి
తంకవారు దాయాదివగవారు విశ్వ.

ఆ॥ఆలిమాటవినియు నన్నదమ్ములబాసి, వేఱపోవువాడు వెఱ్ఱివాడు
కుక్కతోకబట్టి గోదావరీదునా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలినిముసునోంచి కలముద్దై యావెక్క విహ్వలుండగుట వెఱ్ఱి
తనము చెట్టుముదరనిచ్చి చిదిమినబోవునా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలుసుతులు ధనము లటియగతనవని, మోహమదముచేత
మోసపోవు కాలుడరసినపుడు కనలేక చెడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ ఎన్నినాళ్ళనుండి యొనసిన మోహంబు, చెలిమి చేతనుండి చెల్లలేక
తల్లితండ్రి పుత్రదాయాదులనంటి, భ్రాంతి చేత జిక్కవశుర వేమ

క॥ పతియొప్పిన సతియొప్పును పతిసతులొక్కటైన పరమపావనమందున్
సతిపతి న్యాయము మోక్షము అతులిత పరమాత్మకైన నవని వేమ

క॥ పతిసతులిద్దరు గూడియు సతికిరుగడ బవ్వళింపన్ తత్దృష్టిన్ పతి
జూచుమిాది మానము సుతుడదండలి పాలబేరిమ జూచుర వేమా

— సుజనులు —

ఆ॥ పాలుగలిగియు నీరు పాలయి రాజిల్లునదియు బానయోగ్యమైనయట్లు
సాధుసజ్జనముల సాంగత్యముల చేత మూఢజనుడు ముక్తిమొనయువే॥

ఆ॥ నీచగుణములెల్ల నిర్మూలమొనరించు గొదువ లేదు సుజనగోష్ఠివలన
గంధ మలద మేని కంపణగినరీతి విశ్వ.

ఆ॥ నేరని జనులకున్ నేరముల్ నేర్పుచు జక్కజేయరిల నసాధుజనులు
ఒప్పుదుర్జనములు తప్పుగా నెంతురు విశ్వ.

ఆ॥ నిండునదులుపారు నిలిచి గంభీరమై వెర్రివాగుపారు బొర్లిపొర్లి
అల్పుడాడురీతి నధికుండు బల్కునా, విశ్వ.

ఆ॥ చంపదగినయట్టి శత్రుండు దనచేత జిక్కెనేని కీడు జేయకుండ
పొసగ మేలుజేసి పొమ్మనుటే చాలు విశ్వ.

ఆ॥ గువ్వకొరకు మేనుకోసిచ్చె శిబిరాజు వార్తవిడువలేక కీర్తి కొఱకు
నోగు నెంచబోరు నుపకారి నెంతురు విశ్వ.

ఆ॥ చెడిన మానవులను చేపట్టి రక్షించి కడకు జేర్చునట్టి ఘనుడు తలవ
గడగి పుణ్యమైన గడు శివుసన్నిధి నెప తెగక యుండు నెవుడు వే

ఆ॥ అల్పుడెపుడు బల్కు నాడంబరముగాను సజ్జనుండు పల్కు చల్లగాను
కంచుమ్రోగినట్లు కనకంబు మ్రోగునా? విశ్వ.

ఆ॥ అల్పుడెన్ని పల్కు లలయక పల్కిన నధికుడూరకుండు నదిరి
పడక కంచు పల్కునట్లు కనకంబు బల్కునా? విశ్వ.

ఆ॥ అధికుడైనవాని కధికారమిచ్చిన నచటివారినెల్ల నాదరించు
జెఱకుతిన్ననోరు చేదారగించునా విశ్వ.

క॥ పరకాంతాసోదరుడై పరధనములపైన భ్రాంతియునుగ
పొరిగొనుగోపముతోడను బరలిగిన వప్పువాడె బ్రహ్మము వేమ

ఆ॥ అన్యులకు వచ్చునాపద తనదిగానెఱుగువాడు భువి నున్నవాడు
ఎన్నిదానిలోని యిహపరంబులు లెన్నగన్నవాడు మిగుల ఘనుడు వేమ

ఆ॥ అంకిలెరిగి మాటలాడ నేర్చినజాలు చిన్న పెద్దతనము లెన్న నేల
పిన్న చేతిదివ్వె పెద్దగా వెలుగదా, విశ్వ.

—♦ అల్పుడు ♦—

ఆ॥ అల్పుడైనవాని కధిక భాగ్యముకల్గ దొడ్డవారినెల్ల తొలగగొట్టు
నల్పజాతిబుద్ధి యధికుల నెరుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ అధికారములను నల్పుడేమి యెఱుగును చెప్పలేడుగాని తప్పువట్టు
ద్రోయనేర్చుకుక్క దొంతులు పేర్చునా? విశ్వ.

ఆ॥ పట్టువిషువులధిక భాగ్యంబు కలిగినా దొడ్డవారినైన దూలనాడు
అల్పజాతివాడు నధికుల నెరుగునా? విశ్వ.

ఆ॥ గుణహీనుజనుని గుణమెంచగానేల బుద్ధిలేనివాని పూజలేల
మనసులేనితనికి మంత్రంబులేలను? విశ్వ.

ఆ॥ హీననరునితోడ నింతులతోడను బడుచువాండ్రతోడ బ్రభువుతోడ
బ్రాజ్ఞజనులతోడ బ్రహ్మజ్ఞుతోడను వైపు దెలిసి పలుకవలయు వేమ.

—♦ విటులు ♦—

ఆ॥ ఇంటియాలు విడచి వెలయాలు బాగని వెంటదిరుగువాడు వెఱ్ఱి
వాడు, పంటనును విడచి పరిగేరినట్లయా విశ్వ.

ఆ॥ ఆలురంభయైన నతిశీలవతియైన జారపురుషుడేల జారమాను
కూలవాడగుక్క మరిగిన విడుచునా విశ్వ.

ఆ॥ కానికులజుఁడైన గంకణంబైనను విటుఁడువలచెనేని విడువలేఁడు
పదిని గ్రుద్దికుక్క మాంసంబు దిన్నట్లు విశ్వ.

ఆ॥ విటుల కనులకెంతొ విభ్రమమగుచుండు సాటిలేని పొలతిచక్క
దనము కంటిలోనపావ కుంచెవకాదయా, విశ్వ.

ఆ॥ తొడల మెరుఁగుజూచి ద్రొడ్డచనులుజూచి వనితజూచిదానివగలు
జూచి విటుల కడుపులెల్ల విరహాగ్నిగొనుచుండు విశ్వ.

ఆ॥ కామిగానివాఁడు కవిగాఁడురవిగాఁడు కామిగాక మోక్షకామిగాఁడు
కామియైనవాఁడు కవియగు రవియగు విశ్వ.

ఆ॥ కడువిచిత్రమరయ కామునియంత్రంబు పువ్వుఁబోఁడి చక్కఁబొట్ట
గనిన నరున కాక్షణమున నరనొక్క పుట్టురా విశ్వ.

ఆ॥ విటుఁడుడాగుచేసి విడచినలంజను పేదవిటుఁడుదగిలిప్రియముచేయు
గువ్వలోనిచవ్వ గుక్క కన్నట్లుగా విశ్వ.

ఆ॥ విటుఁడు తిరిగిరోసి విడచినలంజయు బీదవిటునిదగిలి ప్రియము
సేయు బండ్లబడ్డకుక్క బవరంబు గఱవదా విశ్వ.

— ♦ వేనగాండ్రు ♦ —

ఆ॥ భావలాడనేర్చి పరులవంచించు గ్రాసమునకు వేనగాఁడనైతి
దోసకారులకిల దొరకునా మోక్షంబు? విశ్వ.

— ♦ మూర్ఖులు ♦ —

ఆ॥ ఎద్దుకైనగాని యేడాది తెల్పిన మాటదెలిసినడచు మర్మమెఱిగి
మొద్దుదెల్పరాదు ముప్పదేండ్లకునైన విశ్వ.

ఆ॥ వరగరాతిగుండు పగలగొట్టగవచ్చు గొండలన్నిపిండిగొట్టవచ్చు
కఠినచిత్తుమనసు గరగింపగారాదు విశ్వ.

ఆ॥ కుక్కయేమెఱుంగు గురులింగదేవరు నక్కపోతెఱుంగునెయొక్క
ప్రొద్దు మొక్కులుం డెఱుఁగునె మోక్షమార్గంబును, విశ్వ.

ఆ॥ తేలువంటిదానిదెలియఁగొండివిషంబు ఫణికిచుండువిషము పువ్వుఁడ్ల
యందు దెలివిలేనివారి దేహమెల్లవిషంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఎడ్డెదెల్పవచ్చు నేడాదికైనను మూని దెల్పవచ్చు మాసమందు
మొప్పె దెల్పగరాదు ముప్పదేండ్లకునైన, విశ్వ.

ఆ॥ మాటజెప్ప వినని మనుజుండు మూర్ఖుండు మాటవిన్నవాడు మా
న్యుడౌను మాట వినని యట్టి మనుజుడు నీచుడు, విశ్వ.

ఆ॥ ఓగు బాగెఱుగని యుత్తమార్థజనుండు విలసుశుద్ధి దలము నెంచు
కెట్లు మృగముతోడ గుక్క మొఱిగిన చందమే, విశ్వ.

ఆ॥ వేము పాలుపోసి ప్రేమతో పెంచిన జేదు విరిగి తీపి చెందబోదు
ఓగునోగుగాక సుచితజ్ఞుడెట్లౌను; విశ్వ

ఆ॥ కూళకూళ మెచ్చు గుణవంతు జెసనాడు అట్టిహీను మెచ్చు రెట్టివారు
బ్రూనిదూలమునకును జ్ఞానంబు తెలియునా? విశ్వ.

ఆ॥ ఎండ్రిమ్రానొక టడవినుండిన శిఖిరాయొదవి తరలునొనరగ గాల్చున్
దండిగల వంశనాశము ఛండాలుండొకడు పుట్టి నల్పును వేమా.

ఆ॥ ఇనుము బొగ్గురాయి ఇనుమును స్వర్ణంబు నవపోచన తెనుగనుచు
నుండి పరసువదముగాంచు బరిణామమందును విశ్వ.

ఆ॥ తనకు మేలుజేయు దానెఱుగనేర్చు నెమ్మితోడ కుక్కయెఱుక
భువిని తనకుజేయు మేలు తా దెలియగలేని మనుజుడౌ త
ఖలుడౌ మహిని వేమ.

ఆ॥ మృగము మృగములందు మృగముల దూషించు మృగముకన్న
జెనుగు మూర్ఖుడగును మృగమునకున్న గుణము మూర్ఖులకు లేదు విశ్వ

ఆ॥ పాముకంటె జీవిపాపిష్టి ములలేదు అట్టిపాము చెప్పినట్లు వినుసుఖము
నిర్గుణము మాన్ప ఘనులెవ్వరును లేరు, విశ్వ

— ♦ కల్లరులు ♦ —

ఆ॥ కల్లలాడువాని గ్రామకర్త యెఱుగు సత్యమాడువాని స్వామి యె
ఱుగు బెక్కుతిండిపోతు బెండ్లామెఱుంగురా, విశ్వ.

క॥ కల్లలు పలికెడి నరులకు దెల్లముగా బ్రహ్మవిద్య దెలుపుటయెల్లన్
జల్లెడను బాలను గలిపిన జల్లను తోడంటివట్లు సహాయము వేమా.

ఆ॥ ఆడితప్పువార లభిమానహీనులు గోడెరుగనివారు కొద్దివారు
కూడికీడుచేయ గ్రూరుడుడలపోయ విశ్వ,

ఆ॥ కల్లలాడుకంటె గష్టంబు మరిలేదు కష్టమెపుడొకీడుగలుగజేయు
ద్విజుడననుటజూడ దిమ్మరితినమది, విశ్వ,

ఆ॥ పుట్టెను బెరుగంగ బుట్రడైనను జిక్క బొల్లు విత్తులందు భూమి
లోన నాడితప్పుమాట యంతకు తక్కువే విశ్వ.

—♦ అజ్ఞానులు ♦—

ఆ॥ అట్టిచచ్చునరులు పూర్వము తెలియక బట్టబయటనుండి భ్రమసి
యిపుడు తెలివివిడిచి భూమి తిరుగంగ నేటికి విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టుముగ్ధ తిరిగిపొమ్మెడు నీముగ్ధ తేరముగ్గతాను తెలియలేడు
ఉన్ననాటికైన నుపకారి గాలేడు విశ్వ.

—♦ విశ్వకర్మ ♦—

ఆ॥ వేదవిప్రులెల్ల విశ్వోపకారులు సాక్షియున్నవాడు జగతిలోన
సంకరకులద్విజులు సర్వోక్తులాడురా విశ్వ.

ఆ॥ పుట్టుబ్రహ్మలైదు పుడమిని నడువంగా జే బ్రాహ్మలేల శ్రేష్ఠ
మగును? పలవిగ్రహములు ఎత్తుకోదినుటకా! విశ్వ.

ఆ॥ మొకట బ్రహ్మ మనువు మొనయరెండు మయుడు మూటత్వ
ష్టశిల్పి మొనయు నాల్గు, విశ్వకర్మనెగడె విశ్వమందైనంట విశ్వ

క॥ త్రిజగంబులనిర్మించియు త్రిజగంబులకు భుక్తిముక్తి తీటిదినవుడుక
అజహరిరుద్రుడు దానా భజియింపగ విశ్వకర్మబ్రహ్మము వేమా

ఆ॥ శీలవ్రతముచేత శిష్యులకును శిష్యులగుచుక దపసికర్మములెల్ల
నడవి గలపి విశ్వకర్మకులము వీటిబుచ్చిరిగదా, విశ్వ

ఆ॥ దేవపూజలందు దేవాలయములందు దేవుడనుచుమ్రొక్క తెలియ
లేరు తెలియ విశ్వకర్మ దేవాదిదేవుడు. విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వకర్మలేని విశ్వంబుమరిలేదు కుడుపకూడులేదు కోకలేదు
విశ్వమయుడునైన విభునేల తెలియరో, విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వము న్నడిపెడు విశ్వేశ్వరుండుండ బ్రాహ్మణులకు నేలపాట
దక్క వనములోనికోతి వసుమతినడుపురా? విశ్వ.

ఆ॥ శిల్పికన్న గురుడు సీమనెవ్వడు లేడు శిల్పిచెప్పిన గుడి సీమకెల్ల
శిల్పిఁ గదిసితిట్ట శ్రీశుదూషించినట్లుగా దెలియుయవనివేమ.

ఆ॥ బ్రహ్మసంతతియని భక్తులై వెలసిరి ఋషులజాతులెన్నొరీతులయ్యె
జోతకక్కువారి జోయక పిలుతురా? విశ్వ.

ఆ॥ విశ్వకర్మ లేక విశ్వంబు లేదురా విశ్వకర్మ జేసె వెలయువాని
విశ్వకర్మ లేక విశ్వంబుపాడురా విశ్వ.

ఆ॥ జన్మపోషలయము నల్పగా భువికెల్ల గర్తలమని విశ్వకర్మలంద్రు
పుట్టిపెరిగితాము గిట్టంపోదురు? విశ్వ.

క॥ హరియజులు తాళదరువులు పురహరుచే మేటిపాత్రభువనములో
నగ్, అరయగబత్తిమైచూచునుగురుతరముగవిశ్వకర్మగురుడురవే

ఆ॥ కల్లలాడుదురిల గంసాలిదొంగని యతనిసొమ్ము కట్టులతడు
దొంగమన్న బంగరుగను మఱిచేసిపెట్టడా? విశ్వ.

ఆ॥ కంసలన్నము దినగరాదటందురు, ఈగకడుపుజొచ్చి యిపుడ
బోదు ఇందుమూఢులెల్ల జెందరా మోక్షంబు? విశ్వ.

ఆ॥ మొదట మంచికులము పిదప నానాజాతి యిట్టిజాతికన్న హెచ్చు
లేదు కంసాలికిని మించు కడజాతి లేదయా, విశ్వ.

అ॥ జీవుడు యగసాలి క్షితిలోనఁ దెలియరు భావమై తలాను పరమ
శివుడు వాయువనగ నతడు వవుధ బ్రహ్మముగాడో విశ్వ.

— ♦ బ్రాహ్మణులు ♦ —

క॥ కౌండిన్యుడు ముండకొడుకు మాండవ్యుడు కప్పకవుడు మహిలో
బుట్టెన్ చండామతంగమాగియు బిండంబైపుట్ట లేదపృధివిని వేమ

క॥ కడుపేద పరాశర్యుడు చెడుమాలగరితకడుపున జెలగి జనించెన్.
వడి వేదవ్యాసుడు సెంబడిదానికి జాలమయ్యె బాడిగ వేమ.

ఆ॥ చాకలిదానికిని బుట్టెను చేకొనిపో నారదుడు చెప్పగనేలాలో
లోకములెల్లను నేకముగా రూఢికెక్క నెఱుగవె వేమ.

క॥ శౌనకుడు వసుధకుక్కకు వాసిష్టుడునూర్వసికినిజనియించెనుబల్
అనఘా గౌతమమునియున్ బొనగంగా మకరికిలనుబుట్టెనువేమా.

క॥ అటువంటి ఋషికులంబున బటుతరముగ బుట్టినట్టి బావనవారల్
కుటిలంబు గానలేకను యిటు బ్రహ్మకులం బనగ నమరున వేమా

ఆ॥ ఋషికులంబున దామురూఢిగా జన్మించి కులము గోత్రములను
గోవ్యముగను బ్రిహ్మకులముగాక బ్రాహ్మణులెట్లయిరి విశ్వ.

ఆ॥ చిలుకగర్భమందు జెలగి శుకుడుపుట్టె మరల జాతమయ్యెఖరము
కిలను ఇట్టిఋషికులంబు నెంచంగ వనిలేదు విశ్వ.

ఆ॥ బ్రహ్మరాజవైశ్య వరగశూద్రులు మఱివిష్ణువృత్తి పసువులెన్న
బ్రిహ్మమును తెలియక బహురూపు లెట్లయిరి విశ్వ.

ఆ॥ తల్లి తొలుత లంజ తనయాలుమాదిగ తాను బ్రాహ్మణుడనగ
దగు నెజగతి దవసుచేత ద్విజుడు తర్కింవగులమేది, విశ్వ.

ఆ॥ ఉదయమందు శూద్రుడుత్తమోత్తముడెట్లు వతికి శూద్రతనము
సర్వదాను తల్లి శూద్రురాలు తానెట్లు బ్రాహ్మడా, విశ్వ.

ఆ॥ తాతగన్నతల్లి తమతండ్రి గనుతల్లి తన్నుగన్నతల్లి తల్లితల్లి
తల్లి శూద్రురాలు తానెట్లు బ్రాహ్మడా, విశ్వ.

ఆ। పంచమతములకును బ్రాహ్మలకొకసొడ్డు వానితండ్రి నెత్తికొవర
సొడ్డు అంతరంగమెల్ల నాదిశక్తిఅగునా, విశ్వ.

ఆ॥ సత్యమమరియుండ పరిజ్ఞానమమరును జ్ఞాన మమరియుండ సత్య
ముండు జ్ఞానసత్యముండ నమమైనద్విజుడగు, విశ్వ,

ఆ॥ పరధనంబునకును భాగుగా జేసాచి సత్యమంతలేక చారద్విజులు
ద్విజులనుకొనునుండ దేజమించుటలేదు, విశ్వ.

క॥ కుక్కలనగ గశిపాపలు నక్కల బూజించినారు నాగేశ్వర్లై
చొక్కముగ జీవహత్యలు మిక్కుటముగఁ జేసెనతని నిందించిరి వేమ

ఆ॥ హీనని చేఁజిక్కుంటయే పుణ్యధర్మంబు వెనుక జంపుదురటవిప్ర
వరుల చావు పసువు దినెనె చండాలుఁడేమేలు, విశ్వ.

ఆ॥ విప్రవరులు పెడ్డపిండంబు దినబోవు పేరంటాలు పసురు పెండ్లి
మెసఁసి కులము మొదలుపోవ గూలెబో యూనంబు విశ్వ.

ఆ॥ ఆసనం బెఱుఁగక నామకర్మంబు గురువుచేత దెలిసి కూర్చుకున్న
మనసు నిలువకున్న మఱి ద్విజుడెట్లవును, విశ్వ.

ఆ॥ జాతివారలెల్ల జాతివిద్యలు నేర్చి జాణలైరి మఱియు జగతిలోన
బ్రహ్మలయినవారు బ్రహ్మవిద్యయెఱుగరు విశ్వ.

ఆ॥ బ్రాహ్మణులను దలచి బ్రహ్మాత్మకులందురు బ్రాహ్మణమదియేల
బ్రహ్మనగును బ్రహ్మ జంపునవ్వఁగ బ్రహ్మహత్యశివునకు, విశ్వ.

— ♦ వైశ్యులు —

ఆ॥ కోమటి నిజనిష్ఠ గురికిరాదెన్నడు లోభగుణముచేత లోనికణగు
బులియు దాసరికడ బోలుపగునెపమా విశ్వ.

ఆ॥ కోమటికిని యాశ కొండలువాములు సుందరంబుశోడశచంద్రక
ళలు యాశకుమితిలేదుయక్కడగతిలేకున్నచనశుద్ధిలేనివాఁడు వేమ

ఆ॥ వైశ్యులమనియెడి వార్తమాత్రమె కాని దొంగలింతకన్న దొరక
బోరు నేలమీఁద వీరినేర్పులనేమందు, విశ్వ.

ఆ॥ గురిరావు జగతి గోమటి నిష్టంబు లోభగుణముచేత లోనికడగు
కొండక్రిందఁపసిడి గోరినచందంబు విశ్వ.

ఆ॥ తవిటికరయు పోవతండులగంబులగంవశ్యానమాక్రమించుసామ్య
ముగను వైశ్యవరులనిశాముఖ్య వసుధ నీచులకబ్బు, విశ్వ.

క॥ విశ్వాసఘాతుకులు మరి వైశ్యులు మేమౌనుడు వంతువలిక
వశ్యాదిలాభకారులు విశ్వంబందున దొంగలనగ వెలసిరి వేమా.

—◆ శూద్రులు ◆

ఆ॥ సూద్రశూద్రులనుచు శూద్రులబోనాడు శూద్రమలము తమ్ము
జుట్టుకొనగ మనసు శుద్ధిలేమి మరిద్విజుడెట్లౌను, విశ్వ

ఆ॥ శూద్రులనుచు భువి శూద్రులంబోనాడు మాలకంటె నొకరు
మాలయగున ద్విజు[illegible]టన్న ద్విజుడుగా నేర్పునే, విశ్వ.

ఆ॥ శూద్రతనముబోయె శూద్రుడెట్లాగని ద్విజుడనుకొనుటెల్ల తెలివి
లేమి నిత్తడిను పసిడి కీలున జెల్లునా? విశ్వ.

ఆ॥ మాలవాని ముట్టు మ[illegible]ళ్లనుబోవు తురకవానిముట్టు త్రుళ్లి
పోవు ముచ్చురాలి ముట్టు చచ్చిన పోదయా విశ్వ.

—◆ సంకరకులజులు ◆—

ఆ॥ వేదవిప్రులెల్ల విశ్వ[illegible]బు సాక్షినున్నవారు జగతిలోన
సంకరకులద్విజుల్ సర్వోత్తములౌదురా, విశ్వ.

—◆ మాంసభక్షణము ◆—

ఆ॥ తోకలుంగలవాని దొంగర గొంతుకోసి మేకజీవములను మొదలు
ఓటిది కడమాంసమెల్ల [illegible]కతిందురు, విశ్వ.

ఆ॥ బక్షిజాతిం బట్టి పరగపం[illegible]నుబెట్టి కుక్షినిండకూడు కూరటకును
వండితినెడివాడు వసుధ నేమనవచ్చు విశ్వ.

ఆ॥ మాంసము తనకు మాటు చేసుక మాంసముదినునట్టి మాంస
జీవి మాంసము చెడిపోవు మాంసమెట్టులౌనురా, విశ్వ.

క॥ నోరెఱిగి తామసమేమియు సేరనిజంతువులజంపి నెమ్మదిదినునా?
క్రూరవున కాజాతుల పోరగా మేమందునింక మహిలో వేమా.

—◆ యజ్ఞములు-జంతువధ ◆—

ఆ॥ సోమయాజిననుచు సొంపుతో వేషంబుకట్టి మాంసమెల్ల గాల్చి
ద్విజుడనేననగ నధికమేమితనవల్ల విశ్వ.

ఆ॥ పెరుసోమయాజి పెనుసింహబలుండాయె మేకపోతుబట్టి మెడలు
విరుచు క్రతువుచేయు ఫలము కాముంబుకేగద, విశ్వ.

ఆ॥ తల్లితో రమించె తండ్రిఅజ్ఞానముచేసి తనయుడట్లు రతి భర్తసరగూడ
తల్లిని రమియించు దబ్బర విప్రుడు, విశ్వ.

ఆ॥ అధికమైనయజ్ఞ మల్పంబుగా జేసి మునసిశాస్త్రములని మురువు
డక్క దొబ్బనేర్చుకుక్క దుత్తలు పేర్చునా, విశ్వ.

ఆ॥ సోమయాజిబట్టి సొడ్డువేసి రంభ మైథునంబునల్ప మమతతోడ
క్రతువు సేయుఫలము కామంబునకుగాదె, విశ్వ.

ఆ॥ సకలయోగములకు శంభుండె యధిపతి శంభువెనుక ముక్తిసము...
వడుసె తరుచు [illegible] కలరిగి తా బ్రహ్మలౌదురు, విశ్వ.

క॥ ఎడపక విక్రతువులు దపములు వడవులలో జేసి తీర్థయాత్రలు సేయన్
నొడయుని గనుగొనజాలరు కడపట గురునిష్టపరుడు కావలె వే.

కల్లు

ఆ॥ కల్లుకిచ్చునట్లు చల్లకీయలేరు గొల్లకిచ్చునట్లు గురువుకీయరు
పుల్లకిచ్చునట్లు పుణ్యాత్మకీయరు, విశ్వ.

ఆ॥ ప్రభువులకిచ్చునట్లు పండితులకీయరు వంకకిచ్చునట్లు వరుల
కీయరు సురకునిచ్చు సుజనకీయరు, విశ్వ.

యౌవనము

ఆ॥ యౌవనంబుజూడ నది మెఱుగకయు లేదు యౌవనము నెంతొ
రధికముగను యౌవనంబు తన్ను సరయుక ముంచును. విశ్వ.

ఆ॥ ఇట్టియౌవనమున నీశ్వరధ్యానంబు కలిగి చేయవలయు కడకతోడ
చేయకుండెనేని క్షితి సౌఖ్యమున్నదా, విశ్వ.

కులము

ఆ॥ కులములోన నొకడు గుణవంతుడుండిన కులము వెలయువా
గుణముచేత వెలయు వనములోన మలయజ మున్నట్లు విశ్వ. ని

ఆ॥ కులములోన నొకడు గుణహీనుడుండిన కులముచెడును వాని
గుణముచేత వెలయు చెఱకునంపు వెన్ను వేసినరీతి, విశ్వ.

ఆ॥ కులము లేకయున్న కలిమిచే వెలయును కలిమి లేనివాని కులము
దిగును కులముకన్న మిగుల కలిమి యెక్కువసుమ్ము విశ్వ.

ఆ॥ పూజకన్న నెంచబుద్ధి నిదానము మాటకన్న నెంచ మనసు దృఢము
కులముకన్న మిగుల గుణమె ప్రధానంబు విశ్వ.

ఆ॥ కలిమిగలుగ సకల కులముల కెక్కువ కలిమి భోగభాగ్యమునకు
నెలవు కలిమి లేనివానికుం మేమికులమయా, విశ్వ.

ఆ॥ మైలకోకతోడ మాసినతలతోడ నొడలు ముఱికితోడ నుండెనేని
అధికకులజుడైన నట్టిట్టు బిలువరు, విశ్వ.

ఆ॥ ఊచొచ్చగచ్చులోవల దచ్చంగ జమ్మువుట్టె దాతలనాడే ఇచ్చట
గులజు డెవ్వడు సచ్చరితులు నెందరనుచు జాటుర వేమా.

—♦ గుణము ♦—

ఆ॥ ప్రాకటముగ నింత లోకములో గుంటిపల్లెము త్తడెన్న పరమగుణుడు
వారుపూజజేసి యన్నదానముచేసి వారునిల్లోనగలిమికతడె వే.

ఆ॥ పరుల కుపకరింప పాపములుబాయు బరుల కుపకరింప పట్టుకొమ్మ
పరులకుపకరింప పరలోకసాధన పరులకుపకరింప బలిమి వేమ.

ఆ॥ వరలురత్నసమితివలె గూర్చుధాన్యంబు చక్కదంచివండిమిక్కుట
ముగ సుష్టుభోజనముల జాలబెట్టెడివాడు చెప్పనేల వాడుశివుడు వే.

ఆ॥ హింససేయకుండుటయె ముఖ్యధర్మంబు వెఱుకజంపుదురట విప్ర
వరులు చావుపశువు దినెడి చండాలుడే మేలు విశ్వ.

క॥ వినదగు నెవ్వరుజెప్పిన వినిలింపిన వేగపడక వివరింపదగున్ కనికల్ల
నిజముదెలిసిన మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో వేమా.

ఆ॥ పూజకన్న నెంచబుద్ధి నిదానంబు మాటకన్న నెంచ మనసు దృఢము
కులముకన్న మిగుల గుణము ప్రధానంబు విశ్వ.

ఆ॥ పాలువంచదార పాపరపండ్లలో జాలబోసి వండ జవికిరావు కుటిల
మానవులకు గుణమేలకల్గుగా? విశ్వ.

ఉపవాసవ్రతములు

ఆ॥ ఒక్కపొద్దునుండి యూరపందై పుట్టు దపము సేయఁ బృథివి
బేదయగును సిగిడి శిలకు మ్రొక్క సిద్ధిఁబొందుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ కష్టమైనమలము కడుపులోనుండఁగ నంతకంటె జెడనదియున్న
రసము యనము లేనినరులు ఉపవాసకుందురు, విశ్వ.

ఆ॥ కూడదేమిచేసె గుణమేమిచేసెను భూమియేమిచేసె బొందకంటె
నరుడు పడెపాటు నగుబాటుచూడంగ విశ్వ.

ఆ॥ కూడుపెట్టకున్న గుక్షిలో జఠరాగ్ని భక్షణంబు సేయు గుక్షిమలము
కూడువిడిచి మలము గుడుచునా యుపవాసి విశ్వ.

ఆ॥ వ్రతములెన్నియైన పట్టి దిక్కౌకాని ఆత్మచిక్కగావనలవికాదు
ఆత్మచిక్కబావు నతడెరా ఘనయోగి విశ్వ.

క॥ వెయ్యారునదులజలములు తియ్యకమారీ మునుగ బ్రోవ ద్రిప్పుట కాదా
కొయ్యాగులాముకజ్ఞానము వెయ్యైనా తెలుపరాదు వినరా వేమ.

స్నానసంకల్పము

ఆ। స్నానమొనర జేసి దానంబునల్పక నీళ్ళమునుఁగ దగునె నేర్పు లేక
నీళ్ళయందునుండు కి నెలవుగాము నుగదా? విశ్వ.

ఆ॥ సేతునందుమునుఁగ శ్రీతిగాకి తెలుపాన కాశికేగ గ్రద్దగరుడుం
డౌన బదరికరుగ మునలిబాలుండు కాడయా విశ్వ.

ఆ॥ గంగస్నానమాడి ఘనమైనవారెల్ల భంగపడిరి పెక్కుబాధలంది
గంగనీటికన్న గయతీర్థములకన్న నెన్న వేమ తీర్థమెచ్చు వేమ.

ఆ॥ నీళ్ళమునుఁగనేల నిధుల మెట్టఁగనేల మొనసి దేవళముల మ్రొక్క
నేల కసరు కల్మషంబు కడుపునిండుగనుండు విశ్వ.

క॥ తల్లీ యనుచు మునుఁగుచు నిల్లాలాయనుచు చేతు రింపుగ ధరలో
గల్లరిమనుజుల గుణములు ఛల్లనబోచూడ నిదియుక్తి యిలో వేమా.

క। చేతోసంకల్పంబున నీతితో వర్తించేనపుడె నిర్మలపదముల్ ప్రీతిం
బొందగ నుండును భూతలమున నధికయోగ పురుషుఁడు వేమా

గీ॥ కడగి సంకల్పములనెల్ల గట్టిపెట్టి చిత్తమును నేమి దలపక చిత్రరీతి
నైనపడిని మున్నయోగీంద్రు ఘనుడు తాను సదమలానందుడైన బట్ట
మండైన వేమ.

క॥ అనుచితపురుషుండొకనికి మనుజనిత్యానిత్యము నెడి విఘ్నమెట్టిదన్న
దనసంకల్పమె బాధము దనసంకల్పంబె తీయదగు ననరగ వేమా.

—♦ సంధ్యా-జప తపములు ♦—

ఆ॥ కాలచక్రమెఱుగగాలేక యెవ్వాడు సంధ్యజపము సేయుజాణులార
సంధ్యజపములోన జాడలెట్లుండును? విశ్వ.

ఆ॥ సంధ్యవార్చనేమి జపము సేయగనేమి వేదశాస్త్రములరిగి తెలియ
నేమి? తమమునెరుగని వాడు బ్రాహ్మణుడుగాడయా విశ్వ.

ఆ॥ కుక్కుటాసనంబు గొనికూర్చి ధ్యానంబు యతులుసేయనట నొసరు
నట్లు వ్రాసి దొల్లిచేసినట్టి దోషము లెగిలెనో? విశ్వ

ఆ॥ జపము బాహ్యపూజ చాలజేసిన వెనుక గనటము విడలేక
కష్టనరులు ముక్తినొందలేక మునిగిరి తమమున విశ్వ.

ఆ॥ కలియుగమునబుట్టి కడతేరగాలేక యొడలు బడలుజేసి యుగ్ర
జపము తపసు జేయునేల తత్వమునుగనలేక విశ్వ

ఆ॥ తలను వేరవేసి తాలిమి చూపలేక మూసికన్ను తెరచుము యోగియ
గుచు జ్ఞానమదియు గాదు కష్టపువేషంబు విశ్వ.

ఆ॥ తపముజపములేల ధాత్రిజనులకెల్ల జూడ నొనరసారుని మనస
గలదు మనసుచెదరనీక మహిలోన చూడరా విశ్వ.

—♦ జందెము, వడుగు —

క॥ వడుగులు చేసిన బాపలు వడుగడుగుకు వడుగుమాత్రమట్టుచదు
వంగాగదు ప్రారబ్ధంబని విడిచెదుకావ గడతేరలేరు తపరగ వేమా.

ఆ॥ వడుగు బ్రాహ్మలెల్ల వడుగుమాత్రముచేత వడుగుజేసెదమని
వదరుచుండు కడుగుద్రావి గాకి కర్రకర్ర నినదము విశ్వ

ఆ॥ త్రాడుమెడను వేసి తనకునూర్ద్రత్వంబు పోయెననెడిదెల్లబుద్ధి
లేమి మదినిలుపక త్రాడుమరి వన్నెదెచ్చునా? విశ్వ
ఆ॥ జననకాలమందు జందెత్రాళ్ళను లేవు తనకు లేదుతల్లిమెడకు లేదు
నడుమజందెమిడగ నగుబాటు కాదొకో విశ్వ.
ఆ॥ కల్లుఘటికి భూతిఘనముగా బెట్టిన నందులోనికంపు అణగినట్లు
మెడను త్రాడు వేయ మెఱుపుతో ద్విజుడౌనె? విశ్వ.

—♦ వేదము ♦—

ఆ॥ వెత్రికుక్కలనల వేదముల్ చదివేరు యాశ్రయంబు నెరుగరయ్యె
గాల్ల వేదసారమంత వేమనయెరుగును విశ్వ.
ఆ॥ విప్రవరులమంచు వేదంబు చదువుచు బ్రాహ్మతుంబజూచి పరిహ
సించు ధరణిసురులుకన్న దాసరిమతి మెచ్చు విశ్వ.
ఆ॥ తన్నుదెలియకున్న దగవేదములవెర్రిసన్యాసపదకుముసాబు వెర్రి
ఆరుశాస్త్రములను నాపురాణములు నిజము లనుచు జగంబు వేమ.
క॥ వేదంబనగా వాదము వేదంబున నంటియుండు వెన్నుడు శివుడు
ఆదైన మూడమన్నిట భేదాభేదములు లేవు పృథివిని వేమా.
ఆ॥ వేదశాస్త్రములను విని నేమికుడిచిరి యనితిరిగియుందరట్లునయిరి
బ్రహ్మమెఱుక దెలిసి బ్రతుకుట నిజమయా విశ్వ.
ఆ॥ వేదములుచదివియు విరివిగు పెకానిఅడుగు కుతికవచ్చి రందరిట్లు
బ్రహ్మతత్త్వమెఱిగి బ్రతకిబ్రతుకయా విశ్వ.

—♦ చదువు – సాధ్యాలు ♦—

ఆ॥ చదువుచదవకున్న సౌఖ్యంబునుండదు చదువుచదివెనేని నరసు
డగును చదువు మర్మమెఱిగి చదివినచదువరా విశ్వ.
ఆ॥ చదువు చదివిచదివి చదువంగచదువంగ చదువచదువ కొంత
చదువవలయు చదువుమర్మములను చదువగతరమౌనె? విశ్వ.
ఆ॥ చదువులెన్నోచదివి చాలవివేకియై కలుమచి త్తుడైన గలుషమల్ల
జాలిగుంటకుక్క దలచిన చందంబు విశ్వ.

ఆ॥ చదువులెన్నొ చదివి సర్వజ్ఞుడైయుండి బ్రహ్మవిద్యలెల్లబడటగలసి
మురికిరోనికొరకు పరమయోగముమాను విశ్వ.

ఆ॥ చదువులన్ని చదివి చాలవివేకియై మగిడితన్నెరుగక మందజనుడు
విసుగు చదువటంచు వెఱ్ఱియై చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ ఎంతచదువు చదివి యేనీతివిన్నను హీనుడవగుణంబుమాన లేడు
బొగ్గుపాలగడుగ బోవునా మలినంబు విశ్వ.

ఆ॥ తరచు చదువ చదువ తర్కవాదమెకాని దివ్యజ్ఞానమెవుడు తేట
పడదు వసరుకాచుపురుగు వగిదిని చెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ చదువు చదువనేల సన్యాసిగానేలశివన్మ్రుతములకుజిక్కి చావనేల
అభవుభజనచేసి యాత్మలో దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ చదువులందు లేదు శాస్త్రమందు లేదు వేదములను లేదు వాదములను
నొడలుశుద్ధిజేసి యొడయని జూడరా విశ్వ.

ఆ॥ చదువుచదివిచదివి చావంగనేటికి చావులేనిచదువుచదువవలయు
చదువులేకకొంత జనము చచ్చిరికదా విశ్వ.

ఆ॥ చదువరిమతికన్న జాకలియేమేలు కొల్చువెల్పుకన్నకుక్కమేలు
ధరణి వేల్పుకన్న తత్వబుమేలరా విశ్వ.

ఆ॥ సకలశాస్త్రములను సంపుటములు వ్రాసి చదువగలరు చావు దె
లియలేరు చావెఱుగనిచదువు చదువంగనేలను విశ్వ.

ఆ॥ సానుభూతి లేక శాస్త్రవాసనలచే సంశయంబుచెడదుసాధకులకు
చిత్రదీపమునకు జీకటిపోనట్లు విశ్వ.

ఆ॥ ఆఱుశాస్త్రములను నాపురాణముల జదువ నేర్తురిలనుచావెరుగరు
వ్యర్థచదువు చదివి వడవడి జెడుదురు విశ్వ.

ఆ॥ కాలచక్ర మెఱుగగాలేక యెవ్వడుసంధ్యజపము సేయుజాణలార
సంధ్యజపములోను జాడలెట్లుండును? విశ్వ.

ఆ॥ సంధ్యవార్చనేమి జపముసేయుగనేమి వేదశాస్త్రమెఱిగి వెలయ
నేమి పరముగననివాడు బాపండు గాడయా, విశ్వ.
ఆ॥ మును తెలిసినవారు ముదమున ష్టమెరిల తిరిగిచెప్పి తినుచుదిట్టగలరు
తెలియజెప్పిన సూరి తెలిసికోలేరయా, విశ్వ.

—♦ గురువు ♦—

ఆ॥ మదమువలనగలుగుమాటలుబహువలికి ముచ్చుముద్దులాడి మోస
పుచ్చు కాసురా బెనగగడిట్టుండు గురుడౌను విశ్వ.
ఆ॥ దేహమాత్మరూపు తేటతెల్లముచేసి యావలిచూపుజూపునతడు
గురువు భ్రమరము తలరూపు క్రిములకిచ్చు రీతి, విశ్వ.

—♦ విద్య ♦—

ఆ॥ విద్యగలిగియుండి వినయంబు లేకున్న నైదువులకు మేలిమైనమణులు
సొమ్ములుండి కంఠసూత్రంబు లేనట్లు విశ్వ.
ఆ॥ సకలవిద్యలెఱిగి చదివి బ్రహ్మవిద్యనొకటి నేరమనుచు నుర్వి
జనులు కటకటన్ బడుదురు కనుమానినెరుగరు, విశ్వ.
ఆ॥ వేదవిద్యలెల్ల వేశ్యలవంటివి భ్రమలబెట్టి తేటబడగనీయవు గుప్త
విద్యయొకటె కులకాంతవంటిది, విశ్వ.
ఆ॥ ఇహమున సుఖియింప హేమకారకవిద్య పరమునసుఖియింప
బ్రహ్మవిద్య కడమ విద్యలన్ని కడు నిష్ఫలంబులు విశ్వ.
ఆ॥ ఆర్తవిద్యలెల్ల నపకీర్తిపాలాయె వార్తకెక్కుదెంతవారికైన వార్త
విద్యలెల్ల ధూర్తులపాలాయె, విశ్వ.
ఆ॥ సకలవిద్యలందు సంపన్నుడైయున్న యట్టివారు పరిచయమునం
జేసి పాటిబెట్టుచుందు పరికింప మెచ్చరు. విశ్వ.
ఆ॥ హీనుడెన్ని విద్యలిలను నేర్చినగాని ఘనుడుగాడు హీనజనుడె కాని
పరిమళముల గార్ధభము మోయ గజమౌనె, విశ్వ.

ఆ॥ హేమకారవిద్య నేరిగి పారెల్ల వెలబడనియట్లు విద్యచేత తత్వ
మెరుగు వెనుక తనకు చింతేలనో? విశ్వ.

ఆ॥ వేదవిద్యగాదు వీరవిద్యయుగాదు బాధవిద్యగాదు పశువుగాదు
మధురమైనయట్టి మనస్సునిల్పెడివిద్య సాధువిద్యకన్నసరగ వేమ

తే॥ ఇట్టిసాధువిద్య నెంచలేదనిచూచి గాధవిద్యనేర్చి కానలేక సాధు
సజ్జనముల సాంగత్యమెరుగక బాధపడుచుందురు తుంబకులు వేమ.

క॥ ఎన్నాళ్ళిల దాసుండును నెన్నాళ్ళకుదానునేర్చి యెన్నటవెలయున్
గొన్నాళ్ళకు దాజన్నను మన్నాయెను విద్యలెల్లమహిలో వేమా

శకునములు

ఆ॥ తీస్పి కట్టైనేని దెలియ భరద్వాజికూర్చినట్లు పనులు గూలువాడు
నేను గాకపోను యువనిలో శకునంబు, విశ్వ

ఆ॥ పాలపక్షి శకునఫలమిచ్చునందురు పాలపక్షి క్రేమి ఫలము దెలియు
తనదు మంచిచెడ్డ తనలోననుండగా విశ్వ.

ఆ॥ మంచి శకునము లిలనెంచి పెట్టాడిన వారలున్నవారెకోరిచూడ
జనుల కర్మములకు శకునములే నిలచురా? విశ్వ.

ఆ॥ గద్దగణము నిదర్శకలలు కోరికలును ముదమొసంగుశకునములును
జెలగ ప్రశ్నలు పదివేలు పరికించిచూడగ విశ్వ.

ఆ॥ బల్లిపలుకులువిని ప్రజలు తమపనులెల్ల సఫలమనుచుదాముసమ్మ
తించి కాని పనులకు తమకర్మమటందురు, విశ్వ.

కర్మము-విధివ్రాత

ఆ॥ వ్రాతకంటె హెచ్చు పరమీదు దైవంబుచేతకంటె హెచ్చువ్రాత
కాదు కానిపనులను దమకర్మమటందురు, విశ్వ.

క॥ విధికృత మందురె యున్నియు విధికిని విధిలెన్నయున్నో విష్ణునుతిం
పన్ విధియెవ్వడందురావల్ల విధిబ్రహ్మయు తెల్లియదెలియ వెల్ల
యూరలేమా.

క॥ విధిచేత జరుగదంచును మదిలోపల నెప్పు కలచి మమతగు బుద్ధిన్
బొదలుచు విడువగ జాలకు నదియే సంసారబీజ మనబడు వేమా,

ఆ॥ జన్మములలో నెన్ని జన్మంబు లెత్తినా కర్మధర్మములను గాననెంతో
కర్మధర్మములను కడ తేరలేరయా, విశ్వ.

ఆ॥ నూరు తప్పవచ్చు నొసటవ్రాయగరాదు వ్రాతకన్న సాక్షి వలన
తన్న పరమవ్రాత లేనివానికప్పు సుబలిమి సాక్షి తలప సమర్థుండు వే.

ఆ॥ నొసలువ్రాయువాని నొసలు కొంచెముబట్టి నొసలిప టువాని
నొసలివ్రాత నొసలిమీదవ్రాత నులిమిన పోవునా? విశ్వ.

ఆ॥ ఆకుమీదవ్రాత యందరకు తెలియు చేతిలోనివ్రాత చెప్పవచ్చు
తోలుక్రిందివ్రాత దొడ్డవాడెఱుగురా, విశ్వ.

ఆ॥ వారిలోనపుట్టి వారిలోన పెరిగి వారిబాసి యూడ వారిజేరి కర్మ
మ్మంటియున్న కారణమేమయా, విశ్వ,

ఆ॥ కర్మమధికమైన గడచిపోవగరాదు, ధర్మరాజు కాలిజాడగని చోట
గంకుబోట్లు చేయు కటకటా దైవంబు, విశ్వ.

క॥ కర్మాకర్మము లెఱుగని మర్మంబులు యింద్రజాల మహిమలు విద్య
ల్, కర్మలమర్మము నిర్మలమతి తెలియగవలయు నిజముగ వేమ.

క॥ కర్మాకర్మము లొక్కటి కర్మవినోదునకు తత్వఘనునకు తెలియున్
ధర్మాధర్మము తేర్పడ నిర్మలమతి తెలుపవలయు నిజముగ వేమ.

క॥ కర్మాకర్మకొరకు వర్మిలి నొకండును లోననాత్మయుక్తై ధర్మాధర్మ
ములకు నది నిర్మలమతి యైనవాడు నిలుచును వేమా.

ఆ॥ ఎన్నిచోట్లదిరిగి యేపాట్లువడినను అంటనియ్యక శని వెంట
తిరుగు భూమి క్రొత్తదైన భుక్తులు క్రొత్తవా? విశ్వ.

—♦ కో రి క ♦—

క॥ కోరినకోరికలెల్లను నేలిమిగా జరుగునటర? మెచ్చరు భువిలో
గారణకర్మప్రకారము కోరినకోరికలు కలుగు గొబ్బున వేమా.

ఋత్విజులు పూజార్లు

ఆ॥ పూజసేయు సేయ బూజారితానౌను బూజవస్తువెన్న భువినితాను
యేడపూజసేయ నెల్లదిక్కులుతాన తానునేన నేనతానువేమ.

క॥ మర్త్యమున బ్రాహ్మణులమని మర్త్యులు తమదెలియలేక ముదమున
తిరిగేవ్యర్థవిప్రుల దప్పులు వ్యర్థముగానె పరికైరి నవనిని వేమా.

రోగము వైద్యము

ఆ॥ వ్యాధికలిగెనేని వైద్యునిచేమందు తీసితినకగాని తీఱదెట్లు
మందుపంటలెన్ని మనసున జూచు గావలె విశ్వ.

ఆ॥ వ్యాధికలిగెనేని వైద్యునిచేతను మందుతినకగాని మానదెందు
జెంతదీపమిడక చీకటితొలగునా? విశ్వ.

ఆ॥ వ్యాధిపీడితంబు వ్యసనసంతాపంబు దుఃఖసంభవమున దొడరు
భయము లేనివారిలుండ లేరెటికయినను విశ్వ.

ఆ॥ బడుగునెరుగలేని ప్రారంభశంబది యేల ప్రోదియిడని బంధుభూతి
యేల వ్యాధితెలియలేని వైద్యుడుమరియేల? విశ్వ.

ఆ॥ వ్యాధినెరుగలేని వైద్యులబడేలనో శోధన తెలియలేని శోధకు
లేల మనసు తెలియలేని సుజ్ఞానమేలరా? విశ్వ.

ఆ॥ రోగిరసిక్టటి లోకోపకారులు భోగభాగ్యములను బొందుదురు
పూర్వకర్మను తెగి పురహరుతావున మ్రోగుచుందురట్ల మొనసివే.

ఆ॥ రోగిమైనవాడు రోగినెమగును రోగినరసిచూసి రూఢిగాను
రోగికిడినవాడు రాగిబంగారమౌ విశ్వ.

ఆ॥ కుండపగిలెనేని క్రొత్తదకొనవచ్చు భూతలంబునందు బొందుగాను
కాలబడిన నరుడు కుదురుట యరుదయా విశ్వ.

ఆ॥ దిక్కులేని రోగి దీనత బాపిన బురుషు డిహమునందు బూజ్యు
డగును పరములందు వాసిభాగ్యమేమనవచ్చు? విశ్వ.

— దేహము —

ఆ॥ దేహమనెడియిల్లు దిటవుగ బునునాది అలికిపూసిమెత్తియు నవు
వరచి కాపునిలిచిపోవు గడపయుజీవికి విశ్వ.

క॥ దేహములెన్నగనుంటే పోషణతత్త్వంబులెల్ల బొందుగ దెలియన్
దేహము బడలికగొన్నను పోషణతత్త్వంబు మేన బొసగదు వేమా

క॥ దేహాభిమానముండగ మోహాదులు జననవార్ధి మృత్యువు గలగున్
నీహారవిషయభావన తూహారములు బోలు మేలుకొన్నను వేమా.

ఆ॥ దేవుడనగ వేఱ దేశమందున్నాడ దేవుడనగ దనదు దేహమందు
వాహనంబునెక్కి వడిగదలనుజూడు విశ్వ.

క॥ తొమ్మిదికంతల తిత్తికి నమ్మిక సొమ్ములను గులము నేటికి జెపుమా
నమ్మకు దేహము నాదని నమ్మిన బ్రహ్మము దెలియుము నేనని వేమా.

ఆ॥ దేహగుణము లన్ని దెలిసి శివయోగి మోహగుణములందు మోన
పోదు సాహసియగువాడు సంగ్రామిగొనగునా విశ్వ.

ఆ॥ దేహసంకటములు దెగి తెరకాండ్రయ్యు మోహవృష్టివిడివి
మూలమెఱిగి యూహయొక్కటిప ఫలయుల్లంబుసాధించి స్నేహ
మెఱుగు యోగసిద్ధి నేమ.

ఆ॥ తనదు దేహమందు దశకన్నవరివారమందరబలిపించి హర్షమొసగి
ఎల్లభావమెరిగి యిందందు నెరిగియునడువ నేర్చినవాడె నరుడు వేమ

ఆ॥ కాంత మేనుజూచి కలవరపడియేరు కడుపులోనిరోత గానలేక
యింతరోత బ్రతుకు కీ దేహమేలయా విశ్వ.

ఆ॥ కడుపులోనమలము కండలు నెముకలు నరసిచూడ బైన నూరికి
తోలు ఇట్టిదేహసుఖ మదేమి సంసారంబు విశ్వ,

క. నిత్యంబు కానియొకయుడు నిత్యము దుఃఖమ్ము వడును సిరతమై
ధరలో నిత్యానందబడవికి నిత్యము దుఃఖంబెపడగ నేరరు వేమా

క॥ దేహము జ్ఞానాలయమున దాహంబై దేహమెల్ల దల్లడపడగా
దేహములో బొల్లాడుచు మోహమడంచి శివుజూడ ముక్తిర వేమా

— బాం దె —

ఆ॥ బొందెలు గనవేఱు భువిప్రాణమొక్కటే అన్నములిల వేఱు
నాకలొక్కటి దర్శనంబు వేరు దైవంబునొక్కటే విశ్వ.

ఆ॥ బొందెలు కనవేఱు భువిప్రాణమొక్కటే అన్నములిల వేఱు
నాకలొక్కటి పుష్పములిక వేరు పూజలొక్కటీసుమ్ము విశ్వ.

ఆ॥ బొందెయొవరిసొమ్ము పోషింపబలుకూరు ప్రాణమెవరిసొమ్ము
భక్తిచేయ ధనము దెవరిసొమ్ము ధర్మమే [illegible]సొమ్ము విశ్వ.

ఆ॥ అస్థిరమగుమేను కధికపాటులనంది పెక్కువిధములిలను బెంచి
పెంచి అగ్నికిచ్చు లేక యీటనక్కలకిచ్చు విశ్వ.

ఆ॥ తోలుతిత్తిలోన దొలుకబెట్టినవాని వెనుకదెలియవలయు వివర
మెఱిగి వెనుక తెలియకున్న వైరియై చెడిపోవు విశ్వ.

— ఘ ట ము —

ఆ॥ మనసులోననున్న మతమెల్లనొకటైతే మనలోనున్న మహిమ
నెఱుగు మహిమనెరుగకున్న మరణంబునెఱుగుగా విశ్వ.

ఆ॥ ఘటముగాన్గజేసి గానుగద్దుగజేసి నిర్గుణము నువ్వులుగ నీవుచేసి
తెలిసి గానుగాడ దివ్యామృతము యోగి విశ్వ.

ఆ॥ ఇట్టిఘటములోనం బెట్టినజీవుని గానలేక నరుండు కాశికేగి
వెదకి వెదకినరుండు వైరియైచెడిపోవు విశ్వ.

ఆ॥ ఘటములోననున్న మతములన్నియుగోసి దిటవుజేసి మనసు తేట
పఱచి ఘటము నిల్పువాడు ఘనతత్వయోగిరా విశ్వ.

ఆ॥ తోలుఘటములోనం దోలంగక యున్నప్పుడాలుమగలరీతిసలరు
చుండు జీవి ఘటమువిడువ వికృడిపోవురా విశ్వ.

ఆ॥ ఘటమ్ము జలమునందు గగనంబు గనిపించు ఘటము జలము లేమి
గగనమేమి ఘటమున జ్యోతి గ్రహములోన దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ ఒక్కనీరుపోసి పెక్కుఘటములున్నవందు నన్నిరూపులలరుచుండు
ననిలోం దొలంగెనేని అన్నియును బయలౌను విశ్వ

—♦ కాయము ♦—

ఆ॥ కాయము దగఁగూడి కడఁగి యోగిగనున్న గాయమింలను వడిన
ఘనుఁడుకాఁడు కాయమునను ముక్తిగతి కేగవలెనయా విశ్వ.

ఆ॥ కాయమునుబడయుతోట కాయము కాదుఁబో కాయము బయలందు
గాయమగుఁ గాయము విడుచుటయు గాయమే ముక్తిరా విశ్వ.

—♦ రూపము ♦—

ఆ॥ రూపువలన బేరు రూఢిగాఁగల్గెను పేరువలన క్రియలు పెనుగు
చుండు నామరూపక్రియలు నాశమైపోవునా? విశ్వ.

ఆ॥ రూపములిలను గురురూపులు ముగ్గురు వారివారినెఱిఁగి గారవింప
మొదలు తాన యుక్క మోక్షంబుగద్దురా విశ్వ.

ఆ॥ రూపికి దగుజీవరూపంబు గనరాదు యట్టిరూపమును గనలరికాదు
బ్రహ్మ మనుఁగనున్న బ్రహ్మంబుగనరాదు విశ్వ.

ఆ॥ రూపులేనివనిత రూఢిపతివ్రత నీటులేనివాఁడు పోటుబంటు
తెలుపవచ్చువాఁడు దేవతాబంధురా విశ్వ.

ఆ॥ ఏరూపున నారూపము లోరూపున జూపుచుండ లోకరాధ్యుం
డేరూపు జూచువారికి నారూపున గానిపించు నభవుఁడు వేమా.

ఆ॥ తనదురూపమంత తాన చూచినవాఁడు మనసుదీపముగను మ
మతదలంచి యనుదినమును జూచునతఁడెపో బ్రహ్మంబు విశ్వ.

ఆ॥ రూపుమాసి రూపురూఢియై వెలుగొందు దావులేని ప్రమాణకల్ప
తరువు రూపుదృఢముచేసి చూచినజావురా విశ్వ

ఆ॥ ఎట్టిరూపు గనిన నీరూపు కనిపించు నీదురూపుజూడ నిలుచు
దెలివి అట్టి తెలివిచేత నీశ్వరుఁడయి తోఁచు విశ్వ.

ఆ॥ తప్పువేషమూని ధరలోన దిరిగెడి చేతలెల్ల మిత్తి జేయుటకునె
కడుపునింప నింత కష్టంబులేలరా విశ్వ.

ఆ॥ దేహమాత్మరూపు తేటతెల్లముచేసి యవలిరూపుచూచునతఁడు
గురువు భ్రమరము తనరూపు క్రిములకిచ్చినరీతి విశ్వ.

ఆ॥ కల్మషములు సోక కాన్పించదెందును రూప మెవ్వరికిని రూఢి
గాను తాపసంబులుమగ దగగల్గు జ్ఞానంబు విశ్వ.

ఆ॥ నీళ్ళుపోసి కడిగి నిత్యంబుశోధించి కూడుపెట్టి పైనగోకకట్టి
యేమిపాటుపడుదు రీదేహగ్రంధికి విశ్వ.

—♦ హత్యలు ♦—

ఆ॥ స్త్రీలజంపువాని శివుడుమెచ్చగలేడు స్త్రీలజంపువాడుశిథిలమగును
స్త్రీలజంపువాడుశివశివా నరకంబు చెప్పనేరనయ్య చెందువేమ.

క॥ క్షితి శిశుహత్యలుం చేసిన మతిలేకున్నట్టి కుమతి మనుజులభావల్
గతి యంత యింత యెంతని మితములనే జెప్పలేను మేదిని వేమా

ఆ॥ బ్రహ్మహత్యసేయ బహురోగములుగల్గు బ్రహ్మహత్యచేత
బాధపడును బ్రహ్మసేయు పాపంబు తలపోయ విశ్వ

ఆ॥ కాలుచేయిలేదు కంచుకంబులుగలవు కొమ్ములేవు యుంకిచిమ్ము
వేగ కరడిలేక చంపు గడుపెద్దచోద్యమా విశ్వ.

క॥ చంపిన పాపముగలుగును జంపినపుణ్యంబుగల్గు సర్వజ్ఞుకున్
జంపను మనువను దెలిసిన చంపిన యాయముల గొట్టనగురా వేమా.

—♦ కథలు ♦—

క॥ కథనంగామునుపున్నవి కథలెన్నియొచదివిచదివి కలవరపడగావృధ
విని మృతికినిసిక్కము మునుపమునుసబ్రహ్మంబునంటము క్తిర వేమా.

—♦ జీవము–జీవాత్మ ♦—

ఆ॥ జీవులెల్ల మురిసి జీవాత్మ పరమాత్మ జతితెరింగి పాపజలధిబడరు
నావ నడుపువాడు నట్టేటముంచుగునా విశ్వ.

ఆ॥ జీవముండుచోటు స్థిరముగా దెలియక తిరుగు స్థిరమగు దేహ
మందు దిరుగనేల ననుచు దెలియలేడజ్ఞాని విశ్వ.

ఆ॥ జీవుడుండునెపుడు శిరముకంఠములందు భాలమందునుండు పర
మాత్మ చిక్కగనున్నలందు జీవాత్మపరమాత్మ విశ్వ.

ఆ॥ జీవగుణము గలుగు జీవుండు బ్రహ్మంబు సాటిరొచ్చునట్లు సరవి
తోసు యూరికుక్క సింగ మొక్కటియగునొక్కొ, విశ్వ.

ఆ॥ జీవిపోకమునుపె జీవవస్తువులిచ్చి జీవి నిలుపవలయు జీవమునగ
జీవి తొలగువెనుక జీవవస్తువదేల? విశ్వ.

ఆ॥ ఎవ్వరెరుంగకుండ నెవ్వాడు పోవునో పోవుజీవియట్టి బొందివిడచి
అంటిమాత్రమునను సకీర్తి యెరుగక పట్టువిడరుదు వెర్రి వే.

ఆ॥ జీవభేదమెఱిగి చెడిపోని వారలు బ్రహ్మభావమొందిపరగుచుంద్రు
వీరు ముత్యమైతె నీయగామూరునా? విశ్వ.

ఆ॥ తనదుకోసి జీవి తత్వము తెలియక వేతేయుచుము దలచి వెతకు
ఇల్లు భానుపైకి దివ్వెపట్టి వెతకినరీతి, విశ్వ.

ఆ॥ జీవమేదనుండు భావమెక్కడనుండు కాపురంబులేక గలసియుం
డు దనరుచున్న రంటిస్థమేల దెలియరో? విశ్వ

ఆ॥ జీవుని దెలియక జీవుం వేరె భ్రమబొరలు సరుదు దేవునిదలపక
జీవుండని వివరించిన భావింపక జీవి బట్టిబయులుర వేమ.

ఆ॥ జీవసంజ్ఞ గలుగు జీవునితత్వంబు జీవపరుని గురుని జెందజేసితనువు
నిలంవువాడు తత్వజ్ఞుడగుయోగి, విశ్వ.

ఆ॥ ఎనుబదినాలుగులక్షలం పసబరగిన జీవరాసులందుకు మును దా
జనియించుపథము దెలిసిన మనుజుడయోనీతిపరుకుమహిలో వేమ

— ♦ పరమాత్మ —

క॥ దశవాయువులును మరియును బసగలయీదేహమునకువంచెను
భవుముల నొనలున దెలియుదు రెవరెనచటపరమాత్ముండుం
నరయుము వేమా.

ఆ॥ నిదురమేలు తెలిసి నిలుపుడీ మీలోన ప్రాణిమేలు తెలిసిబాయ
కుండు ప్రాణి నిదురవండు పరమాత్మ నెరుగురా, విశ్వ.

క॥ తానునిర్మరిమైనం దానకమున దన్ను దానె తప్పించుకొనుగా
దానె నవిధములను మది తానే పరమాత్మననుచుదలచుర వేమా

—♦ సగుణోపాసనము భక్తి ♦—

చ॥ సగుణము నాత్మలోనలను సన్నుతిసేయక భక్తినిల్పనే జగముల
నిట్టివారలకు సజ్జనసంగతిగాక నిచ్చునే సగుణముమీదమానసము
నంతత చింత యొనర్పకున్న నాయగణితమైనమోక్షపదమంతగ
నేగతివచ్చు వేమనా?

ఆ॥ సజ్జనముల చెలిమిచాలింపగరాదు ప్రకృతి నెరుగకున్న ఫలము
లేదు పలువలెట్టిరీతి భక్తినిల్పుదురొకో విశ్వ.

—♦ త్రిగుణములు ♦—

ఆ॥ అష్టదళములకును నాధారమైనట్టి యాదిదేవుడొకడునఖిలజగము
త్రయము దాటువాడు దానెపో బ్రహ్మంబు; విశ్వ.

ఆ॥ విమలచక్రమందు వింతలెన్నొ తెలిసి శమనగాలిచేత సన్నుతింప
గనగరాదు మహిమ ఘనులగయిననుగాని విశ్వ.

ఆ॥ అష్టతనువులకును నాదిమమైనట్టి యాదిశక్తిగూడి యభవుడగును
భయము లేకయుండు బ్రహ్మజ్ఞుడగు యోగి, విశ్వ.

—♦ కపటయోగులు ♦—

ఆ॥ బోడితలలు జడలు బూడిదపూతలు నాసనములు మారుభాషణ
ములు యోగికాదు లోన బాగు కాకుండిన, విశ్వ,

ఆ॥ పుస్తకములు జడలు పులితోలు బెత్తంబు గడుసాలలు వదిలకు
లైన మోతచేటుకాగ మోక్షంబు లేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ కంబళములగట్టి గంతల గజ్జల బోడితలల సొంపు పొల్పుమీఱ
ఆత్మ నెరుగలేని యతియేమిచేయును? విశ్వ,

ఆ॥ తలపులోనిమురికి తలపెటంగగ లేక తలలుబోడులైన ఫలము లేదు
తలలు బోడులయిన తలంపులు బోడులా? విశ్వ,

ఆ॥ పరమహంసననుచు బలుకుచు చెపుచు భూమిబరధనములకాశపడెడి
వాడు పరమహంసకాడు పరమ హీనకరుడయా, విశ్వ.

ఆ॥ భూతి దేహమందు బూసిన యంత్యైనా నిష్టశివుని యందు నిలువ
వలెను గాక భస్మమందు గాడిద పొర్లదా? విశ్వ.

ఆ॥ బారెడేసిజడలు భస్మాంగపూతలు వ[illegible]సుతర[illegible]డ మారు
మలయు మంజిగోచులెల్ల [illegible]జెగోచులు[illegible]యె, విశ్వ.

ఆ॥ ఘటము నింద్రియములు గట్టివేయగలేక చావువచ్చునపుడు
సన్యసించు ఆత్మశుద్ధిలేక యంటునా మోక్షంబు? విశ్వ,

ఆ॥ లోన వదిలవరచి లో వికారంబులెల్ల జరుగకున్నవాడు తపసి
గాడు వెలి వికారమెల్ల విధిపాలు కోర్కులు, విశ్వ.

ఆ॥ ఒడలు బిగిసికొనిన యోగుల వేషంబు మనసు క్రమంబు
మానుపలేదు పుట్టమీదగొట్ట భుజగంబు చచ్చునా, విశ్వ.

ఆ॥ ఒడలు భూతిపూసి జడలు ధరించిన నొడయుడగును ముక్తి
బడయలేడు తడక బిరుపెట్ట తలుపుకో సరియగునె? విశ్వ.

ఆ॥ ఎండనీడచంద మెరుగనేరక యోగియుండు సల్లకాల ముర్విలోన
దిండిపోతునగుచు దిరుగుచునుండురా, విశ్వ.

—♦ షట్చక్రాలు ♦—

ఆ। అష్టదళములకును నాధారమైనట్టి యాదిదేవుడొందునఖిలజగము
త్రయము దాటువాడు తానెపో? బ్రహ్మంబు, విశ్వ.

ఆ; ఒంటిస్తంభమందు నొవర గంకణమాను నారుకంకణము లమరి
నిల్చు నవలదాటి చూడ నది పరమాత్మడౌ, విశ్వ.

ఆ। అరసిగట్టిచేసి యాధారచక్రంబు ప్రాణవాయువందె బదిలపరచి
మెడ తెగక నెయుండ నిల యోగ్యుడగు దాను, విశ్వ.

ఆ। నరవితోడగూడు స్వాదిష్టచక్రంబు ప్రాణవవములను బందుచేసి
వెడలుకుండువాడు వేదాంతవేద్యుడౌ విశ్వ.

ఆ॥ మఱియు పూర్వచక్ర మహిమందు గనుగొని వ్యానవాయుచేత
వసరుచున్న మనసు చెడకయున్న మర్మంబు తెలియదా, విశ్వ.

—♦ దశవాయువులు ♦—

క॥ దశవాయువులును మఱియును బనగల యీదేశమునకు బంచెను
భవుడుగా నొసలుగ దెలియుదురెవరే నచటే పరమాత్ముడుండ
నగునుర వేమా.

—♦ పంచేంద్రియములు శ్రోత్రము ♦—

ఆ॥ చెవులవిన్నయట్టి రవమును వివరించి మనసు జెరిగినపుడు మఱలు
గొనుచు చెవులు శబ్దములను జెవరోయు ముక్తిరా విశ్వ.

ఆ॥ చెవులు గోన బుట్టురవమె యోంకారంబు కన్నులగనునవియె కళల
జ్వాల ముక్కులోనిగాలి ముక్తికిత్రోవయా, విశ్వ.

క॥ వినదగు నెవ్వరుచెప్పిన వినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్ విని
కని వివరము దెలిసిన మనుజుడెపో నీతిపరుడు మహిలో వేమా.

ఆ॥ ఉన్నవారలెవరు చన్నవారెవ్వరు? కన్నవారలెవరు గానరారు
ఉన్న చన్న కన్న నొక్కడే చూడరా, విశ్వ.

ఆ॥ విన్నసుద్దికొంత వినని సుద్దులుకొన్ని వింతసుద్దులెన్నొ వినగ
జెప్ప దెలియుదాను గన్నయట్టి దాంభికుడెప్పుడు విశ్వ.

ఆ॥ విన్నవానికన్న గన్నవాడధికుడు గన్నవానికన్న గలియువాడు
మున్నతోన్నతుండు సర్వలోనేయుండు విశ్వ.

క॥ విని కలయికలను బాయును గని కలసిన కాంతగూడి కలియును
బాయుగ గని కలియం బ్రేమపోయెను గని కనుటే ప్రేమ మేటి
యొ కనరా వేమా.

— త్వక్కు —

ఆ॥ చర్మమునకు స్పర్శచక్కగాఁ దెలియదు కర్మముల్ పొసగుటఁ
గానగలఁడె? చర్మకర్మలుండు జగతిఁ గలకుముక్తి మోసపోను
మొనసి వేమ,

ఆ॥ చర్మమెందు జీవసౌఖ్యంబుగోరును జీవికర్మములను జేరుచుండు
జీవికర్మవల్ల కడరోయు దత్త్వమా విశ్వ

ఆ॥ సర్వగాలి కలిసి పదమున కర్మంబు తెలియజేసినపుడు దేహము
నకు దేహవాంఛచేత దెగితేరలేదయా విశ్వ

ఆ॥ కడుపులోనివానిగానగలేరయా కష్టపడుదురింతె కాని జనులుహీన
మెఱుఁగు నతడు యివియేల యెఱుగును? విశ్వ

ఆ॥ ఎదుటనున్నవాని సెప్పఁడుగానక కూటివాని వెదుక వదరు
చుంద్రు బయటకొండుకలకును భ్రమయేల తెలుదో, విశ్వ

— చక్షు —

ఆ॥ కానరానివాని గనుపించువానితో గావుచేయవలుకకరుణతోడ
గానరానివాని కరుణేమి కందురో విశ్వ

ఆ॥ కంటిలోనివాని గరకంటు దెరుగును గంటిలోనివానినింటజూడు
కన్ను మిన్ను హృదయకమలమం దెరుఁగుము విశ్వ

ఆ॥ కనియు గానకుండ గదలవడానారు విసకయుండు విస్మయంబు
సంపదగలవాని సన్నిపాతకమది విశ్వ

క॥ కనియుండియుగన లేరటవినియుండియువినగ లేరు విస్మయమే మోకన
గ్రుడ్డియువినజెవుడును యనునది లెస్సాయెజనము నవనిని వేమా

ఆ॥ కానలేదు నుదురు కన్నులువీపును నానలుగా లేదు నెత్తిమీద
దనుగానలేదు తత్వమే మెఱుగును? విశ్వ

—♦ జిహ్వ ♦—

ఆ. జిహ్వాలంపటంబు జీవనంబై యుండు జిహ్వాలంపటంబు జీవపోష
జిహ్వచేత నరులు చిక్కనొద్దిరికాని విశ్వ

క. జిహ్వయురుచులనె కోరును జిహ్వకు మఱియొకటిమీద జింతేశ
దయా జిహ్వకు జింతలు తొలగుట బ్రహ్మము నేననుచును బల్కం
బాడిదె వేమా

ఆ. జిహ్వరసమువల్ల జీవంబు బోషించు బ్రహ్మకున్న రసము బాపలేరు
రసము ద్రాగునట్టి రాజులు కలరొ, విశ్వ

—♦ నవద్వారములు ♦—

సీ. తొమ్మిదివాకిళ్లు తొలంగ శివునకు నెమ్మదిగానుండు నెనయుం జూ
డ జెలు కన్నులు ముక్కుం జెలంగినోరును నేడుగుదమును గుహ్యం
బుం గూడుంజేర్చి అందుం దొమ్మిదితూటులమర చేర్చ అదియునా
ధారముల నాటు నానం వేసి భేదంబులేకను బెరిగెడి దేహంబు
వాయువు లపదితోడ వరుసగాను యిన్నిగల్పించి దేహంబు
నెనయజేసి తన్ను మరపించి లోకంబు తగులుంగలిపి వాడు మరగియు
గానక వరుసగాను బుట్టజేసెను నెలమిరి బుడమి వేమా

—♦ జ్ఞానేంద్రియములు ♦—

సీ. శ్రవణముల్ గోరును సంగీతసాహిత్య భాషాదులయినట్టి పలుకు
లెల్ల చర్మంబు కోరును సరవితోడుత శైత్యమున్ ఉష్ణ కాఠిన్య
ములను నెపుడు గన్నులు గోరును గరములవర్ణంబులయినట్టి రూప
ముల్ వరుసతోడ నాలుక గోరునునయముతోడుత రుచుల ఒగరు
గారము చేదు నువ్వాబులును ముక్కు గోరును గంధము లమ్మదము
తోడ చెవులు చర్మంబు కన్నులు జిహ్వముక్కు యిన్ని కలిగిన
దిటువంటి దెల్లజూసి తన్నుగనుగొని ఘటియింప దగుర వేమా

—♦ కర్మేంద్రియములు ♦—

సీ॥ వాక్కు కోరును మంచి వాగింద్రియములను వనచక్రమంబుల
వచనగాను చేతులుంగోరును చెలగిదానంబుల నియ్యఁబుచ్చు
కొనుట నిరవెరుంగు పాదములఁ గోరును వరగ సంచారంబు
బహుదూరమయినను బహిద్వారిల్లు మలవిసర్జనములు మహిగుదము
నగోరు వదిలంబుగానెట్టి పద్ధతగును గుహ్యమునుగోరు సంభోగ
కోరికలను నిట్టికోరికలెల్లను గట్టిపెట్టి నిన్నుజూచెడివాడెపో
నిర్మలుండు ఘనుడు కైవల్యపదవిని గనును వేమ.

—♦ వాగింద్రియము ♦—

ఆ॥ వాక్కువలన గలుగు వరముక్తిమోక్షంబు వాక్కువలనగలుగు
వరసఘనత వాక్కువలనగలుగు నెక్కుడైశ్వర్యముల్ విశ్వ
ఆ॥ వాక్కుచేత గర్మవచ్చుచునుండగ వాక్కుచేత భోగబాధదగిలి
వాక్కుమర్మమెరుగువాడె పోబ్రహ్మంబు విశ్వ

—♦ ఘ్రాణేంద్రియములు ♦—

ఆ॥ ఇయ్యబుచ్చుకొనను నింపొంద్గబాడియా నయమునటుండేయ
నలవిగాదు మనసుగాననిలను మరియొకరు లేరును విశ్వ
క॥ దానంబిచ్చిన చేతులు జ్ఞానంబును నెరుగనెందుఘనతరముగదా
దానమె తమతత్వమనుచు మానవులెంచంగ లేరుమహిలో వేమా

—♦ పాదేంద్రియము —

ఆ॥ పాదపాయువులను బరగదేహముమోచు దేహజీవములను దెలియ
మోయు ధరణి వీసిరెంటి దానేలమోచుదో విశ్వ
క॥ పాదమున నడుచునరుడట లేదనగా భూమిదిరుగు లెన్నగదనకే
యేదైన పోసివచ్చిన సాదన పాదంబునడువ జరుగదు వేమా

—♦ పాయువేంద్రియము ♦—

ఆ. మలము జారవిడుచు మరిపాయువిధమున మలము చేత బలము
మనుజునకును మలముబిగిసెనేని మరిప్రాణహానియా విశ్వ

క. పాయుస్వనగనపానము మాయక నాదారియుండు మలవర్జముదా
జేయకయుండును నెప్పుడు నేమముతో జూడుమయ్య నేర్పుగ వేమ

—♦ గుహ్యేంద్రియము ♦—

ఆ. గుహ్యశ్రమముచేత కులమెల్లవర్ధిల్లె గుహ్యశ్రమము లేక కులము
లేదు గుహ్యశ్రమముచేత గొనలేకుమోక్షంబు విశ్వ

—♦ వివిధ విషయములు ♦—

ఆ. చెప్పులోనిరాయి చెవిలోనిజోరీగ కంటిలోనినలుసు కాలిముల్లు
నింటిలోనిపోరు యింతింతగాదయా విశ్వ

ఆ. ఉసురుతీఁతిత్తి నిసుమంతయూదిన బంచలోహములను భస్మ
మౌను పెద్దలుసురుమంటె పెనుమంటలెగయురా విశ్వ

ఆ. తేనె తెరలజాడ తేనెటీగయెఱుఁగు సుమరసంబుజాడ భ్రమర
మెరుగు పరమయోగిజాడ భక్తుండెరుంగును విశ్వ

ఆ. అనగనగరాగ మతిశయిల్లుచునుండు దినగదినగ వేముతీయనుండు
సాధనమునబనులు సమకూరుధరలోన విశ్వ

ఉ. రక్తిగనున్నపాటయని రమ్యముతోడను వ్రాసినవ్వినన్
శక్తికొలంది నీప్రజలు సర్వశ్రద్ధతో గూడిపాడినన్
ముక్తియనంగ జెల్వొనరు మోక్షముదారియు నీకు జేకురున్
భక్తితో చిన్మయంబునను బాడుగ జేర్పున నమ్ము వేమనా

ఆ. బండబూతులాడు పరమనీచుండైన్న దండివారిమేల్మి తానెరు
గునా చందనంబుఘనత పందియే యెరుగును విశ్వ

—♦ రు చు లు ♦—

ఆ॥ ఉప్పు లేనికూర రొప్పదు రుచులకు బప్పు లేనితిండి ఫలము లేదు
అప్పు లేనివాడె యధిక సంపన్నుడు, విశ్వ.

ఆ॥ పప్పు లేని కూడు బరుల కసహ్యమౌ నప్పు లేనివాడు యధిక బలుడు
ముప్పు లేనివాడు మొదల సుజ్ఞానుండు, విశ్వ.

ఆ॥ నేయి లేనికూడు నీయాన కసువది కూర లేని తిండి కుక్క తిండి
ప్రియము లేనికూడు పిండపు కూడురా, విశ్వ
భోజనాలు నాలు బోలిమాండ్లకు చేటు, విశ్వ.

ఆ॥ తోకలుగలవాని దొడరి గొంతు బుక్కోసి మేక జీవములను మెడ కొరిచి కడమ జీవములను గాల్చుక తిందురు, విశ్వ.

ఆ॥ పక్షిజాతి బట్టి పరగ హింసలు బెట్టి కుక్షి నిండ కూడు కూరగాను
వండితినెడివాడు వసుధ భంగాలుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాంసము దినకున్న మాటె గాడెసుక మాంసము దినునట్టి మాయజీవి
మాంసము జెడిపోవ మాటెట్టులాడు విశ్వ,

ఆ॥ ఆరురుచులు వేరు సారంబునొక్కటి సత్యనిష్ఠ వేరు సత్యమొకటి
పరమ ఋషులు వేరు భావ్యంబొక్కండు, విశ్వ.

క॥ నోరెరిగి తామయేమియు నేరని జంతువుల జంపి నెమ్మది దినునా
గూరవు సంకరజాతుల మారణమే మందునీక మహిలో వేమా

—♦ తాంబూలము ♦—

ఆ. వంటికంపుకొక్క నొప్పి రాకుండ నాకు పోకసున్న మామ ధంబు
పెట్టకున్న నోరు పెనుగబ్బు గొట్టును, విశ్వ,

క. శిలవృక్షలతలబుట్టిన జలజాక్షులు ముగ్గురు గూడి చతురతతోడ
స్థలవాకిట రతి చేయగ నిలజనులకు లక్ష్మీకరము నిచ్చుర వేమా,

ధనము

క. ధనమే మూలము జగతికి ధనమే మూలంబుసకలధర్మంబులకున్
గొనమేమూలముసిరులకుధనమేమూలంబుముక్తికినిహమునవేమ

ఆ. ధనము లేమియనుటదావానలంబగుదన్నుజెరచుమీరిదావుజెఱచు
ధనములేనిమదిని దలచనేపాపంబు విశ్వ.

ఆ. కలిమి గలిగెనేని కామునిగాజూచు లేమిచేతచేతజిక్కి లేవలేని
మదను వంటివాని మూలగాజూతురు, విశ్వ.

ఆ. పూర్వవాసనగలపుణ్యాత్ములకలిమియాటచెలమరీతినూరుచుండు
నెందరికొనగినను నెప్పటియట్లుండు, విశ్వ.

ఆ. కలిగినట్టియుండు గలుగకయుండు మరియు లేకపోవుతిరిగి కలుగు
కలిమి నెచటజూడ గారడి యనవచ్చు విశ్వ.

ఆ. భాగ్యవంతురాలు పరులయాకలి దప్పి తెలిసి పెట్టనేర్చు తనదు
దుష్టభార్యతనయాకలినేగాని పరులయాకలెరుగదరయ వేమా.

ఆ. చమురుగల్గుదివ్వె సంతోషమయివెల్గు ధనముగల్గువాని తలపు
హెచ్చు ధనముతీర తలపు తనుదానెతీరును, విశ్వ.

ఆ॥ తనకుభాగ్యముండు దక్కువలేకుండ గలుగుభాగ్యమెల్లగల్ల
యనుచు నమ్మికముగ జూచు నరుండగుయోగిరా, విశ్వ.

క. భోగంబుల కాశించక రాగద్వేషంబువీగి రంగుగతెలవగా వేగమె
మోహంబును రాగసు నాతడెయోగి రాజసువేమా.

ఆ. కనియు గానలేడు కదలింపడా నోరు వినియు వినగ లేరు విస్మయంబు
సంపదగలవాని సన్నిపాతకమిది విశ్వ.

క. కనియుండియు గనలేకటవినియుండియువినగ లేరువిస్మయమేమో
కవ,గుడ్డియు వినిచెవుడును యనునదిలెస్సాయెజనమునవనిని వేమ

ఆ. అర్థవంతుసొమ్ము నాశింతురందురు, అర్థికిడనిసొమ్మువ్యర్థమగును
వ్యర్థమైనసొమ్ము వ్యర్థులచేరున్, విశ్వ.

ఆ॥ దాచినధనమునకు దానును గొడుకును వాంఛపడుదురు కాని వట్టి
భ్రమలు భాగ్యహీనునకు ఫలము లభించునా, విశ్వ.

ఆ॥ వీపుడైన లేదు విద్యనేర్పిన లేదు చదువులందు లేదు సంధ్య లేదు
జన్మఫలము కాని జపియించినను లేదు, విశ్వ.

లేమి

కం॥ పేదటిక మెంతదోషం బేదో యీజగతిలోన నీశ్వరుడెరుగున్ జే
దను బాగడవాడును కాదని శివమనుచును చూడుగనరా వేమ.

ఆ॥ తనకు లేనివాడు దైవంబుదూరును తనకుగల్గెనేని దైవమేల తనకు
దైవమునకు తిగులాట మిట్లుండు, విశ్వ.

ఆ॥ గ్రాసమేమి లేక కడుకష్టమైయున్న విద్యలేలనిలుచు వీలిపోక
పచ్చికుండ నీళ్ళు పట్టిననిలుచునా విశ్వ.

ఆ॥ వరగ లేమిచేత బంధువుల్ పగవారువ రగ లేమిచేత బరగతప్పు
వరగ లేమిచేత బరతత్వములు దప్పు, విశ్వ.

ఆ॥ పేదవానిబాధ పెనుభూతమైయుండు జూడసట్టిబాధ జూడరాదు
పేదవానిబాధ వివరింపగారాదు విశ్వ.

ఆ॥ ధనము లేమిగుణముతక్కువవడవచ్చు ధనము లేమి కీర్తి తొలగిపోవు
ధనము లేమి శుచిని దాబుద్ధినీయదు ధనము లేమి ఘనము తప్పు వే.

ఆ॥ ధనము లేమి సుతులు తప్పులు వడుదురు ధనము లేక పత్ని తాకనీ
యదు గినముల దిరిగి దాళికైయుండదు, విశ్వ.

ఆ॥ కుడువకట్ట లేక కూడుబెట్టగ లేక విడువ మడువ లేక గడవ లేక నడువ
లేనివాని వడపీనుగందురు విశ్వ.

ఆ॥ భాగ్యహీనునకు పరుసవేది దొరకదని కనువుపడదు యరసిచూడ
వానతోడవచ్చు వడగండ్లు నిలుచునా, విశ్వ.

ఆ॥ అప్పువడుటరోత హరిహరాదులకైన ముప్పుతోడిచలిమి మొదలె
రోతతప్పువట్టి దామాటలు బలురోత విశ్వ.

ఆ॥ అప్పువేనివార లధిక సంపన్నులు తప్పులేనివారు ధరను లేరు
గొప్ప లేనిబుద్ధి కొంచమైపోవురా విశ్వ.

ఆ॥ చిక్కియున్నవేళ సింగంబునైనను బక్కకుక్క జేరి బాధపెట్టు
బలిమిలేనివేళ పంతంబుచెల్లదు విశ్వ.

దానధర్మములు

ఆ॥ ధార్మికునకుగాని ధర్మంబు తెలియదు కష్టజీవి మేలుకానలేడు
నీరుచొరకలోతు నీయాన తెలియదు, విశ్వ.

ఆ॥ అన్నమున్నవాని కన్నంబుపెట్టిన పారజిమ్ము వానిఫలితమేమి ధని
కునకును యిచ్చు దానంబులారీతి విశ్వ.

ఆ॥ ధర్మసత్యములను దన్పకచేయని కర్మజీవి మేలుగాంచలేడునిర్మల
హృదయుండు నీరూపమైయుండు విశ్వ.

ఆ॥ తండ్రిసొమ్మునైన దాయాది సొమ్మైన బరులసొమ్ములయినప్రాప్తి
ధనము దయను దీనులకు దానమిచ్చినవాడె బహుళపుణ్యజనుడు
వరగ వేమా.

ఆ॥ దాపిమడుగువాడు ధరలోన నధముడు దానమిచ్చువాడు దైవస
ముడు దానమిడనివాడు ధన్యుండుగాడయా, విశ్వ.

ఆ॥ ధర్మమరసిపూని ధర్మరాజాదులు నిర్మలంపు నీతి నిలుపుకొనిరి
ధర్మమే నృపులకు దారకయోగంబు విశ్వ.

ఆ॥ అన్నిదానములందు నన్నదానము గొప్పకన్నతల్లికంటె ఘనత
లేదు ఎన్న గురువుకంటె నెక్కువలేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ ఇంచుకంతయున్న మీశ్వరార్పణమన్న పుణ్యలోకములకుపోవు
నపుడు అన్నదానంబునకు నధికంబులేదయా, విశ్వ.

ఆ॥ దానములకు నన్నదానము దొడ్డది గానములను సామగానమెచ్చు
ధ్యానములకు శివునిధ్యానము శ్రేష్ఠంబు విశ్వ

ఆ॥ ఆకలన్నవాని కన్నంబుబెట్టిన మాయనికర్పితముగ నారగించుధన
హీనునకిడు దానంబురీతిని విశ్వ

ఆ॥ ఇన్నిదానంబులను నేదానమెక్కువ అన దానముకన్న నధికమేది
కన్నది కన దిగగాన్పించు నారూపు విశ్వ

ఆ॥ తానుజన్మమగుట ధర్మంబుచేయగ కర్మగతిని యముడు కష్ట
పరచు కర్మధర్మములను గనుపీర బ్రహ్మంబు విశ్వ

ఆ॥ తనదుసొమ్ముకాద దానమివ్వగవచ్చు నవనిదొడ్డగాద దెవనికైన
నదురు బెదురు లేక నన్యులసొమ్ములదానమీయరాదు ధరను వేమ

ఆ॥ వలయునన్న రాదు వల దన్నపోవదు తానుజేసినట్టి దానఫలము
ఉల్లమందు వగవకుండుట యోగంబు విశ్వ

ఆ॥ దానధర్మములను దయయు సత్యమునీతి వినయ ధైర్యధుర్యవితర
ణము రాజుపాలిటికిని రాజయోగంబులు విశ్వ

ఆ॥ తనదు భ్రాతలెల్లదానంబుచేయగ తనకుగలదటంచు తలపరాదు
తనదుకాలుగోయ తనతమ్ము డేచ్చునా విశ్వ

ఆ॥ అరయనా స్త్రియునక నడ్డుమాటాడక తిట్టబడక మదిని తన్నుకొనక
తన్నుగాదనుకొని తాబెట్టవలెనయా విశ్వ

ఆ॥ పెట్టిపోయలేని పట్టినరులు భూమి పుట్టనేమివారు గిట్టనేమి పుట్ట
లోనచదలు పుట్టవా దిట్టవా విశ్వ

క॥ ఇచ్చేవారలనంపద హెచ్చేదేకాని లేమి యేలాకలుగు౯ యచ్చల
మనీరు చల్లిన పిచ్చలవిడి వచ్చుచుండు వినరా వేమా

క॥ భూతిలేసిలంజ భూతంబుగూతురు రీతిలేనిపోటు రాతివేటు దాత
లేని కొంప దయ్యాలకొంపరా విశ్వ

ఆ॥ దానమెంతొ జేసి ధరజేరు నొకవంక మానమెంచి తేను మాయ.
దగులు జ్ఞానము మదినిడగ ఖరవైరులను గెల్చు విశ్వ
క॥ ధర్మార్థకామమోక్షము నిర్మలమతి తెలియుగాక యితరులతరమా
యర్మిలిల దిగిచూచిన గర్మములకును లేదు ముక్తి గదరా, వేమా
ఆ॥ తోడబుట్టువు దోడరి ధర్మము సేయ తనకు గలదటంచు దలచ
వలదు తనదు కాలుగోయడము వారికాళ్ళలో రక్త మేలవచ్చురమర వే
క॥ ఆకొన్న యతిథి శివుడని కాకించుక లేక మదిని గరుణాన్వితుడై పో
కంతయన్న మిడినను నూకొని యా యముని గొట్టనువమిది వేమ
ఆ॥ వరులదత్తమిట్లు పాలన జేసిన నిలువదత్తమునకు నినుమడించు
నొకరికిచ్చుదాన మకట కాదొంగిలి వరుల కీయగలద ఫలము వే
ఆ॥ దానధర్మములకు దగనేడు రేపని కాలవ్యయముచేయ గష్టజ
నుడు తానునేమియగునొ తనబ్రతు కేమౌనొ మాయదెలియ
లేడు మహిని వేమ.

ఆ॥ దాతలేనికొంప దయ్యాలపెనువాడ నీతిలేనిమాట రాతివేటు
ప్రీతిలేనిలంజ పీనుగైతోచురా విశ్వ
ఆ॥ ధర్మమన్న వినరు తమునమ్మి భూవరుల్ యమునివారువచ్చి
యడలునించి చొచ్చికట్ట తమరు జొరబారగలరొకో విశ్వ
ఆ॥ లలితవిద్యభువిని గలిగి ఫలమేమి వితరణంబులేక వెలయదెందు
నారగింపులోన నాజ్యంబె లేనట్లు విశ్వ
ఆ॥ దాన మొసగకున్న ధాన్యంబు మదిహెచ్చు ధ్యానమొసరకున్న
జనును తెలివి తెలివికున్న నాశ తెగవేసినది హెచ్చు విశ్వ
ఆ॥ ఎంతకదుపైదైన నెంగిలియన్నంబు వరులకిడను ధర్మపరులజూచ నిల
ను బడినయట్టి యెంగిలాకులు నాకు కుక్కలై పుట్టుదురు కూడి వేమ
ఆ॥ పెట్టువారలెవరు కొట్టని దెవ్వరు పెట్టిపెట్టనట్టి దిట్టలెవరు పట్టు
దప్పకుండ భావించచూడరా విశ్వ

ఆ॥ పెట్టినంతఫలము పెక్కండ్రకవహాతి చేయుచున్నదాని జెరవకున్న
బెండ్లిజేయునంత పెద్దఫలంబురా విశ్వ

ఆ॥ వరులనిందజేసి వరుబనావారని ఆస్థిమస్థిరమని తెలియలేక వరగ
మిన్నుచేత బట్టుక పెట్టిరా పెట్టుగామ కట్టిపెట్టు వేమ

ఆ॥ రాము బలిమిబెట్టి మఱదాదామే కల్లు నడుగనిడిన దాము నడుగ
కల్లునిండ దీవివాని కెందును గలుగదు విశ్వ

—♦ వ్యాధులు ఔషధములు ♦—

ఆ॥ వ్యాధి కలిగెనేని వైద్యునిచే మందుతీసితి కగాంచిరదేందు మందు
నంటిమనసు మనుజాండు గాంచెలె విశ్వ

ఆ॥ వ్యాధి కలిగెనేని వైద్యునిచే మందుతీసి తినినగానితీరదె దుచేత
దీపమిడక చీకటిపోవునా? విశ్వ

ఆ॥ రోగియైనవాడు రోగినెఱుంగును రోగినరసిచూచి రూఢిగాను
రోగికిడినరాగి బంగారమౌను విశ్వ

క॥ మందుదిన పోటుమానును, మందుదినం జేయుపాలితిః హిం గోదల
వక్ మందుదినగుకురోగము మందుదినఁగలుగుపుష్టినుహింలో వే

ఆ॥ ఉక్కుబడ్డదిన్న మద్దిపిగాజేయు సుక్కబడ్డదిన్న నుడుగువ్యాధి
ఉక్కు బడకయున్న నుర్విపైకల్పించు విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుసుధగచేసి యుంతినడివాడు యుక్కుతానుగూడియుండు
జగతి ఉక్కుసున్నము దిన నెక్కుడికల్పంబు విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుసున్నము దినసుగుసు కష్టంబు ఉక్కుసున్నముదిన నుడు
గు కుష్ఠుయు సుక్కుసున్నముదిన నుడుగునా కర్మముల్ విశ్వ

ఆ॥ ఉక్కుదిన్నవాడు ఉర్విపైసిద్ధుండౌ ఇక్కుదిన్నవాడు నుండుజగతి
ఉక్కుసున్నముదిన నెక్కుడికల్పంబు విశ్వ

క॥ సున్నమును పిన్నవానికి సున్నితమగు స్వర్గమేదియుండును జూడన్
వన్నెకుమించెసున్నము సున్నితమగు బ్రహ్మమునకునువమది వేమ

క॥ కాంతభస్మముచేసిన కాంతులకజ్ఞానసంఖ్య సంజీవగుచున్
గాంతదలపకయుండిన శాంతముగా నొకరిదేహ చరితము వేమా

ఆ॥ కాంతసింధురంబుకడుపిత్తవ్యాధికి నొనరు తేనెతోడ నొసగబడిన
తనదు దేహబలిమి ధన్యమైయుండురా విశ్వ

ఆ॥ ఆ సుధముకన్న నతిశయంబైపట్టి కల్పమేగలుగును గావకంబు
ఆయుసున్నముదిన నంధకారమడంగు విశ్వ

—♦ మనసు ♦—

ఆ॥ శివునిమీదమనసుస్థిరముగానుండినగామమోక్షమరయగాను నొను
శివునిమీదమనసు చీమంతదప్పితేకాదుకాదుకాదు కాదు వేమ

ఆ॥ మనసులోనబుట్టు మరికోర్కెలన్నియుకోర్కెలందుముక్తిపడరు
వడదు మనసు బ్రహ్మనుచు మదినెరుంగలేరు విశ్వ

ఆ॥ కడువుదిచ్చుచేత కామానలముచేత క్రోధవహ్నిచేతకుటిలవడక
యొక్కమనసుతోడ నున్నముక్తిరా విశ్వ

ఆ॥ పొంకమైనమనసు పోసికసర్వేశుం వంకనిలుపువాడు వంశవరుడు
వంకనిలుపకున్న వచ్చుపాపదలు విశ్వ

ఆ॥ దిరుగవలయుమనసు దిరిగినయందాక దిరిగియుండాకమనసుదిరుగ
వలయు తిరిగి విరిగనేని దేవుంపు తానొను విశ్వ

ఆ॥ మనసునిల్పనట్టి మర్మసుజ్ఞానులు గదిమమోక్షవనముగన్నవారు
చెట్టుబెట్టి ఫలము చేకొనకుందురా విశ్వ

ఆ॥ మనసునందు ముక్తిమలయుచు నుండగమనసునెరుగలేకమనుజు
లెల్ల మనసు నంటలేక మాయమైపోదురు విశ్వ

ఆ॥ ఒక్కమనసుతోడ నున్నది సకలంబు తిక్కబట్టినరులుదిరుగలేరు
ఇక్కవెదకి నడువ నొక్కడే చాలడా విశ్వ

ఆ॥ మనసుపూని గెలిచి మనసులో సుఖించి కడుమోక్షపదము గను
నువాడు చెట్టుబెట్టఫలము చేకూరకుండునా, విశ్వ.

ఆ॥ మనసులోనిశివుని మానకనిల్పిన యోగియింద్రుడు వానినుర్విలోన
శివునిఁదలపలేని చిత్తంబదేలనో, విశ్వ.

ఆ॥ మనసులోనముక్తి మరియొకచోటను వెదుకబోవువాడు వెర్రి
వాడు గొర్రెజంకబెట్టి గొల్లవెదకురీతి, విశ్వ.

ఆ॥ మ్రానుదిద్దవచ్చు మరివంకలేకుండ దిద్దవచ్చురాలు తిన్నగాను
మనసుదిద్దరాదు మరివంకలేకుండ, విశ్వ.

ఆ॥ ఇనుము విరిగెనేని యినుమారు ముమ్మారు గాచి యతుకువచ్చు
గ్రమముగాను మనసువిరిగెనేని మరియతుకరాదయా, విశ్వ.

ఆ॥ మనసునిలువలేని మాయానువర్తనులు మనసువడుదురొక్క
మగువమీద నిట్టివ్యర్థజన్మ మీబ్రతుకేటికి, విశ్వ.

ఆ॥ తరచు దనువుబాసి తరితోతనుమరచి పరమానందు మనసు బదిల
పరచి గరిమనున్నయట్టి ఘనులెందును గలరొక, విశ్వ.

ఆ॥ నీటిలోని వ్రాత నిలుపకయున్నట్లు సాటిలేనిజగతి పరము లేదు
మాటకెల్ల మనసు మరచి కోరుచునుండు విశ్వ.

ఆ॥ మాటలాడవచ్చు మనసు నిల్పగరాదు తెలువవచ్చుదన్ను తెలియ
రాదు ఘనియపట్టవచ్చు శూరుండుగారాదు విశ్వ.

ఆ॥ ఇదియొక పరమటంచు నితరచింతలువీడి మనసుచెదరనీక మట్టు
ఇట్టి కొదవలేక నిలువ కైవల్యముఁబొందును, విశ్వ.

ఆ॥ ధాత్రిజనులకైన జగనెరిగించిన నొనర హరునెఱుంగు నుపను
నొకటి మనసు చెదరనీక మహిమతో జూచుటే, విశ్వ.

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన సఖిలంబు తానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహబుద్ధివలన ముదితలదర్శించె, విశ్వ.

ఆ॥ తరుణియున్న గన్నతనయుని జూడిన పురునికళలుమించి మెరసు
పారు బాపజాతిమనసు పట్టింటవచ్చునా విశ్వ.

ఆ॥ చంద్రుడట్టివాడె శాపవశంబున కళలహీనవృత్తిగలిగెగదర
పుడమిజనులకెల్ల బుద్ధులిట్లుండురా, విశ్వ.

క॥ మనసునవలము రెంటికిఘనమనుగొంచె బుదెలియుగావ తెజుమ్మా
కనుమూసి తెరచినంత నెఘనమై వివరించు మనసుకానదు వేమా.

క॥ మనసే మాయామృగమై మనసే మాయైనదాని మరిపోకుండన్
మనసున మనసును జంపిన మనసందేముక్తిగలదుమహిలో వేమా

ఆ॥ కప్పురంబుమనసు కాంక్షించుయోగికి జ్ఞానదీపశిఖయు దాటించు
గానవచ్చునాత్మ గ్రమమాణమైయుండు విశ్వ.

ఆ॥ మంచియమలుకోరు మంచి స్త్రీనుగోరు మనసు జెడ్డదెంతొ
మనసొకాని యించుకంతయైన నిలనింపించదు విశ్వ.

ఆ॥ మనసుశివునిమీద మరితాళి తాళిమా గుక్కపంది శివులగొ...
చేసి కుక్కవంటి పాపగుణముని తెలియరు, విశ్వ.

దేవుడు దేవళము

ఆ॥ తానునిలుచుచోట దైవంబులేదని పోదురు జనులు తిరుపతులు
తిరుగ గీమువీడి చేతి సొమ్మెల్లబోజేసి చెడిగృహంబు తానుజేరు వేమ

క॥ గంగాధరుడే దైవము నంగీశము దవులకింపు సర్వజ్ఞులకున్ బంగార
మె యుపభోగం బంగజుడే మృత్యుహేతు వరయగ వేమా.

ఆ॥ దూరయోచనలకు దూరమే దైవంబు తనువుదూరమైతె తగులు
నవుడు జీవిదవ్వుచేయ దేవుడైనిల్పురా విశ్వ.

క॥ నిఖిలాకారు డనంతుడు నిఖిలంబును సర్వసాక్షి నిజముదానె నిఖి
లంబు నిర్వికారుడు నిఖిలంబున బ్రహ్మమగును నిజముగ వేమ.

ఆ॥ నందుడైనవాని యిందునందకుండునన్ని తావులందుహరునివలెను
దెలియువారికెల్ల దేవుడైకనిపించు విశ్వ.

ఆ॥ ఒక్కప్రొద్దునుండి మొగి నీళ్ళమునిగియు కూటునంటి వేల్పు గడు
పుచునుచు దానినోరుగొట్టి తాఁతిందురు. విశ్వ

ఆ॥ ఎంతవేల్పుకైన నెసగ నైవేద్యంబు వాసనచూడకుండ వండలేరు
మీఁదిమీఁదనుచు మింగేరు గ్రుక్కిళ్ళు, విశ్వ

ఆ॥ వెన్నచేతపట్టి వివరంబు తెలియక ఘృతమునసిగినట్టి కూళభంగి
తాను దైవమయ్యు దైవాలగొలుచుటా, విశ్వ.

—♦ షట్చక్రవర్తులు-షోడశమహారాజులు ♦—

ఆ॥ ధరఁ జక్రవర్తులార్గురు వరగంగా రాజులెన్నఁ బదునార్గురు తా
నెఱయోధులు వీరేనని వెఱచక మును వెనుకజూఁడి వెదకరవేమ

ఆ॥ అన్నృత మాడలేక యల హరిశ్చంద్రుండునాలుబిడ్డనమ్మియతఁడు
కూడ మాలవానికవుడు మఱిఁగొలునై యుండు విశ్వ

ఆ॥ నలుఁడు దమయంతి ననువుగా బెండ్లాడి పుష్కరునికినోడి భూమి
విడిచి భార్యతోడ దాను బహు పేదవారలై యడవి దిరుగలేదె
యవుడు వేమా.

ఆ॥ పుడమి ధర్మముగను బురుకుత్సుండనురాజు ధర్మ మనుసరించి
ధాత్రినేలి తనకు గానివేళ దాబడె కష్టముల్, విశ్వ.

ఆ॥ పొందుగ ధరలోన మును పురూరవ రేఁడు ధర్మమేజయమనితనరి
యుండె దనదు కాలగతిని దానెఱుగలేక మదనుచేత జిక్కి
మరిగె వేమా.

ఆ॥ సగరు డుర్వి రాజచక్రవర్తియటంచు బరులు తన్నుబొగడ
బ్రతుకుచుండె నిట్టుల విధి వీరికెందుకు రావలె విశ్వ.

ఆ॥ కార్తవీర్యునంటి ఘనులెవ్వరును లేరు వీరశౌర్యమునను. విప్రవీగ
బరశురాముచేత బాధలును వడిచచ్చె, విశ్వ.

సీ॥ గయుడంబరీషుండు ఘన శశిబిందుండు యనఘు పృథుండు మరుత్తు
డుండు భరత సుహోత్రుడు బరంగ శ్రీరాముండు నా దిలీప
నగరులవన మఱియు భార్గవుండు యయాతి వరగ భగీరథుండు
డల శిబి మాంధాత లమర భువిని నిటువంటి నృపతులు నేడ్గురు
దొమ్మిదిం బదునార్గురు నృపులు ప్రబలిరిలను ఇట్టి యోధాన
యోధులయ్యలను బుట్టి గట్టిగా నుండు వేళను గడచిరవుడు మం
డలంబుం గానక మరచి రంత తెలిసి నడచినవారెవో తీరు వేమ.

ఆ॥ వలికి బొంక లేక భల్లాణరాజవుడు వడలి గూర్చి యిచ్చెం బరునకవుడు
బాళిమీఱం దుదకు బాలుండై యుండురా విశ్వ.

ఆ॥ దశరథుండు రాము ధరణికిం బట్టంబు గట్టందలచె నతడు గట్టె
జనులు తలంపు కొలది గాదు దైవికమది వేరె, విశ్వ.

ఆ॥ మొలత నడవినుంచి మృగము వెంటనె పోయె రామభద్రుడంతో
రసికుడయ్యు బోలుపుదప్పు వేళ బుద్ధులట్లుండురా, విశ్వ.

ఆ॥ కనకమృగము భువిని గల్గుట వినరెక్కో రాము డెఱుకగల్గు రాజు
కాడె చేదు కాలమునకు చెడుబుద్ధి పుట్టించు, విశ్వ.

ఆ॥ ఎంత చేసి చేసి యేపాటు వడినను రాచకృపలు నమ్మరాదు సుమ్ము
పావముతోడి చెలిమి వదివేలు చెప్పిన విశ్వ.

ఆ॥ పుడమి యుప్పరంబు బురికొల్ప జగములు రక్ష సేయగల్గు రాజు
లెవరు మ. హింసతియును పేర మనుజాకేడదో? విశ్వ.

ఆ॥ దుండగీడుకొడుకు కొండీలు చెలికాడు బండరాజుకును బహుగు
మంత్రి కొండముచ్చునకును కోతి పేరంటాలు, విశ్వ.

—♦ మేల్కొడులు ♦—

ఆ॥ తనకు మేలుజేయ తా దెలియగనేర్చు నెలమితోడ గుక్క యెఱుక
భువిని తనకు జేయుమేలు తా దెలియగలేని మనుజుడెంత ఖలుడో
మహిని వేమ.

ఆ॥ ఒకరికీడు వేతు నొక్కరికియివ్వడు నొక్కరిమేలు వేతునొకరి
కీడు చొట్టచేలువాడు సుమ్మెవ్వడును గీడు విశ్వ

ఆ॥ వానివర్తనలును వరుసలు మర్యాద దప్పి నడిచెనేని దగులుగీడు
వదలకవుడు తాకునది తప్పితే మ జిమ్ముసలితనమునైనముసుగు వే

ఆ॥ అధికశక్తిచేత మొవటిసొమ్ముకు హానికుదుఃసొమ్ముకన్న గొంత
హాని మొదటిపత్తమునను మూలకర్తకుహాని విశ్వ

ఆ॥ హానికలుగునాడు యధికవస్థలుగలుగు హానిలేనివానినగయలేదు
హాని తెలియువాడు యతడెపో శివయోగి విశ్వ

ఆ॥ పట్టువస్త్రములను వరగ భూమధనముల గుమువలిడు జెల్లగోడువ
వద్దు లనుభవింపగూడ దడడెంతవాడైన విశ్వ

ఆ॥ ఇహామునందు జాల యిడుముల వడినను బడుగుపొందగలడెవర
మ వదవి పేద కసువువనునె పృథివివైభాగ్యంబు? విశ్వ

— కల్ల—నిజములు —

ఆ॥ కల్లలాడువాని గ్రామకర్తయెరుగుసత్యమాడువానిస్వామియెరుగు
బెక్కుతిండిపోతు బొండ్లామెరుగునా విశ్వ

ఆ॥ నిజమువరుసనెరిగి నిర్గుణాత్వంబందబలుకులోని శబ్దములదెలియ
బలుకకుండువాడె వరమాత్మ యగునురా విశ్వ

ఆ॥ నిజములాడువాడు నిర్మలుండైయుండు నిజములాడువాడు నీతి
వరుడు నిజమువల్కకున్న నీచచండాలుండు విశ్వ

ఆ॥ కల్లలాడుకంటె కష్టంబు మరిలేదు కష్టమెపుడు కీడుగలుగజేయు
ద్విజుడ ననుట జూట ద్రిమ్మరితన మది విశ్వ

క॥ కల్లను వలికెడి నరులకు దెల్లమిగా బ్రహ్మవిద్య తెలుపుటయెల్లన్
జల్లను పాలను గలిపిన జల్లకుతోనంటినట్లు సహజము వేమా

ఆ॥ పుట్టను చెరగంగ బుట్టెడినను జిక్కిపోల్లువిత్తులందుభూమిలోన
నాడితప్పుమాట యంతకుస్వల్పమే విశ్వ

ఆ॥ నిజములాడువాని నిందించుజగమెల్ల నిజములాడరాదు నీచులొద్ద
నిజముచెప్పవలె నిర్మలులనుగూడి విశ్వ

ఆ॥ ఆడి తప్పువార లధిమానహీనులు గొడ్డెరుగవాడు కొద్దిగాడు
కూడికీడుచేయు గ్రూరుండు దలపోయ విశ్వ

ఆ॥ నిజము కల్లరెండు నీలకంఠు డెరుంగు నిజములాడకున్న నీతివచ్చు
నిజములాడునపుడు నీరూపమైనిల్చు విశ్వ

ఆ॥ తరచుకల్లలాడు ధరణి రాజులయిండ్లం వేళ లక్ష్మి వెడలపోవు
నోటికుండలోన నుండునే నీరము విశ్వ

ఆ॥ కల్లనిజములెల్లఁ గరకంఠుడెరుగును నీరుపల్లమెరుగు నిజముగాను
తల్లి తా నెరుగును తనయుని జన్మంబు విశ్వ

— ♦ బాగోగులు ♦ —

ఆ॥ ఓగునోగు మెచ్చు నొనరంగ అజ్ఞాని భావమించి మెచ్చి బరయు
లబ్ధు వంది బురదమెచ్చు పన్నీరుమెచ్చునా విశ్వ.

ఆ॥ వేము బాలుబోసి ప్రేమతో బెంచిన జేదునుడగి తీపు జెందబోదు
ఓగునోగుగాక నుచితజ్ఞు డెట్లవునొ? విశ్వ,

ఆ॥ కూళ్లమెచ్చి గుణవంతుజెడనాడు నట్టివారిమెచ్చ రెట్టివారు
గ్రామాను ధూలమునకు జ్ఞానంబు డెలియునా? విశ్వ.

ఆ॥ రేగువుచ్చకాయ రేమెల్లదన్నిన మురగదంతకంత బెరుగుగాక
యొరుల ఛీ యనంగ నోగు సిగ్గొందునా? విశ్వ.

ఆ॥ ద్రోహబుద్ధినైన దొంగరికమునైన జటలనైన సాహసమునైన
సంపద దధికువలస సాధింప దగుడొప్పు బడుగు కిడుట బాగు
వడును వేమ.

ఆ॥ ఓగుబాగెరుగని యుత్తమాధమజనుండు నిలను శుద్ధిజనము నెంచు
కేల మృగముతోడ గుక్క మొఱిగిన సామ్యమా విశ్వ

—♦ అల్పాధికులు ♦—

ఆ॥ ఆదికాలమునను నల్పుడేమియెఱుంగు జెప్పలేనుగాన తప్పువట్టు
ద్రోణు నేర్పుకుక్క దొంతులు పేర్చునా? విశ్వ

ఆ॥ అధికమతులతోడ నాప్తులతోడ వదరువుగుణు తెంగి వలుకకున్న
వచ్చు జెడ్డతనము హెచ్చుగా గాంభీర్యహాని చెందుతనకునవుడు వే

ఆ॥ అధముడయినవాడు యధికుని జేపట్ట నతనిమూలె నడచునవని
లోన గజపతింట గ్రుడ్డి గవ్వలు చెల్లవా? విశ్వ

ఆ॥ అధికుడయినవాని కధికారమిచ్చిన నచటివారినెల్లనాదరించు
జెఱకు దిన్న నోరు చేదారగించునా విశ్వ

ఆ॥ గుణహీనజనుని గుణమెంచగానేల బుద్ధిలేనివాని పూజలేలమున
సులేనతనికి మంత్రింబులేలను విశ్వ

—♦ ఆకలి దప్పి ♦—

ఆ॥ కావుకావుమనుచు గరుణతో నేడ్చుచు శిశువు తుత్తుచేతజిక్కి
చొక్కుబాల నిచ్చునట్టి వడతికి బుణ్యంబు విశ్వ

—♦ బుద్ధి ♦—

ఆ॥ ఆత్మబుద్ధివలన నఖిలంబు దానయ్యె జీవబుద్ధివలన జీవుడయ్యె
మోహబుద్ధివలన ముదితపై దలవయ్యె విశ్వ

ఆ॥ బుద్ధియుతునకేల పొసగనే సఖ్యంబు కాగ్యవాదికేల కడుచలంబు
కుచ్చుకూనకేల గురుదేవభక్తి విశ్వ

ఆ॥ ఇంతవగవనేల యేకాంతబుద్ధిని హరిదారాదులందు నాశలుడిగి
శాంతబుద్ధినుండ నమకూరు సౌఖ్యంబు విశ్వ

హీనగుణమువాని నిటుచేరనిచ్చిన నెంతవారికైన నిడుమలగును
ఈగకడుపుజొచ్చి యిట్టట్టు జేయదే? విశ్వ

ఆ॥ హీనవరునితోడ సేతుంటితోడను వాండ్రితోడ ప్రభుతోడ
బ్రాహ్మణునితో బ్రహ్మజ్ఞుతోడను వైపుదెలిసి పలుకవలయు వేమ

— ♦ విరోధులు ♦ —

ఆ॥ శత్రువులను సంపి సరగున ఖండించి మిత్రవర్గమునకు మేలు చేసి
పండివెలుగువాని పిండము ధన్యంబు సద్గతులు పొందు హాయిగను వ
ఆ॥ ఖలులనుభవము నిర్గుణులు నిల్ల సంశయంబులేని సాధుల కు
జెం దమిం చీంటి ప ? విశ్వ
ఆ॥ శత్రువులను దుంచు సామర్థ్యంబు వహించి కృత్యములను నడుపు
నిత్యుండెరిగి సత్యమునతెగియును సాధించునెటువంటి పురుషుడైన
గడంగి పరుస వేమ
ఆ॥ చెడినమానవులను చేపట్టిరక్షించి కడగు జేర్చునట్టి ఘనులుతలప
గరముపుణ్యమునంటు గనుశివుసన్నిధి నెడ తెగనెయుందురెపుడు వే
ఆ॥ చంపదగినయట్టి శత్రువు తనచేత జిక్కినేని కీడుచేయరాదు
పొసగ మేలుచేసి పొమ్మనుటే చాలు విశ్వ
ఆ॥ గువ్వకొరకుమేనుగోసిచ్చు శిబిరాజు వారవిడువలేక కీర్తికెక్కె
నోగునెంచబోరు నుపకారమెంతురు విశ్వ
ఆ॥ దూరమున శత్రువుండిన చేతవాడున్నచోట వెదుకగవలెనా
ఆటెంటను తావ్రాసిన భారమున్న వేసినట్లు వదురా వేమా

— ♦ వైష్ణవులు ♦ —

ఆ॥ గరుడసేవసేసి ఘనతతో భుజియింప వలెనటంచు వాంఛ
గోరి పలుకుచుంద్రుగాని భావంబుగానరు విశ్వ
ఆ॥ అందునిందునవని అష్టలక్ష్ములందును విష్ణునమరయాండు వెలయు
భువిని వెనుక చక్రితినగు విష్ణుగర్భంబులో విశ్వ

ఆ॥ విష్ణుగర్భమందు వెలసెను లోకాలు అందుసకలజీవు లమరగలవు
ప్రాణికోటులెల్ల వరగవైష్ణవులయా, విశ్వ.

— రాజులు —

ఆ॥ ఎంతచేసిచేసి యేపాటుపడినను రాచకృపలు నమ్మరాదుసుమ్ము
పాపముతోడిచెల్మి పదివేలు జెప్పిన విశ్వ.

ఆ॥ ధనములేకయున్న ధైర్యంబు నిలువదు ధైర్యమొడవనేనిధనము
లేదు ధనము ధైర్యమరయ దగ భూమిపతులకు విశ్వ.

ఆ॥ పుడమి యుప్పరంబు పుట్టెనె జగములు రక్షసేయగల్గురాజులెవ
రు మహీపతి యనుపేరు మనుజుని కేడదో? విశ్వ.

ఆ॥ చంపదున్నరాజు చవు వగ్గలంబిచ్చు జెఱుపనున్నవాడు చెలిమి
జేయు గరువనున్నపాము నెఱిగాచుకొనియుండు విశ్వ.

— దినము —

క॥ ఒకదినమును నొకనెలయును సగణితముగ నొక్కయేడు నరులకు
నటుగా యుగయుగములకీలెక్కలు పొగడొందును జగములాదు
బ్రాలువుగ వేమా.

క॥ దినమొక్కటి నడచును మఱియునచంద్రి సర్వములిల నిరువది
యొకవెయ్యువగా నార్యాక్షరనుచును మనసమున దెలియంగశిలయు
మహిలో వేమా.

ఆ॥ ఈశ్వరంబులన్ని యేడుపాళ్ళుగజేసి యేడుమూర్తుల కవియిచ్చి
వేసి నిత్యకర్మమునను నిలుచురా నెరయోగి విశ్వ.

క॥ వరగును గాలి నభయుంబున నెఱయంగా భూమియందు నీరుండు
గదా దరిద్రాపుల వేఱొకటియిరవుకొనుచు దేశమల్లయెల్లడ వేమా

ఆ॥ కరతలంబునెత్తి కాలునదిమిపట్టి ఊర్ధ్వదృష్టిచేతనొనరనిల్పి నర్వ
మైతనరుట చాల యాయువుగల్గు విశ్వ.

ఆ॥ ఏడు నైదునారు నెఁమిది తొమ్మిది యేమిటట్టునుఁడి యెంతతిరుగు
వాడివాడి యెంతవాడరా యదియేమొ విశ్వ.

— ♦ వారము ♦ —

ఆ॥ ఆదిసోమ భౌమ బుధులాదిగాఁగూడి గురుడు శుక్రశనియు
గురుతులెన్నొ ఎన్నిదినములైన నిలనొక్కదివనమే విశ్వ,

— ♦ లోకము ♦ —

ఆ॥ లోకమందుబుట్టి లోకమందే పెరిగి లోకవిభవమోర్వలేక
జనుడు లోకమందె చవికిలోఁబడి చెడిపోవు విశ్వ.
ఆ॥ ఇంద్రలోకమనగ నింద్రజాలమనగ నింద్రవిద్యలనగ నిన్ని
యొంక కలియుగమున నరులు కానరు భ్రమచేత విశ్వ,
ఆ॥ విశ్వమనగనే వివరిఁచి చూడుడీ విశ్వమైదుచేత వెలయుచుండు
విశ్వమును మదిలోన వెదకి వీక్షించుడీ విశ్వ.
క॥ లోకము తను ఛీ! యనగా లోకముగా ఛీయనెడి లోకములోనే
లోకము తనలోనుండుట లోకము నెంచగ ముక్తిలోకమువేమ
ఆ॥ తనదుకర్మచేత దానులోకమునలోన దనదు తల్లిగర్భమునను
బుట్టి తన్నుమఱచి తానుతనువని చెడునయా విశ్వ,

— ♦ మత్సరము ♦ —

ఆ॥ మత్సరంబు మదము మమకార మనెడి వ్యసనములను దగిలి
మసలబోక నరులకుపకరించు వరముడనగు పొమ్ము విశ్వ.
క॥ కథలనగా మనుచిక్కని కథలెన్నియు చదివిచదివి కలవరపడగా
పృథివిని మృతమికనిక్కము మొదమున బ్రహ్మాంబునంటముక్తిర వే

ఆ॥ ఆలుసుతులు ధనము లరయంగ నవనిమోహమదముచేతమోస
పోను కాలుండరసి నవుడు కనలేక చెడుదురు విశ్వ
ఆ॥ మును దెలిసినవారు ముదనష్టమైరిల దిరిగి చెప్పి తనుచు దిట్ట
వలదు తెలియజెప్పిన. మతి తెలుసుకో లేరయా విశ్వ

—♦ కామము ♦—

ఆ॥ కామియై నరుడు ఘనుడు గాడాయెనే కామిగాడుకృష్ణస్వామి
ముండు కామిగాని జనుడు గణపతి కాడొకో విశ్వ
ఆ॥ కామిగానివాడు కవిగాడు రవిగాడు కామిగాకమోక్షకామికాడు
కామియైనవాడు కవియగు రవియగు విశ్వ
ఆ॥ హీనుడగుట బుడమి నింద్రుడుకామియై మారుపట్లుదాల్చి
మడిసిపోడె బ్రహ్మకామియగుచు భంగంబుపడలేదె విశ్వ
ఆ॥ కడువిచిత్రి సురయా గామినియంత్రంబు పువ్వుబోడి చుక్కమెట్ట
నంగ నరులకాక్షణమున నరనొక్క బుట్టురా విశ్వ
ఆ॥ కాముడయిన నరుడు కామసిద్ధిపహింపదె కామిగాని బ్రహ్మ కాము
డయ్యెగాముడయిన బ్రహ్మకల్పంబు తలకక్క విశ్వ
ఆ॥ కడకతోడ నరులు కామంబుగట్టి జిత్తమునను దికిలి చిత్రరూపు
కైనడి నిలనుండు ఘనుడాతడేసుమ్మియడవిమందొ పల్లెమందొ
వేమా

—♦ క్రోధము ♦—

ఆ॥ కామక్రోధములను గలిగియుండునరులు ఇష్టదేవగురుని లెరుగ
లేరు ఇష్టమొలుగునతడు ఇలమించి బుధుడౌను విశ్వ
క॥ పగలడుగ నాశలుడుగును భోగముడిగిన త్రిగుణంబులు ముక్తి
తెరువగు వేమా
ఆ॥ గంగపాలుందాను గదలనిగతితోడ ముటికివాగు పాలుమోత
తోడ డాగలు క్రోధముడుగదోషికే క్రోధంబు విశ్వ

—♦ లోభము ♦—

ఆ॥ లోభివాని జంప లోకంబులోపల మందువేత్త లేదు మరమునగలదు
పైక మడుగు ఁత భగ్గున బడిచచ్చు విశ్వ
ఆ॥ ఇరుగుపొరుగువారి కైనయునంపదజూచి తమకు లేదటన్న ధర్మ
మేమి? ధర్మమున్న దొల్లిరనన్నక చచ్చిరికర్మఫలము నేడుఁగలిగెనే
ఆ॥ లోభ మోహములను ప్రాభవములు దప్పదలచినవనుతెల్ల దప్పి
చనును తామొకటి దలప దైవమొండు తలంచు విశ్వ
ఆ॥ కలిగి పుట్టలేని కర్మజీవులకెల్ల దిరిపెము దొరికదిల దీనులార
తెలియ జూచుకొనెడి దృష్టాంత మిదిమీకు విశ్వ
ఆ॥ దూరదృష్టిగనరు తూగినదనుకను పారువట్టెరుగరు పడినదనుక
దండనాధులైరి ధర్మసాధ్వులుగాక భూమిజనులం వెఱ్ఱిబుద్ధి
వేమ

ఆ॥ తాముదినకొరులకు ధర్మంబు చేయకకొడుకులకనిధనముకూడ
బెట్టి తెలియజెప్ప వినక తినకేగినవెనుక సొమ్ము పరుల నంటు
జూడు వేమ

ఆ॥ దాతగానివాని దానెంత వేడినా దాతయగునె వాడుఁధరణిలోన
నాచు దర్భయగునె యబ్ధిలోముంచిన విశ్వ
ఆ॥ ఒడ్డుపొడుగునైన గడ్డంబు నిడుపైన దానధర్మమిడక దాతగాడు
ఎను మదెంతటిదైన నేనుగుబోలునా విశ్వ
క॥ ఒల్లనినతి నొల్లనిపతి నొల్లనిచెలికాడు విడువ నొల్లనివాడే
గొల్లడు గొల్లనికైతే చెల్లంబో కొమ్ములున్న చెప్పర వేమా
క॥ దేహాభిమాన ముడుగక మోహాదులు విడుచునెట్లు మునులకు
నైనన్ సాహసమున వది యుడుగగదాసోహమ్మనియెఱుగవచ్చు
సుమ్మీ వేమా

ఆ॥ ఇంతులఁ గనగానె యింతింత యనరాదు అగ్గివలన కరగులక్క-
రీతి వెలయు మోహమిట్టివింతలు సేయురా విశ్వ.

ఆ॥ అంగమెల్లవదలి యటు దంతములుపీడి తనువు ముదిమిచేతదఱు
చువడక ముప్పుతిప్పలగును మోహంబు విడువదు, విశ్వ.

క॥ మోహము దీఱకయుండే దాహంబై దేహమెల్ల తల్లడపడగా
గేహంబున బొరలాడుచు మోహంబునశివునిదలచ ముక్తిర వేమ

ఆ॥ ముఖము జూచి తేను మోహంబు ఘనమాను, భగము జూచి తేను
పాయు వలపుకూశినవలపెల్ల గుస్తరింప గూలెదు విశ్వ

ఆ॥ ఎన్నినాళ్ళనుండి యొసిన మోహంబు చెలిమిచేతనుండి చెల్లలేక
తల్లిదండ్రి పుత్రదాయాదులను వట్టి భ్రాంతిచేత జిక్కువడుర వే.

—♦ మదము ♦—

ఆ॥ కసరుకాయ నమలి కచ్చలు బిగియించి కాంతవిడుచువెల్లకాని
గుణము వెంపలితరు గట్టవేదండ ముండునా? విశ్వ.

ఆ॥ మదమువలన గలుగు మాటలు బహువలికి క్రముచ్చుముద్దులాడి
మోసవుచ్చి కాసు రాఁబెరికెడి కష్టుండు గురుఁడౌనె విశ్వ.

క॥ ధనమెచ్చిన మదమెచ్చును మదమెచ్చిన మత్సరంబు మానక
హెచ్చున్ ధనమడిగిన మదముడుగును మదముడిగిన మత్సరంబు
మానుర వేమా.

ఆ॥ అన్నమదముచేత నతివలు బురుషులు నేపుమీర మదనుఁ డేచ
సంద్రు అన్నముడుగు వెనుక నతడెందుబోవునో, విశ్వ.

ఆ॥ మదముచేత లోకమాయలు తెలియక మదముచేత దన్ను
మఱచు నెవుడు బుద్ధిలేక శుద్ధపశువులై చెడుదురు, విశ్వ.

ఆ॥ కూటికివగలేక కూర్చున్నవానికి, నాడదానిమీద నాశగలదె
అన్నమదమునుండి యఖిలమదంబులు, విశ్వ.

వృక్షము

క॥ చెట్టందు విత్తుపుట్టెను అట్లావిత్తునకు చెట్టు నమరగ బుట్టెన్
చెట్టును విత్తును రెండును బుట్టినయది తెలియవలెను భువిలో వే

ఆ॥ చెట్టుబెట్టువెనుక జేలోతునై యుండునంత తాఁబడుకట్టెనగడుగొండు
ఆసువారికింత నడుగుట జెప్పర విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టు మొదలు లేదు చెలగికొమ్మలునల్గు బట్టబయట ప్రమాను
పళ్లు పండు తినగను చవిలేదు తిప్పలు బహుమెండు, విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టునందుపుట్టు చెలరేగిగాయలు తసర గత్తిచేత దరుగవలయు
వడి తినగనాయె వర్ణంబు దెలియుడీ విశ్వ.

ఆ॥ చెట్టుమొదటిపాలు శివునికంటనుదీసి చెట్టుమొదలపోసి శివునిగాం
చి చెట్టువలెనెయుంటె చేపట్లు కలుగురా? విశ్వ.

ఆ॥ ముష్టివేపచెట్టు మొదలుగా బ్రజలకునరగ మూలికలుబసికివచ్చు
నిర్దయాత్ముకుండు నీచుడెందునతను బసికిరాడుగదర వసుధ వేమ.

ఆ॥ చిత్తమైన వేరు శిథిలమైనప్పుడె ప్రకృతియనెడిచెట్టు భస్మమౌను
కోరికలనుయేమిటి కొమ్మలుండుఁబో విశ్వ.

ఆ॥ ప్రమాకలోన నగ్ని మణి యుండగావచ్చు అగ్నిలోన ప్రమానుకలవి
గాదు ప్రమానలోన యగ్ని మరియాద సంసారి, విశ్వ.

క॥ ప్రమానున ననలము పుట్టెను ప్రమా కెరుగదు యనల మునికి మనసు
జాలు మరితా ప్రమాకును ననలమువలెనే శాకారిన యోగియుండు
గదిరా వేమా.

అ॥ ప్రమాకు శాలవేసి మహిమీద నొకజాణ పూని తిరుగుచుండు
బొందుగాను కాలినట్టిప్రమాను కడురమ్యమైయుండు విశ్వ.

అ॥ మొదటి తిరువునందు మూడుకొమ్మలు అసలు కొసలు తిగ లాతు
లమరె బువులు పిందెలెల్ల భువనముల్ నిండెరా విశ్వ.

ఆ॥ ఆతుకానవచ్చు హరిహరాదులకైన గొమ్మకానరాదు కోరిచూడ
కొమ్మకానరాక కొనియాడకుండురా విశ్వ.

ఆ॥ మొదట బోయునీరు ముందుబీజముకెక్కి మొదగకురికి వేగ
మొలకలెత్తు పృథివి బెరిగి వె.యును వృక్షాలు విశ్వ.

— ♦ స్థావరములు ♦ —

ఆ॥ స్థావరములు భక్షించుచుండి భావింపగ జగతివారు బహువిధరుచులఁ
ఆవల దయలోదామే తీవరపడి తమ్ముదామె తిందురు వేమా.

క॥ కదలని జీవములన్నియు మద మొనలుగ నాలుగుచుల దొలగక
యుందుర్ గదిపెడి జీవములన్నియు గదలక కష్టంబులోను
గదరా వేమా.

క. పుష్పమినిగల పడజీవులబడ బాగ్నియుదీవులకును బాదెడియొడలుఁ
జడమున గూడినయపుడే కడను బ్రబళియమనెడి పస్తుగలుగును వే

క॥ కడజీవుల స్థావరములు వడి చన పోవంగా నెరిగి భావంబులోనేవిడు
వక బ్రహ్మము దలచరు వడిచనపోతుందురేమొ వసుధలో వేమ

ఆ॥ అభిజాత్యముననె యాయువున్నంతకుఁ దిరుగుచుండ్రు భ్రమలఁ
దెలియలేక మురకిభాండమునను మునురునీఁగలరీతి విశ్వ.

ఆ॥ బుషులెరుంగనట్టి విషయంబు భువిలేమువారు చెప్పెనంతవరున
నగును తెలియు కనెడువారు దేబెలు నిజమయా విశ్వ.

ఆ॥ ఎలుగుతోలు తెచ్చి యెందాక నుడికినా నలుపునలుపెకాని
తెలుపుకాదు కొయ్యబొమ్మలదెచ్చి కొట్టిన గుడియానె విశ్వ.

ఆ॥ ఒకని జెరుతుమంచు నుల్లమునదెతురు లిమటిఁ గలుగుజేటుదా
మొఱుగక తముఁజెరుచువాడు దైవంబుగాడొకో విశ్వ.

ఆ॥ ఓగునోగుమెచ్చు నోనరంగసజ్జను భావమిచ్చమెచ్చు బరమలుబ్ధు
పంది బురదమెచ్చు పన్నీరుమెచ్చునా? విశ్వ.

ఆ॥ ఔంటంచు నొక్కఁడాడినమాటకు కాదటంచు బలుక గుణము
పట్టుదాగి నిలువఁదీయుఁ బాతలు దిగవలె విశ్వ.

ఆ॥ కండకావరమునఁ గానదు మరణంబు మదముచేతఁ దత్త్వ
మహిమఁగనదు భోగవాంఛచేత బురహరుఁగానదు విశ్వ.

ఆ॥ కన్నులందు మదము కప్పికొనఁగ గాని నిరుడుముందటేఁడు
నిన్నమొన్న దగ్గఱైనవారు తమకంటె తక్కువవారె విశ్వ.

ఆ॥ తగను తగదటంచు తగువారు చెప్పినవినఁడు మొఱకు చెనఁటి
గానకను మునులు చెప్పుధర్మముల మీఱ నింతెరా విశ్వ

ఆ॥ తనదు బాగుగోరి ధర్మంబుఁజెప్పిన దిట్టుచుండు మొఱకు తెట్ట
యెదుట గడ్డివేయ పోట్లగొడ్డు కొమ్మాడించు విశ్వ.

ఆ॥ తన్నుఁబెంచి యొకలు దగ మెచ్చవలెనని సొమ్ము లెల్లఁ బెట్టి
నెమ్మి మీఱ నొరుల కొఱకు దాని యుబ్బుచుండును విశ్వ.

ఆ॥ వ్యాసవసవాసి పరిణామవర్తన కూపవాసి కెల్ల గురుఁడు వడుచు
బ్రహ్మదేవు వెంటఁ బ్రాకృతుండరుగుఁగా విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ.

సంపూర్ణము.

